

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**
(1-28 лютого 2015 року)

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

**ХАРКІВ
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

***ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
(1-28 лютого 2015 року)***

***ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА***

ХАРКІВ – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2015

УДК 331.107
ББК 65.291.31
П78

Редакційна колегія:

Килимник І. І. – канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Коляда Т. А. – канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Міхно О. І. – канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Науменко А. В. – канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова
Протокол № 8 від 11 березня 2015 року*

Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 1 – 28 лютого 2015 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 139 с.

ISBN 978-966-695-356-1

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства», що відбулася у лютому 2015 року в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова на базі кафедри правового забезпечення господарської діяльності.

УДК 331.107
ББК 65.291.31

© Колектив авторів, 2015

© Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2015

ISBN 978-966-695-356-1

**ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖКГ**

**ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В
СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ
ПОСЛУГ**

В. М. БАБАЄВ, д-р наук. держ. упр., проф., ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри правового забезпечення господарської діяльності

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

В. І. КУЛІК, О. М. ПАРАМОНОВА, НІКБІН ФАРХАТ, аспіранти кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сфера житлово-комунальних послуг України в даний час має потребу в серйозних змінах: технічне переоснащення, організації ефективного управління, демонополізації та створенні умов для конкуренції, а також правовому та науково-технічному забезпеченні реформування галузі.

Чинне законодавство, що регулює надання житлово-комунальних послуг в Україні, багато в чому не відповідає ні фактично сформованим у цій сфері правовідносин, ні європейським стандартам, що, в свою чергу, не сприяє залученню іноземного капіталу для розвитку тих об'єктів, які дійсно цього потребують.

Перспективи розвитку ринку житлово-комунальних послуг безпосередньо залежать від потоку приватних інвестицій у галузь житлово-комунального господарства (ЖКГ). Враховуючи, що інвестиції в ЖКГ мають соціальну значимість, в галузь необхідні як державні, так і приватні капіталовкладення. Забезпечити приплив приватних інвестицій у ЖКГ може державно-приватне партнерство (ДПП) – система взаємодії держави і бізнесу.

Ефективність управління житлово-комунальною сферою є найважливішим пріоритетом діяльності на державному, регіональному та місцевому рівнях. Перетворення останніх років були спрямовані на розвиток ринкових механізмів управління житлово-комунальною сферою. Стає очевидним той факт, що забезпечення високих та стійких темпів розвитку ринку ЖКП, досягнення стратегічних цілей неможливе без зацікавленого партнерства державних та місцевих органів влади з представниками приватного бізнесу.

Господарське партнерство держави і приватного сектора – це

інституціональний та організаційний альянс між владою і приватним бізнесом з метою реалізації національних та міжнародних, масштабних, суспільно-значимих проектів у широкому спектрі сфер діяльності: від розвитку стратегічно важливих галузей промисловості і НДДКР до забезпечення суспільних послуг. Державно-приватне партнерство дозволяє, з одного боку, уникнути недоліків прямого державного регулювання, а з іншого – «вад ринкової економіки». Основний аргумент на підтримку ДПП полягає в тому, що і державний і приватний сектори володіють своїми власними унікальними характеристиками і перевагами, при об'єднанні, яких існує можливість більш ефективно діяти і отримувати оптимальні результати в ЖКГ, де найбільш помітні неефективність державного управління і «вади ринкової економіки».

Стає очевидним той факт, що забезпечення високих і стійких темпів розвитку країни, досягнення стратегічних цілей державної влади неможливо без зацікавленого партнерства державних та місцевих органів влади з представниками приватного бізнесу. У цих умовах необхідно перейти до ефективної взаємодії державних органів влади з приватним бізнесом.

Для успішного розвитку ДПП на місцевому і регіональному рівнях необхідно:

- розбити стратегію із застосуванням схем ДПП безпосередньо для ЖКГ;
- розробити нормативно-правову базу, що регламентує ДПП, забезпечити її надійне функціонування;
- розробити схему моніторингу проектів, що реалізуються за схемами ДПП, і судового захисту прав держави та інвесторів, як вітчизняних, так і зарубіжних. Ввести також моніторинг судової практики у справах, пов'язаних з ДПП, і своєчасно вживати заходів щодо вдосконалення нормативно-правової бази в цій сфері цивільно-правових відносин;
- забезпечити введення адекватної системи тарифів на ЖКП, побудованих за схемами ДПП;
- розробити типові форми інвестиційних угод та встановити чіткий порядок їх укладення, враховуючи повноваження державних, регіональних і місцевих рівнів управління (органів); розробити механізм публічної пропозиції (оферта) проектів інвесторам;
- вирішити питання бухгалтерського обліку, амортизаційної політики, податкового навантаження, враховуючи при цьому, що при реалізації складних капіталомістких проектів з тривалим періодом окупності податкове навантаження на інвесторів може бути значним, що робить використання цього механізму недоцільним;
- створити адекватну систему субсидування та відповідні інструменти для того, щоб соціально незахищені верстви населення не постраждали від реалізації даних проектів.

Слід зробити узагальнюючий висновок про необхідність (за соціальними критеріями) та доцільність (за ринковими критеріями) формування багаторівневого комунального соціального договору між населенням, державою і бізнесом щодо пропорцій формування доходів в процесі

використання валового внутрішнього продукту (заробітної плати і прибутку) з урахуванням оплати населенням повної вартості житлово-комунальних послуг.

Як відомо, багатосторонні соціальні договори зіграли винятково позитивну роль у післявоєнному облаштуванні західноєвропейських країн в середині минулого сторіччя. Тоді до їх укладення підштовхували наслідки руйнівної війни та запропоновані угоди профспілок, бізнесу і держави дозволили сформувати ефективні, соціально-орієнтовані національні ринки.

У специфічних умовах української економіки соціальний договір відіграє системоутворюючу роль у дії всієї сукупності організаційно-економічних інструментів, які формують ринок житлово-комунальних послуг. Рамкові умови цього договору будуть сприяти встановленню універсальних правил підприємництва в житлово-комунальній сфері та форм ефективного контролю їх дотримання з боку населення.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УТИЛІЗАЦІЇ ПОЛІМЕРНОЇ ТАРИ ТА ПАКУВАННЯ У ГАЛУЗІ ЖКГ

С. І. БУХКАЛО, канд. техн. наук, доц., проф. кафедри інтегрованих технологій, процесів та апаратів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Закон України «Про відходи» регулює питання власності на відходи та відповідальності за них – власником відходів і відповідальним за прибирання сміття є той, на чий території вони виробляються, але поки відсутні реальні стимули для легального заняття збиранням і заготівлею відходів. В Закон України «Про відходи» внесені зміни і доповнення, яким передбачено звільнення від податку на прибуток і ПДВ доходів від господарської діяльності з надання послуг із заготівлі та збору відходів як вторинної сировини. Є затверджені Кабінетом Міністрів України «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності із збирання, заготівлі відходів як вторинної сировини», є перелік окремих видів відходів як вторинної сировини, але централізований збір відходів за видами полімерів до теперішнього часу не організований.

Проблема утилізації пластикових відходів хвилює місцевих чиновників, причому не тільки екологів або комунальників. Створені комісії та відділи. Облдержадміністрація і місцеві ради регулярно видають розпорядження, рекомендації та постанови, але зміни приходять занадто повільно.

Оптимальним рішенням «пластмасовою проблеми» в наш час стала переробка полімерних відходів, яка дозволяє уникнути повторного забруднення навколишнього середовища і в той же час надає можливість отримати ряд корисних продуктів для галузей виробничого, промислового і народного господарства. З багатьох причин переробка пластмас є не тільки екологічно кращим, але і економічно доцільним вирішенням багатьох проблем, пов'язаних з використанням полімерних відходів. Враховуючи те, що щорічний приріст

виробництва та використання пластиків в останнє десятиліття досягає 10–12%, ціна плати за комфорт може виявитися не такою вже незначною. Втім, цього самого комфорту недовго і втратити. Влада деяких країн з 1 липня 2010 року всім урядовим установам, школам і збройним силам країни заборонили користуватися поліетиленовими пакетами і сумками. Для України подібна перспектива поводження з полімерною тарою та пакуванням теж цілком реальна.

Закон України про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід’ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна намагається здійснювати на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров’я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорони, раціонального використання і відтворення природних ресурсів. Цей Закон має визначати правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

1) у кожному місті з населенням понад сто тисяч людей необхідно створення муніципального або комерційного підприємства, яке б займалося збором і переробкою побутових пластикових та інших видів відходів;

2) у більш дрібних населених пунктах варто створити невеликі ділянки збору та первинної (грубе подрібнення) переробки пластикових відходів;

3) такі пункти можуть діяти на основі самоокупності під патронажем екологічної служби міста або безпосередньо на підприємствах, що мають потужності з переробки пластмас у вироби;

4) збір тари та інших придатних для переробки відходів за їх різновидами повинен здійснюватися, як правило, із застосуванням спеціальних контейнерів, що розміщуються біля джерел накопичення відходів.

МОЖЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МІКСУ ЯК ГАЛУЗІ ЖКГ

С. І. БУХКАЛО, канд. техн. наук, доц., проф. кафедри інтегрованих технологій, процесів та апаратів

О. І. ОЛЬХОВСЬКА, ст. викладач кафедри менеджменту та оподаткування

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Екологічні, економічні та соціально-правові аспекти для підприємств енергетичного міксу мають статус актуальних проблем сучасності, зв’язаних,

перш за все, з високими цінами на енергоносії та потребують участі громади. Основна мета представленої розробки: роз'яснення, популяризація та громадське розповсюдження соціально-правових відносин підприємств енергетичного міксу як частини ЖКГ у вигляді нових навчально-правових технологій з організації, виконання та упровадження комплексного інноваційного проектування для громади та учнів усіх рівнів навчання, студентів, викладачів та наукових співробітників. Передбачений обмін досвідом з метою підвищення рівня знань у сфері правових відносин енергетичного міксу комплексних проектів на усіх рівнях освіти, а також вмінь, кваліфікації спеціалістів та персоналу в цій сфері. Створення нових технологій дозволяє вирішувати два взаємозалежні завдання: екологічне з урахуванням ресурсо- і енергозбереження, і економічне, з урахуванням соціально-правової ефективності, що сприяє інтенсивному розвитку різновидів галузей промисловості. Нетехнічний компонент комплексних проектів має на меті підвищення рівня їх правового забезпечення та оволодіння громадою можливістю використання типів нетрадиційних енергоносіїв у якості безпечної більш дешевої екологічно чистої складової частини енергетичного міксу, його впливу на розвиток промисловості на державному, регіональному, і місцевому рівнях. Закон України про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна намагається здійснювати на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів. Закон України про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні.

Таким чином, розробка правового забезпечення для розвитку проектів з енергетичного міксу сприяє посиленню наукового потенціалу, отримання нових знань, здійсненню наукових досліджень щодо видобутку нетрадиційного джерела енергії з метою розвитку промисловості, покращення доступу місцевого населення до енергетичних ресурсів, здійснення екологічного моніторингу і впливу на довкілля. Необхідними чинниками з правового забезпечення державно-приватного партнерства у галузі енергетичного міксу з ЖКГ можна визначити: з'ясування очікувань щодо дозвільних процедур українських регуляторів (центральні і/або регіональні органи державної влади); розробка та імплементація шляхів оптимізації дозвільних процедур і практик

управління великими інфраструктурними проектами; упровадження і підтримка пілотного проекту щодо оптимізації дозвільних процедур у регіонах України для потреб промисловості на прикладі кращих світових моделей; проведення екологічного моніторингу та підготовка аналізу, наприклад, стану водних ресурсів та підготовка практичних рекомендацій щодо покращення управління водними ресурсами на місцевості, та ін.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

А. Ю. ПЕРЕТЯТЬКО, здобувач кафедри фундаментальних юридичних дисциплін навчально-наукового інституту права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Феномен державно-приватного партнерства постав у контексті пошуку оптимальних шляхів забезпечення поступального розвитку стратегічних галузей економіки та надання суспільству послуг в умовах відсутності достатнього бюджетного фінансування. Державно-приватне партнерство є системою взаємовигідного співробітництва державного та приватного секторів на довгостроковій основі щодо створення (відновлення) нових та/або модернізації (реконструкції) існуючих об'єктів, а також подальшої їх експлуатації (користування). Воно передбачає об'єднання управлінських, фінансових, технологічних та інших ресурсів взаємодіючих суб'єктів. Державно-приватне партнерство є важливою альтернативою приватизації, оскільки дає можливість гармонізувати інтереси інвестора та держави шляхом надання інвестору комерційної незалежності при реалізації інвестиційного проекту та збереження за державою повноважень щодо регулювання і контролю концесійної діяльності. Фахівці наголошують на нагальній необхідності широкого запровадження в Україні системи державно-приватного партнерства, що зумовлено трансформаційним характером вітчизняної економіки, «невідповідністю виробничої та соціальної інфраструктури, а також екологічних умов, зростаючим потребам економіки та суспільства».

Дорожнє господарство належить до стратегічних галузей національної економіки, а мережа автомобільних доріг є основним компонентом інфраструктури держави. Реформування дорожньої галузі неможливе без запровадження нових механізмів фінансування дорожнього будівництва, у першу чергу інвестування на основі державно-приватного партнерства. Залучення приватного капіталу до реалізації інвестиційних проектів у дорожній сфері покликане, з одного боку, сприяти розвитку, модернізації та експлуатації мережі автомобільних доріг, а з іншого боку, економії бюджетних коштів. Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI до пріоритетних сфер державно-приватного партнерства віднесено будівництво та/або експлуатація низки об'єктів дорожнього господарства (автострад, доріг, мостів, шляхових естакад), тобто

штучних споруд, призначених для безпечного руху транспорту та пішоходів незалежно від природно-кліматичних умов. Здійснення державно-приватного партнерства у сфері дорожнього господарства передбачає виконання однієї або кількох таких функцій: проектування; фінансування; будівництво; відновлення (реконструкція, модернізація); експлуатація; пошук; обслуговування тощо.

Світова практика свідчить, що існує три апробовані моделі державно-приватного партнерства, а саме: приватизаційна; лізингова (орендна); концесійна. Найпоширенішою є концесійна модель, визначальними ознаками якої є довгостроковий характер концесійних відносин, розподіл ризиків між приватним інвестором і державою, високий рівень свободи інвестора щодо прийняття інвестиційних та управлінських рішень, отримання доходу та розпорядження ним, реалізація органами державної влади повноважень щодо регулювання концесійної діяльності та контролю стану виконання приватним партнером концесійної угоди. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про концесію» від 16 липня 1999 року № 997 концесія» визначена як надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику. Концесія розглядається як важливий інструмент розвитку мережі вітчизняних автомобільних доріг, що зумовлено обмеженістю державного фінансування і відсутністю достатніх джерел кредитування дорожньої галузі на тлі суттєвого зростання обсягів транзитних перевезень територією України.

Станом на теперішній час створено досить розгалужену нормативно-правову базу концесійних відносин у сфері автомобільних доріг, що охоплює Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» від 14 грудня 1999 року № 1286, низку постанов Кабінету Міністрів України («Про затвердження Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися в концесії» від 11 грудня 1999 року № 2293, «Про затвердження Порядку визначення об'єктів концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування» від 6 липня 2000 року № 1064, «Про затвердження Порядку відшкодування за безплатний проїзд автомобільними дорогами, побудованими на умовах концесії» від 6 липня 2000 року № 1065, «Про затвердження Типового концесійного договору на будівництво та експлуатацію автомобільної дороги» від 4 жовтня 2000 року № 1519, «Про затвердження Порядку проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» від 4 жовтня 2000 року № 1521), інші програмні документи (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року» від 20 жовтня 2010 року № 2174-р та «Про схвалення

Концепції Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки» від 3 вересня 2012 року № 719-р).

Органом, уповноваженим на укладення концесійного договору (концесієдавцем), визначено Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор). Відповідно до п. 1 Положення про Державне агентство автомобільних доріг України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 439, Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури і який реалізує державну політику у сфері дорожнього господарства. У вищеназваному Положенні закріплені повноваження Укравтодору щодо забезпечення організації будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг за встановленими для них будівельними нормами, державними стандартами і нормами (абз. 2 п. 4), залучення в установленому порядку додаткових (позабюджетних) джерел для фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, відповідного інженерного облаштування та інших споруд (абз. 10 п. 4), забезпечення проведення концесійного конкурсу, укладення концесійного договору та виконання зобов'язань, що випливають із нього, щодо будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг (абз. 18 п. 4). Одним з найважливіших пріоритетів забезпечення розвитку концесійних відносин у сфері автомобільних доріг Укравтодором визнана реалізація пілотного концесійного проекту будівництва та експлуатації нової автомобільної дороги першої категорії «Львів – Краковець» протяжністю 84,4 км., що є першою чергою проекту будівництва та експлуатації автомобільних доріг за напрямком Краковець – Львів – Броди – Рівне. Необхідність реалізації зазначеного проекту об'єктивно зумовлена прагненням розвитку транзитного потенціалу міжнародного транспортного коридору № 3 Берлін – Дрезден – Вроцлав – Львів – Київ. Низка автомобільних доріг (автомагістралей) також включена до переліку «об'єктів, які можуть бути спеціально збудовані відповідно до умов концесійного договору для задоволення громадських потреб».

Підводячи підсумок, зазначимо, що одним з напрямів реформування дорожньої галузі є інвестування в дорожнє будівництво на основі державно-приватного партнерства. Найефективнішою формою державно-приватного партнерства визнана концесія, що передбачає довгострокове співробітництво державного та приватного секторів щодо реалізації стратегічних інфраструктурних проектів, модернізації та будівництва об'єктів дорожнього господарства, у першу чергу платних автомобільних доріг (автомагістралей). Особливого значення розвиток концесійних відносин у сфері автомобільних доріг набуває у контексті вжиття Державним агентством автомобільних доріг України системних антикризових заходів, спрямованих на зниження витрати бюджетних коштів, реконструкцію, розвиток і утримання дорожньої

інфраструктури, підвищення операційної ефективності управління системою автомобільних доріг загального користування.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГАЛУЗІ ЖКГ

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарств імені О. М. Бекетова, м. Харків

Проблема забезпечення ефективного функціонування підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ) була і залишається об'єктом пильного інтересу науковців, представників владних структур, засобів масової інформації, населення. Весь цей інтерес викликаний тим, що ЖКГ є життєво важливою ланкою економіки і значною мірою визначає умови та якість життя населення.

В умовах розгортання в Україні фінансової кризи бюджетна підтримка житлово-комунальної галузі, як і будь-яких інших галузей економіки, матиме обмежений характер, що, з одного боку, ставить на порядок денний питання пошуку інших фінансових джерел для реалізації програм модернізації та технічного переозброєння підприємств житлово-комунального господарства та оновлення і підвищення енергоефективності житлового фонду, а з другого - питання оптимізації принципів, критеріїв та механізмів надання державної підтримки із забезпеченням її спрямування на реалізацію загальнодержавних пріоритетів та подолання кризових явищ.

Недосконалість системи управління житлом та підприємствами ЖКГ, а також системи регулювання природних монополій призвела до того, що підприємства галузі неспроможні ефективно працювати в ринкових умовах і надавати споживачам послуги належної якості. Проблема надавання якісних житлово-комунальних послуг посідає особливе місце у системі державної та регіональної політики. Гострота проблеми зумовила пильну увагу до неї вітчизняних та зарубіжних вчених. У науковому середовищі напрямки сучасної теорії господарського партнерства держави і приватного сектора розглянуті в працях таких учених, як Б. Дезілець, В. Ребок, В. Г. Варнавський, І. В. Запатріна, С. Д. Данасарова, А. П. Денисенко, Є. В. Ковешнікова, О. Маслюківська, В. А. Михеєв, О. М. Полякова, Е. Р. Уайт, Ю. Шевчук та ін.

Державно-приватне партнерство є ефективним та перспективним інструментом економічного і соціального розвитку на регіональному та місцевому рівні, засобом залучення коштів у проекти, де державні та місцеві органи влади намагаються зберегти контроль та налагодити співпрацю з інвесторами. Під час такого співробітництва між державою і суб'єктами господарювання досягаються кращі техніко-економічні показники та результати господарювання, ефективніше використовуються державні ресурси і комунальне майно.

Але в Україні практично відсутній досвід співпраці держави з приватним сектором у галузі ЖКГ. Дана сфера продовжує функціонувати на тих самих засадах, що і за радянських часів. Незважаючи на існування окремих форм співпраці держави і приватного сектору, заснованих на принципах державно-приватного партнерства, українська економіка знаходиться тільки на початку складного процесу створення необхідної системи управління проектами ДПП.

Для реалізації партнерства Кабінетом Міністрів України було прийнято такі нормативні акти: постанови „Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства”, „Про затвердження Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними”, „Про затвердження Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.” Уповноваженим органом в сфері ДПП визначено Мінекономрозвитку. Законодавство про ДПП є новим, і значний масив нормативних актів для його реалізації ще не був затверджений.

На основі проведеного дослідження, можна сформулювати наступні проблеми правового забезпечення державно-приватного партнерства в галузі ЖКГ:

- ❖ Недосконалістю законодавства. Враховуючи, що досвід державно-приватного партнерства в Україні є невеликим, прийнятий Закон носить рамочний характер і потребує деталізації та прийняття відповідних нормативно-правових актів, які сприятимуть поглибленню та розповсюдженню державно-приватного партнерства в Україні.

- ❖ У ході реалізації партнерства виникає ряд проблем щодо узгодження інтересів сторін і дотриманням встановлених правил.

- ❖ Впровадження проектів державно-приватного партнерства в Україні не набуло системності.

- ❖ На сьогодні немає оптимістичних зразків масштабних проектів державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні

- ❖ Успішній реалізації проектів ДПП перешкоджають висловлювання вищих посадовців, які вбачають у цьому "тіньову приватизацію",

- ❖ Відсутність досвідчених кадрів, які могли б рухати державно-приватне партнерство - як з боку бізнесу, так і держави.

- ❖ Відсутність проектів, привабливих і відповідних до вимог банків (bankable projects).

- ❖ Проекти з українськими високими ризиками й низькою прибутковістю, невизначеністю щодо майбутніх умов.

- ❖ Неготовність органів влади до партнерських відносин і реалізації проектів державно-приватного партнерства.

- ❖ Недостатня регіональна активність в ініціюванні проектів, так їх виконанні.

- ❖ Неготовність інвестувати в довгострокові проекти.

❖ Невизначеністю або неточністю визначення розмірів отриманих доходів.

❖ Немоżliвістю обґрунтування розмірів інвестування у зв'язку із досить застарілими обладнанням та мережами.

Для ефективного впровадження механізмів державно-приватного партнерства в країні необхідно гармонізувати законодавчі акти, в тому числі податкового, бюджетного та земельного напрямку, норми про закупівлі та концесії. Правова форма здійснення ДПП повинна забезпечити для інвестора привабливість, безпеку вкладання коштів у об'єкти державної власності та реалізувати розвиток сфери ЖКГ, яка є стратегічно важлива для держави.

Впровадження механізмів державно-приватного партнерства для фінансування ЖКГ сприятиме його адаптації до ринкових умов господарювання, реалізації інвестиційних проектів щодо модернізації підприємств ЖКГ, підвищенню якості житлово-комунальних послуг і, як наслідок, підвищенню суспільного добробуту.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЖКГ

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

О. І. СЛАВУТА, ст. викладач кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

О. Д. ПАНОВА, ст. викладач кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

В Україні сфери реалізації проектів державно-приватного партнерства (ДПП) тільки розвиваються, форми співпраці між державним та приватним секторами досі не набули належного розвитку. В теперішній час в Україні представлені чотири форми ДПП, кількість проектів яких станом на початок 2012р. склала[1]:

– концесії (обслуговування, експлуатація та передача об'єкта; обслуговування, оренда та передача об'єкта; будівництво, експлуатація та передача об'єкта) – 1 проект;

– контракти на управління та лізинг (управління чи оренда об'єкта) – 1 проект;

– проекти «зеленого поля», тобто нові проекти або проекти «з нуля» (будівництво, оренда та передача об'єкта; будівництво, експлуатація та передача об'єкта; будівництво, володіння та експлуатація об'єкта) – 16 проектів;

- проекти «відокремлення активів» (повна або часткова приватизація) – 22 проекти.

Загальна сума інвестицій склала 12130 млн. дол. США, 80% яких припадає на проекти «зеленого поля».

Проекти ДПП було реалізовано у таких сферах:

- енергетика – 23 проекти;
- телекомунікації – 14 проектів;
- водопостачання та водовідведення – 2 проекти;
- транспорт – 1 проект.

Основна частка інвестицій (90%) була вкладена у сферу комунікацій. Провідні сектори житлово-комунального господарства(ЖКГ) залишились майже незадіяними, хоча є певні зрушення за останні два роки. Так, станом на 01.03.2014р. проекти ДПП реалізуються на 65 об'єктах ЖКГ, інвестиції отримали такі сфери як теплопостачання і оброблення відходів. Найбільш успішний проект реалізується на базі ДП «Кіровоградтепло», за яким до місцевого бюджету надходить 2,6 млн. грн. на рік, інвестовано в модернізацію виробництва 9,4 млн. грн., зменшено споживання енергоресурсів на 3,0 млн.грн.[2].

Із зазначених у ЗУ «Про державно-приватне партнерство» сфер застосування ДПП незадіяними залишаються діяльність з будівництва і експлуатації автострад, шляхів, мостів, тунелів і метрополітенів та управління нерухомістю.

На думку голови робочої групи з доопрацювання вищезазначеного закону[3] в Україні доцільним є точково-паралельний підхід до розвитку ДПП, який передбачає реалізацію окремих регіональних пілотних проектів наряду з одночасним розвитком законодавчої бази на національному рівні. Вирішення організаційно-правових питань дозволить в умовах надскладної економічної ситуації в Україні та тотального дефіциту бюджету залучити кошти необхідні для реконструкції, модернізації та будівництва об'єктів ЖКГ, кількість яких (згідно до пропозицій регіонів України щодо можливості застосування ДПП) становить 157 одиниць.

Список літератури:

1. Публічно-приватне партнерство: міжнародна практика та український досвід/ Є.Л. Черевиков [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/politika/publicnoprivatne-partnerstvo-mizhnarodna-praktika-ta-ukrainskiy-dosvid0.html>
2. Розвиток публічно-приватного партнерства в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/rozvitok-publichno-privatnogo-partnerstva-v-ukrayini-166985/>
3. Хеда С. Державно-приватне партнерство: світовий досвід і перспективи розвитку – Юридична газета, № 31-32(425-426) від 28 жовтня 2014 р. – стор. 19-21

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ БЕЗПЕКИ: СТАН ПУБЛІЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ

О. С. ПРОНЕВИЧ, д-р юрид. наук, проф., головний науковий співробітник відділу наукового забезпечення організації роботи та управління в органах прокуратури Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, м. Київ

С. О. ПРОНЕВИЧ, студент факультету права, економіки, психології та інформаційних технологій Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Державно-приватне партнерство належить до важливих чинників підвищення рівня соціально-економічного розвитку сучасних країн. Практика державно-приватного партнерства (Public-Private Partnership) була започаткована наприкінці XVIII ст. в Англії. Завдяки залученню приватного капіталу до фінансування суспільно значущих інфраструктурних проектів англійському уряду вдалося досягти суттєвих позитивних зрушень в ключових галузях народного господарства. Упродовж наступних століть органи публічної влади провідних країн досить часто використовували англійський досвід з метою вирішення складних економічних проблем в умовах фінансово-економічної кризи, відсутності достатніх бюджетних коштів та досвіду ефективного державного управління стратегічними об'єктами народного господарства в ринкових умовах. Зазвичай йшлося про відновлення архаїчної та зношеної інфраструктури (систем централізованого тепло-, газо- та водопостачання і водовідведення, дорожньої інфраструктури, аеропортів та морських портів, залізниці тощо). Як наслідок, в сучасному західному суспільстві державно-приватне партнерство сприймається як специфічна форма взаємодії держави та приватного сектору, унікальний інституційний інструмент оновлення (модернізації) та розвитку суспільної інфраструктури шляхом об'єднання ресурсів держави та бізнесу, альтернативний спосіб відновлення національної економіки, індикатор рівня соціальної відповідальності бізнесу тощо.

Легітимізація інституту державно-приватного партнерства в Україні відбулася внаслідок прийняття Закону України „Про державно-приватне партнерство” від 1 липня 2010 року № 2404-VI. Законом закріплено організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Відповідно до ч. 1 ст. 1 цього Закону державно-приватне партнерство розглядається як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку,

встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами. Згідно з ч. 1 ст. 4 зазначеного Закону окреслено пріоритетні сфери застосування державно-приватного партнерства. Водночас в ч. 2 ст. 4 Закону закріплена можливість застосування державно-приватного партнерства „в інших сферах діяльності, крім видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям”.

На нашу думку, наявність в Законі України „Про державно-приватне партнерство” вищезазначеного правового застереження уможливорює застосування державно-приватного партнерства у сфері безпеки. Правова доктрина традиційно відносить до переліку охоронюваних державою основоположних суспільних благ безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Натомість упродовж останнього часу в провідних країнах триває напружений суспільний дискурс щодо необхідності переосмислення філософії безпекової діяльності держави, суттєвого коригування доктринальних засад державної політики у сфері безпеки, перегляду сутності безпекових відносин. Одним з найважливіших питань цієї дискусії є з’ясування перспективи „приватизації сфери безпеки” у контексті часткової приватизації публічних завдань, ініційованої прибічниками лібералізації соціально-економічних відносин. Апологети соціально-правового концепту роздержавлення правоохоронної діяльності наголошують на достатності філософсько-правового обґрунтування суспільної затребуваності вжиття таких заходів та наявності формально-правових підстав для реалізації приватизаційної моделі державно-приватного партнерства у сфері безпеки. Їх позиція ґрунтується на таких базових постулатах: визнання неможливості цілковитого роздержавлення сфери безпеки, оскільки державі іманентно властива виключна монополія на застосування примусу, а її завдання у сфері безпеки мають владний характер; спільної відповідальності органів публічної влади, приватного сектора та громадянського суспільства за забезпечення безпеки; обов’язку держави забезпечувати громадянам достатній рівень безпеки у межах наявних бюджетних та організаційних можливостей, а все, що виходить за межі надаваного державою мінімуму безпеки, повинно визнаватися додатковою розкішшю, яка має оплачуватися громадянином; створення державою необхідних умов для розвитку ринку послуг у сфері безпеки людини та суспільства у зв’язку з неспроможністю органів публічної влади забезпечити громадянину абсолютну безпеку; забезпечення нагляду та контролю уповноважених органів державної влади (у першу чергу поліції) за діяльністю недержавних суб’єктів, наділених правом надавати окремі послуги у сфері безпеки, оскільки забезпечувати внутрішню безпеку уповноважена держава, а недержавні суб’єкти правоохоронної діяльності відіграють допоміжну роль.

Наслідком суспільного компромісу щодо часткового роздержавлення правоохоронної діяльності стала легітимізація охоронної діяльності як виду господарської діяльності, що полягає у делегуванні приватному сектору права на надання послуг з охорони власності та громадян. Так, відповідно до ст. 5

Закону України „Про охоронну діяльність” від 22 березня 2012 року № 4616-VI суб’єкт охоронної діяльності на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії надає такі охоронні послуги: охорона майна громадян; охорона майна юридичних осіб; охорона фізичних осіб. Ліцензування охоронних послуг здійснюється у порядку, визначеному Законом України „Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 1 червня 2000 року № 1775-III. Органами державного регулювання у сфері охоронної діяльності є Кабінет Міністрів України, а також Міністерство внутрішніх справ України, яке відповідно до п. 1 Переліку органів ліцензування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2000 № 1698 „Про затвердження переліку органів ліцензування” визнано центральним органом виконавчої влади у сфері охоронної діяльності. Ліцензійні умов провадження охоронної діяльності затверджено наказом МВС України від 15.04.2013 № 365 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності”. Законом передбачено, що суб’єкти охоронної діяльності та правоохоронні органи можуть спільно організовувати взаємодію і надавати взаємодопомогу у діяльності, що спрямована на попередження, припинення і розкриття кримінальних правопорушень та забезпечення охорони громадського порядку. Відповідно до ст. 19 Закону України „Про охоронну діяльність” суб’єкти охоронної діяльності можуть організовувати взаємодію з правоохоронними органами у формі: проведення спільних нарад, консультацій; обміну інформацією з питань попередження та припинення правопорушень; інших не заборонених законодавством заходів за умови, що не порушуються права та обов’язки суб’єктів господарювання і здійснення таких заходів належить до компетенції відповідного правоохоронного органу.

Перспективним напрямом застосування державно-приватного партнерства у сфері безпеки є створення необхідних інституційно-правових засад надання послуг у сфері приватної детективної (розшукової) діяльності. Станом на теперішній час в Україні зберігається нагальна необхідність законодавчого врегулювання приватної детективної (розшукової) діяльності. Парламент неодноразово намагався ухвалити відповідний законопроект, однак кожного разу належної підтримки він не отримував (остання безрезультатна спроба була здійснена на засіданні Верховної Ради України від 15 травня 2014 року). Як наслідок, станом на теперішній час де-юре в Україні приватної детективної (розшукової) діяльності не існує, однак де-факто в країні функціонують суб’єкти підприємницької діяльності, які пропонують подібні послуги. Досвід провідних європейських країн свідчить, що дефініція “детективні (розшукові) послуги” має бути визначена як дії, що полягають у добуванні інформації про осіб, предмети та події, реалізовані на підставі укладеної з клієнтом угоди, у формах та в сфері, не віднесених до компетенції державних органів. Приватні детективи повинні бути першочергово наділені такими засадничими повноваженнями: збору інформації у цивільних справах щодо майна та дотримання вимог доброчесності у господарчих відносинах, нелегітимного використання у господарчій діяльності товарних знаків і

торгівельних марок, нечесної конкуренції та оприлюднення відомостей, що становлять комерційну таємницю; розшуку майна та осіб (загиблих або таких, які переховуються); збору інформації у справі, за якою здійснюється кримінальне провадження, за умови, що замовник цих дій не є органом, який здійснює кримінальне провадження або нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Приватна детективна (розшукова) діяльність повсюдно визнана квазіполіцейською діяльністю, що зумовлює запровадження жорстких умов ліцензування.

На міжнародному та національному рівнях акцентовано наголошується на нагальній необхідності налагодження державно-приватного партнерства у сфері попередження, реагування і мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціально-політичного характеру. Особлива увага до цієї проблеми зумовлена прагненням делегувати приватному сектору частину ризиків щодо забезпечення систем життєзабезпечення населення. В окремих країнах вже накопичено досвід залучення ресурсів приватних компаній для мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій, участі бізнесу у забезпеченні стійкості „критичної інфраструктури” (тобто стійкості до відмов складних технічних систем життєзабезпечення), партнерської взаємодії органів правопорядку з приватним сектором щодо забезпечення громадської безпеки при проведенні масових заходів (у першу чергу шляхом посилення фізичного захисту об’єктів, встановлення ефективних інженерно-технічних засобів охорони), модернізації систем централізованого оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій тощо. Фахівці наголошують, що в чинному Кодексі цивільного захисту України питання державно-приватного партнерства розглядаються опосередковано. Вважаємо, що в умовах існування терористичної загрози, критичної зношеності основних фондів мереж життєзабезпечення та відсутності бюджетних коштів для реалізації масштабних інфраструктурних проектів одним з безумовних пріоритетів законодавчої діяльності Верховної Ради України має стати створення розгалуженої законодавчої бази застосування державно-приватного партнерства у сфері попередження, реагування і мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

Резюмуючи, зазначимо, що державно-приватне партнерство у сфері безпеки людини, суспільства та держави є комплексною соціально-правовою проблемою. Перспектива новелізації відповідної нормативно-правової бази полягає у забезпеченні часткової приватизації окремих завдань держави у сфері правоохорони шляхом наділення недержавних суб’єктів правоохоронної діяльності повноваженнями щодо надання охоронних і детективних (розшукових) послуг. Стратегічним напрямом законотворчої діяльності в Україні є також створення інституційно-правових засад налагодження державно-приватного партнерства у сфері попередження, реагування і мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціально-політичного характеру.

ШЛЯХИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

І. О. САМОЙЛЕНКО, канд. екон. наук, доц. кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На тлі євроінтеграційних прагнень державне регулювання функціонування природних монополій, якість надання ними населенню та іншим суб'єктам господарювання послуг мають відповідати чинним європейським стандартам (тарифної політики, надійності енергопостачання, рівню обслуговування, охорони навколишнього середовища тощо), що вимагає структурної перебудови в середині ринку електроенергії; формування ефективних організаційно-правових та економічних механізмів на всіх рівнях управління.

Недосконалість правових норм вищої юридичної сили тягне за собою неефективність підзаконних актів з питань користування електроенергією і породжує функціонально не структуровану аморфну систему державного управління у цій сфері. Для успішного та ефективного функціонування електроенергетики та мінімізації потенційних ризиків необхідно побудувати надійну й сучасну систему її нормативно-правового регулювання, при якій на виконання прийнятих законів своєчасно приймалися б відповідні нормативні правові акти нижчого рівня. При цьому необхідне активне застосування законодавства щодо захисту прав споживачів, яке у сформованих соціально-економічних обставинах створює необхідні передумови для подальшого розвитку і вдосконалення заходів щодо захисту законних інтересів споживачів.

Подальший розвиток ринку електроенергії вимагає збалансованого підходу та комплексності у вирішенні проблем забезпечення якості електроенергії. Це потребує обґрунтування сукупності заходів на національному та регіональному рівні, а також на рівні підприємств-постачальників електроенергії.

На національному рівні необхідно:

По-перше, посилення відповідальності енергокомпаній перед споживачами за допомогою прийняття відповідних технічних та нормативно-правових документів. Зокрема, Держенергонагляд повинен забезпечити технічну доказовість провини постачальника в разі надання їм неякісних послуг. Якщо ж постачальник відмовляється провести вимірювання, споживач повинен мати можливість сам організувати такі вимірювання із залученням організацій, які мають відповідні повноваження, надані Держспоживстандартом. Представник такої організації і споживач складають акт про якість електроенергії, який надсилається постачальнику для застосування необхідних заходів і проведення перерахунку за неякісну електроенергію (якщо її неякісність встановлена актом). При цьому постачальник повинен відшкодувати витрати споживача на проведення вимірювань.

Також регуляторний орган та неурядові організації повинні через засоби

масової інформації заохочувати споживачів відстоювати свої права в разі отримання неякісної електроенергії аж до звернення до судових органів. При цьому повинні бути спрощені судові процедури, пов'язані зі зверненнями та позовами з приводу збитків, завданих неякісною електроенергією.

По-друге, розробити організаційно-розпорядчий документ «Порядок з розгляду скарг споживачів на якість електроенергії», який би визначав організаційні заходи й порядок взаємодії при розгляді скарг споживачів на неналежну якість електроенергії. Такий документ повинен затверджуватися органами управління енергопостачальної й мережевої компаній, а також угодою між ними і, за погодженням, з виконавцями комунальних послуг.

У Порядку слід відобразити:

- перелік нормативно-правових та інструктивних документів, якими слід керуватися;
- перелік комплексу документів, необхідних для розгляду скарг:
 - ✓ зразок заяви, яка подається споживачем (де вказується розмір збитку);
 - ✓ перелік документів, які підтверджують право власності на пошкоджене майно (касові та товарні чеки, гарантійні зобов'язання, видані при купівлі майна і под.);
 - ✓ необхідні доказові документи (акти), які повинні надаватися як споживачем, так і енергопостачальною компанією;
 - порядок розгляду скарг в енергопостачальній компанії;
 - відповідальність за розгляд скарг споживачів на якість електроенергії;
 - термін розгляду скарги на якість електроенергії.

На регіональному рівні необхідним є прийняття спеціального закону «Про регіональне регулювання у сфері електроенергетики», який повинен забезпечити, з огляду на світовий досвід діяльності органів регулювання у сфері природних монополій, її незалежний статус, дистанцію у відношеннях між приватними інтересами регульованих фірм і споживачів та владою.

На рівні підприємств-постачальників електроенергії необхідно інформування споживачів про порядок подання скарг та перелік необхідних документів щодо розгляду скарг споживачів на неналежну якість електроенергії, розробити Пам'ятку «Дії при ушкодженні електроприладів через низьку якість електроенергії», яка має бути розміщена на інтернет-сайті енергокомпанії, а також у місцях прийому клієнтів (наприклад, «Куточок споживача»).

В енергетиці склалася практика виконувати діяльність, порушуючи чужі й не захищаючи свої права. Відсутність чітких процедур, які дозволяють реалізувати право на доступ до інформації та право на участь у прийнятті значущих рішень, призводить до того, що фактично ускладнюється реалізація права споживачів на доступ до правосуддя.

Для забезпечення прозорості у функціонуванні енергосектора законодавство існує, однак воно не має результативних механізмів виконання. Без позначення конкретних механізмів реалізації цих прав, а також без передбачених законодавством санкцій за невиконання ці норми законодавства стають формальними й не дають громадянському суспільству та регулюючому

органу можливості реалізувати дієвий контроль за галуззю.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Д. О. ПРУНЕНКО, канд. екон. наук, доц. Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На сучасному етапі економічних перетворень для забезпечення функціонування будівельних корпоративних підприємств та протидії негативним явищам, що відбуваються в економіці держави, розроблено нормативно-правове забезпечення.

Особливого значення набуває комплексне застосування існуючих законодавчих актів, що впливають на функціонування та розвиток будівельної галузі, серед яких необхідно виділити наступні: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України “Про основи містобудування” № 2780 – XII від 16 листопада 1992 р., “Про архітектурну діяльність” № 687-XIV від 20 травня 1999 р., “Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі холдингової компанії «Київміськбуд»” № 1674 – III від 20.04. 2000 р., “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Закону України «Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі холдингової компанії «Київміськбуд»” № 1694 – III від 20 квітня 2000 р., “Про планування та забудову територій” № 1699 – III від 20 квітня 2000 р., “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення у сфері містобудування” № 1988 – III від 21 вересня 2000 р., “Про внесення змін до Закону України “Про основи містобудування” № 2257 - III від 8.02.2001 р., “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” за № 978 – IV від 19.06.2003 р., “Про внесення зміни до Закону України “Про планування і забудову територій” № 703-VI 22.02.2007 р., “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та сприяння інвестиційній діяльності у будівництві” № 1026 –VI 16.05.2007 р., Укази Президента України “Про заходи щодо розвитку іпотечного ринку в Україні” № 695/2002 від 8 серпня 2002 р., “Про заходи щодо вдосконалення державного регулювання у сфері будівництва житла та стабілізації ситуації на первинному ринку” № 185/2005 від 3 березня 2006 р. та ін.

Отже, за роки незалежності створено нормативно-правове забезпечення щодо функціонування будівельної галузі України. Проте, у період нарощування кризових явищ виникає необхідність здійснення змін у представленому забезпеченні для протидії негативним явищам. Крім того, існують відповідні проблемні аспекти, пов’язані із реалізацією та виконанням представлених нормативно-правових актів, для забезпечення ефективності функціонування будівельних підприємств.

ХАРАКТЕРИСТИКА АНТИКРИЗОВОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Є. В. ГРИЦЬКОВ, здобувач Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На сучасному етапі економічних перетворень на підприємствах будівельної галузі відбуваються трансформаційні процеси, які характеризуються накопиченням негативних явищ та неподоланням наслідків фінансово-економічної кризи, що негативно впливає на стан соціально-економічного розвитку держави.

Для вирішення представлених проблем та зміни негативних траєкторій у будівництві на законодавчому рівні приймаються відповідні нормативно-правові акти:

- Закон України “Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва” - запропоновані заходи:

викуп у забудовників та/або фінансових установ нереалізованого житла в об'єктах будівництва, що споруджувались із залученням коштів фізичних осіб у разі неспроможності забудовників продовжувати будівництво житла у зв'язку з недостатнім обсягом коштів для формування фондів соціального та службового житла; надання громадянам державної підтримки на будівництво (придбання) доступного житла шляхом сплати державою частини його вартості; отримання громадянами житла в оренду з викупом за рахунок власних коштів громадян та коштів державної підтримки; надання фізичним та юридичним особам пільгових кредитів на будівництво житла та компенсацій процентної ставки за цими кредитами; збільшення статутних капіталів державних банків та Державної іпотечної установи для надання кредитів на завершення будівництва багатоквартирних житлових будинків; викупу державою у кредиторів іпотечних кредитів, отриманих фізичними особами на будівництво та придбання житла до набрання чинності цим Законом і віднесених до категорії ризикованих. Визначено, кошти на здійснення заходів, спрямовуються в першу чергу на завершення будівництва об'єктів, що відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України вимогам. Реалізація напрямів спрямованих на: надання органами місцевого самоврядування в користування забудовнику земельної ділянки під будівництво доступного житла без проведення аукціону з установленням річного розміру плати за користування земельними ділянками на рівні розміру плати за землю, що встановлюється Податковим кодексом України. Проектні та будівельно-монтажні роботи на таких земельних ділянках повинні розпочатися не пізніше ніж за три роки з дня надання земельної ділянки. У разі недотримання цього строку земельна ділянка повертається у власність органам місцевого самоврядування; звільнення будівництва житла від пайової участі (внеску) на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів; визначення архітектурно-планувальних та технічних норм і вимог до

доступного житла;здешевлення іпотечних житлових кредитів шляхом здійснення рефінансування уповноважених банків Національним банком України або Державною іпотечною установою під заставу облігацій, емітованих такою установою під державну гарантію; зменшення податкового навантаження на громадян через поширення механізму податкового кредиту на видатки, понесені ними для будівництва (придбання) доступного житла; використання економічних і теплоефективних проектів житлових будинків масового застосування на основі проектів повторного використання; залучення до виконання робіт технопарків, технополісів та зон інвестиційно-інноваційного розвитку, створених у регіонах; застосування раціональних конструктивних та інженерних рішень, запровадження енергоефективних інноваційних технологій, у тому числі нанотехнологій; використання місцевої сировини, матеріалів і виробів вітчизняного виробництва.

- Закон України “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 31 жовтня 2008 р. № 639-VI: для подолання кризових явищ у будівництві запропоновано: надати кредити для завершення будівництва із залученням іпотечного кредитування та спільного фінансування банківських установ і забудовників житла; викуп у забудовників та (або) у фінансових установ житла; сплата державою частини вартості житла громадян; викуп державою іпотечних кредитів.

Отже, для подолання кризових явищ у будівельній галузі визначені законодавчі акти спрямовані на залучення інвестицій, формування державної політики, забезпечення перманентного фінансування будівництва, створення умов для добудови об’єктів житлового будівництва, допомога громадянам у процесі їх фінансування. Проте, їх недостатньо, особливо враховуючи сучасні аспекти кризових явищ, що негативно впливає на розвиток будівельних корпоративних підприємств.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Т. А. КОЛЯДА, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Ю. І. ФЛОТСЬКА, Ю. В. ЛЕПЕНКО, студентки 3 курсу, факультету Менеджмент,

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Згідно з Законом України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI, державно-приватне партнерство - співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім

державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про державно-приватне партнерство» до основних принципів здійснення державно-приватного партнерства належать:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;
- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру;
- визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства;
- справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства;
- визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом.

Сьогодні актуалізувались об'єктивні обставини для запровадження механізмів державно-приватного партнерства. Для реалізації масштабних модернізаційних проектів в різних секторах економіки потрібні значні інвестиційні ресурси, потужним джерелом яких може стати приватний бізнес. Водночас, в умовах післякризового розвитку зростає інтерес бізнесу до державної підтримки, яка дозволить знизити ризики приватних інвестицій, підвищити надійність інвестиційних проектів для кредитних організацій.

Загалом слід констатувати, що практичне застосування державно-приватного партнерства не набуло достатнього розвитку в Україні, прикладів успішних інвестиційних проектів на принципах державно-приватного партнерства замало.

Для практичного запровадження основних форм державно-приватного партнерства з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації української економіки необхідне проведення цілеспрямованої послідовної державної політики розвитку державно-приватного партнерства. Вона має бути спрямована на формування сприятливого економічного та управлінського середовища для розроблення й реалізації проектів державно-приватного партнерства, а саме:

- удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин державно-приватного партнерства;

- удосконалення інституційного забезпечення розвитку державно-приватного партнерства;
- підвищення гарантій захисту інтересів державних та приватних партнерів державно-приватного партнерства у процесі розроблення, затвердження та реалізації проектів.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КОНТЕКСТІ СПРИЯННЯ РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р тех. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Г. В. СТАДНІК, канд. екон. наук, проф. кафедри «Економічна теорія», перший проректор Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Д. В. БУТНІК, Л. В. КУРІЛКО, Н. Г. РУСЛАНОВА, О. Ю. МЕЛЬНИК, О. П. БУБЕНКО, аспіранти кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Практична реалізація державної регіональної політики безпосередньо залежить від інтенсивності процесів пошуку та залучення внутрішніх ресурсів розвитку на регіональному і місцевому рівнях. З-поміж апробованих у світі механізмів активізації економічного зростання на регіональному і місцевому рівнях, здатних сформуванати мультиплікативний ефект, провідного значення для України набуває державно-приватне партнерство.

Державно-приватне партнерство (ДПП) являє собою рівноправне та взаємовигідне співробітництво між державою, територіальними громадами (в особі відповідних органів державної влади чи місцевого самоврядування) та приватними інвесторами у межах реалізації проектів, спрямованих на вирішення важливих для території соціально-економічних проблем. Зростання зацікавленості держави у розвитку ДПП пов'язане з його перевагами щодо залучення ресурсів (у першу чергу фінансових та інвестиційних). Поява приватного інвестора забезпечує більш ефективне використання фінансового ресурсу на стадії реалізації проекту та здатна підвищити дохідність об'єктів у ході їх подальшої експлуатації.

Державно-приватне управління (як невід'ємна складова механізму ДПП) є поширеним явищем у світовій практиці господарювання та вважається більш ефективним, ніж суто державне, приклади чого можна знайти у багатьох країнах.

Механізм ДПП формує підґрунтя для спільної відповідальності держави, громади і бізнесу за розвиток секторів, що мають пріоритетне значення для

регіональної економіки. Зокрема, йдеться про реалізацію інфраструктурних проектів (перш за все дорожньо-транспортної інфраструктури), модернізацію сфери ЖКГ (водопостачання, водовідведення, утилізація сміття тощо), житлове будівництво. Потужний потенціал ДПП існує й у сфері розвитку енергетики (у т.ч. впровадженні технологій альтернативної та відновлюваної енергетики), інноваційного та венчурного підприємництва, формування регіональної інформаційної та освітньої систем.

В Україні застосування ДПП унормовується Законом «Про державно-приватне партнерство» (від 1 липня 2010 р. № 2404-VI з останніми змінами та доповненнями від 16.10.2012 р.), базові положення якого, за оцінками експертів, відповідають сучасним європейським правовим орієнтирам.

У розвинених країнах світу механізм ДПП використовується у проектах щодо побудови нових об'єктів виробництва, розбудови інфраструктури (дорожньо-транспортної, комунікаційної, інформаційної тощо), під час геологічної розвідки родовищ та у процесі видобутку корисних копалин, а також при вирішенні питань енергозбереження, управління нерухомістю, модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, утилізації відходів виробництва і споживання, наданні якісних послуг з охорони здоров'я, очищення води та в процесі розвитку туризму.

Застосування державно-приватного партнерства як механізму реалізації нової регіональної політики дозволить: залучити нові ресурси для проведення модернізації у регіонах України; знизити навантаження на видаткову частину державного та регіональних бюджетів; залучити до реалізації інвестиційних проектів фінансові ресурси, що до цього перебували «у тіні»; перерозподілити ризики та посилити відповідальність сторін ДПП за реалізацію інвестиційних проектів на місцевому, регіональному рівнях тощо.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф., П. Т. БУБЕНКО д-р екон. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

*О. О. БЕЗЦІННИЙ, Є. В. МУРАЄВ, С. В. КРАВЦОВА,
Л. П. ВОРОНОВСЬКА, пошукачі кафедри кафедра економіки підприємства,
бізнес адміністрування і регіонального розвитку,*

*Харківський національний університет міського господарства імені
О. М. Бекетова, м. Харків*

Аналіз стану української економіки дозволяє стверджувати, що мобілізувати капіталовкладення у необхідних розмірах, особливо в умовах згортання інвестиційних потоків і збереження тягаря обслуговування та

виплати зовнішнього боргу, можливо лише шляхом розробки детально продуманої і послідовно здійснюваної політики залучення інвестицій. Це має бути якісно нова політика, спрямована на залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій. У розробці національної інвестиційної стратегії ключову роль відіграє становлення ефективних відносин держави та підприємницького сектору.

Накопичений світовий досвід дозволяє визнати одним з основних механізмів розширення ресурсної бази й мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку державно-приватне партнерство (ДПП). Таке партнерство являє собою відносно нове явище у світовому господарстві, що відображає процеси розширення й ускладнення форм взаємодії держави й бізнесу.

На відміну від традиційних способів створення й утримання інфраструктури, ДПП передбачають розподіл відповідальності, винагороди і ризику між державним (публічним) і приватним секторами. Більшість проектів, здійснених у рамках партнерств, розпочинаються із визначення ризиків, які притаманні проекту, а також їх розподілу між публічним чи приватним секторами, або ж між обома секторами одночасно. Передбачається, що завдяки подібному розподілу ризиків може бути досягнута головна мета партнерських проектів, а саме - надання послуг найвищої якості.

Державно-приватні партнерства успішно впроваджуються практично в усіх галузях економіки і сферах суспільства. В рамках ДПП реалізуються проекти з будівництва й утримання шкіл, доріг, мостів, громадських місць, лікарень, інфраструктури водопостачання, водо відведення і електропостачання, аеропортів громадського транспорту і всіх інших ключових компонентів сучасної цивілізації.

На початку цього століття стало очевидним, що ДПП є однією з найбільш ефективних форм співробітництва між публічним і приватним секторами. Ця співпраця заснована на визнанні факту, що обидві сторони отримують вигоди від об'єднання фінансових ресурсів, технологій і управлінських знань заради підвищення рівня послуг для громадян. Окрім того, ДПП є альтернативою приватизації об'єктів державної та комунальної власності, оскільки об'єднує переваги публічного та приватного секторів, зокрема такі:

- соціальну відповідальність, громадську підзвітність і пріоритетність екологічних стандартів у діяльності, що є притаманною для державних і комунальних організацій;

- фінансові ресурси, технології, управлінську ефективність і підприємницький дух приватного сектору.

Основною перевагою ДПП у порівнянні з іншими видами договірних відносин між органами влади та приватним сектором є оптимальний розподіл повноважень щодо контролю над спільною діяльністю по наданню послуг населенню, в результаті якої буде досягнутий бажаний результат для обох сторін. Це досягається шляхом договірного узгодження ролей, ризиків і винагород та отримання стимулів для якісного надання послуг і, одночасно,

використання гнучких підходів для досягнення бажаних результатів.

Основною проблемою в рамках ДПП є узгодження інтересів сторін. Тому необхідно чітко окреслити цілі, які мають партнери, а ефективність здійснюваних інвестицій розглядати з позицій якого учасника інвестиційного процесу оцінюється проект (держава, інвестор, оператор проекту тощо).

Сторони ДПП можуть мати за мету отримати додатковий прибуток або максимальний прибуток на вкладений капітал, збільшити надходження до бюджету чи підвищити рівень доходів, забезпечити незалежність зовнішньоекономічних зв'язків чи ефективну участь у міжнародному поділі праці.

Оцінка відповідності інвестиційного проекту різним інтересам досягається шляхом визначення декількох видів ефективності по проекту в цілому і для окремих учасників, а для оцінки використовується сукупність показників.

Проте, на думку спеціалістів, в Україні існує ряд проблем, що не дозволяють активізувати застосування концесій, а саме:

- складна система виділення земельних ділянок під реалізацію проектів;
- колізії у законодавстві держзакупівель;
- застаріла процедура концесійного конкурсу;
- складності при фінансуванні;
- особливості складання і застосування концесійної угоди;
- нюанси, пов'язані із власністю на об'єкт концесії.

в Україні існує значний потенціал для розвитку багатьох форм ДПП, але для його практичної реалізації необхідно вирішення низки принципових питань. Сторонам партнерських відносин слід чітко усвідомлювати, що ДПП не можна розглядати у вузькому розумінні тільки як залучення додаткових ресурсів у масштабні проекти органів влади. Потрібно зважати на інтереси двох сторін, враховуючи механізми партнерства, відпрацьовані багатолітнім світовим досвідом.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Тенденцією сьогодення є й досить активний розвиток різних форм державно-приватного партнерства в усіх регіонах світу, в самих різних галузях економіки. Це свідчить про те, що в ньому зацікавлені різні сторони, що беруть участь в процесах державно-приватного партнерства. На нашу думку, ефект від такого партнерства полягає в тому, що держава отримує фінансування для довгострокових проектів, не втрачаючи при цьому над ними контроль, а приватний сектор отримує доступ до раніше закритих сфер економіки,

наприклад до магістральної інфраструктури.

Державно-приватне партнерство полегшує вихід на світові ринки капіталів, стимулює залучення іноземних інвестицій в реальний сектор економіки. Для економіки регіонів це партнерство має особливе значення, оскільки на його основі активніше розвиваються ринки капіталу, товарів і послуг. В той же час розподіл ризиків між учасниками угоди про державно-приватне партнерство повинен здійснюватися на основі домовленостей сторін.

Державно-приватне партнерство в сучасних умовах повинно бути об'єднанням ресурсів і досвіду кожної зі сторін – учасників партнерства, реалізацією суспільно значущих проектів з найменшими витратами і ризиками з метою надання економічним суб'єктам і населенню високоякісних послуг.

Державно-приватне партнерство за своїми масштабами, глибиною і наслідками проникнення в систему господарських відносин, що склалися, цілком може порівнятися з приватизаційними процесами, що відбулися й тривають в державі, оскільки його ціллю найближчим часом можуть стати об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності. Саме тому, державно – приватне партнерство може виявитися надзвичайно ефективним у рамках реалізації стратегії розвитку інноваційного типу економіки. Ця модель припускає освоєння науково-технічних нововведень (інновацій), нових технологій, видів продукції і ресурсів, а також здійснення організаційно-інституціональних проектів у сфері національного відтворення. Це безпосередньо відображується на ролі державно – приватного партнерства у формуванні інноваційної економіки. Мова йде про ефективне освоєння інтелектуального капіталу, який в сукупності з іншими ресурсами здатний на абсолютно новій технологічній основі вирішувати складні проблеми економічного розвитку держави.

Успішна реалізація цих проектів неможлива без належної науково обґрунтованої законодавчої бази, створеного інституціонального середовища. Велике значення має всебічне економічне і організаційне опрацювання усіх аспектів цієї проблеми. Тільки в цьому випадку можна очікувати на позитивні результати від реалізації державно-приватного партнерства. Вирішення даних задач не може бути здійснене без активного формування конкурентного середовища, чому сприяє залучення української економіки до процесів глобалізації. Саме усвідомлення необхідності приділення уваги держави (як на доктринальному, так і на законодавчому рівні) до проблеми державно – приватного партнерства як інструменту формування інноваційної економіки дозволить, на нашу думку, створити ефективний інституціональний механізм співробітництва між державними та приватними партнерами.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Ф. Т. ШУМАКОВ, ведучий інженер кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Т. І. СВІТЛИЧНА, Г. Г. СОБОЛЄВА, О. Ю. ГНАТЕНКО, Н. Ю. ДРІЛЬ, доц. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Взаємодія влади і бізнесу є однією з найважливіших умов успішного соціально-економічного розвитку нашої країни в цілому і регіонів зокрема. Органи державної влади і бізнес повинні працювати погоджено, в загальних інтересах формуючи партнерські моделі взаємовідносин у різних сферах. І тут виключно важливо знайти баланс інтересів, необхідний для реалізації суспільно значущих проектів і програм. Одним з варіантів таких взаємовідносин і є державно-приватне партнерство.

Державно-приватне партнерство є спробою держави використовувати інтелектуальний, управлінський потенціал приватного сектора, а також приватний капітал для підвищення якості, розширення номенклатури і ліквідації інфраструктурних розривів у наданні послуг, що традиційно є обов'язком держави.

В проблемі державно-приватного партнерства пріоритетом є взаємодія між державою і великими приватними корпораціями, в той же час не слід забувати про проблему взаємодії держави з малим бізнесом. Малий бізнес найтіснішим чином пов'язаний з кінцевим споживачем результату державно-приватного партнерства – з громадянами країни. Законодавством на різних рівнях повинен бути встановлений перелік гарантій для суб'єктів державно-приватного партнерства, в першу чергу для приватного сектора економіки, малого бізнесу.

Особливу увагу слід приділити реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері житлово-комунального господарства як одного із найважливіших і найбільш проблемних секторів економіки регіону. Воно визначає формування базових умов життя населення, значною мірою і регіону, які впливають на процес його соціально-економічного розвитку в цілому. В Україні реформа ЖКГ здійснюється давно. Ринкові перетворення торкнулися багатьох аспектів його функціонування, однак не стали фактором зростання якості житлово-комунального обслуговування населення та поліпшення умов проживання.

Трансформаційні та структурні деформації в економіці періоду активних ринкових реформ обумовили сьогоднішній його стан: вкрай високий ступінь

зносу основних засобів ЖКГ у більшості регіонів України, важка фінансова ситуація на більшості підприємствах, існуюча практика невиконання зобов'язань як з боку населення, так і з боку бюджетів різних рівнів, а також постачальників послуг, адміністративні, а не ринкові методи управління, відсутність прозорих та сталих «правил гри».

В Україні існують серйозні проблеми, що суттєво гальмують впровадження ДПП у реальну практику, зокрема це відсутність висококваліфікованих і авторитетних спеціалістів-практиків на всіх рівнях управління (особливо, регіональному та місцевому), та відповідної інформаційної політики стосовно промоції соціально-економічних переваг; необхідність зрушень у культурі управління, розуміння нового розподілу ролей та прийняття нових інституціональних засад.

В умовах кризових явищ у світовій економіці і в нашій країні можливість залучення інвестицій суттєво скорочується, але це не означає, що робота щодо їх залучення повинна зупинитися. Зараз ми маємо певну паузу в інвестиційній активності, і потрібно максимально ефективно використовувати дану паузу, розробляючи відповідні законодавчі і інвестиційні норми на регіональному рівні і намагаючись розкрити в повному об'ємі інвестиційні можливості регіону.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Д. В. СОКОЛОВ, ст. викладач кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

*І. В. ЖЕЛЕЗНЯКОВА, О. Ю. ПРИЖКОВА, А. С. ШИЛО,
А. С. ВИШЕТРАВСЬКА, Ю. Ю. БУТНІК, А. Ю. КУЧМА, К. В. КУХТІН,
аспіранти кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і
регіонального розвитку*

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Партнерські відносини між державою та бізнесом є чи не найпривабливішим інструментом розвитку економіки країн, які слідують за демократичним традиціями врядування. З одного боку, таке партнерство залишає складову національного багатства у власності держави, а з іншого – дає можливість залучати інвестиції з приватного сектору. В основі побудови державно-приватного партнерства лежить принцип тісного взаємозв'язку між урядом, який не може виконувати свої повноваження без ефективного функціонування суб'єктів економічних відносин, та бізнесом, який не може розвиватися без сприяння держави.

У взаємодії держави та бізнесу є ще й інша сторона – суспільство.

Причому всі сторони тріади можуть отримати вигоду від реалізації проектів державно-приватного партнерства.

Як відомо, головна мета діяльності бізнесу полягає в отриманні прибутку. Коли приватний сектор володіє господарською свободою в проектах, що надається державою, він прагне до збільшити продуктивність праці. Якщо з певних причин проект виявився збитковим, бізнес отримує достатні гарантії повернення вкладених коштів. У деяких випадках, при високоякісному обслуговуванні держава доплачує своєму партнерові. І найважливіше – приватний сектор отримує в довгострокове управління активи держави на пільгових умовах. Крім цього, існують інші вигоди, як наприклад, забезпечення суспільної репутації, зростання довіри населення, формування безпечного середовища діяльності.

Зі своєї сторони держава не менш зацікавлена в державно-приватному партнерстві, адже вона може перекласти частину витрат на приватний сектор. Так само, за рахунок орендних та концесійних платежів, державні структури отримують додаткове джерело доходів до бюджету. Реалізація державно-приватних проектів дозволяє підвищити якість надання суспільних послуг населенню і значно збільшити ефективність управління інфраструктурою, що сприяє ефективному розвитку об'єктів державного майна. При цьому механізми державно-приватного партнерства дозволяють успішно використовувати досвід і професіоналізм приватного сектора при збереженні державного контролю над активами. Таким чином, мета державно-приватного партнерства полягає у поєднанні сильних сторін державного і приватного секторів для суспільної вигоди.

Проте в Україні державно-приватне партнерство лише починає формуватися через слабо розвинену систему взаємодії бізнесу з державними органами влади, значну необхідність у створенні інститутів та інституціонального середовища державно-приватного партнерства, великий брак висококваліфікованих спеціалістів-практиків на регіональному рівні. Залишаються не сформовані ті орієнтири, якими б мав керуватися бізнес під час соціально-економічної взаємодії з державою та суспільством. Внаслідок цього ні влада, ні бізнес не можуть створити цивілізованої ринкової та демократичної системи без участі в цьому процесі суспільства.

Варто відмітити велику користь взаємодії держави з бізнесом. Перш за все, таке партнерство дає можливість розвивати відносини уряду і приватного сектору. По-друге, для держави – це можливість збагатити свій бюджет, а для приватного бізнесу – можливість володіти й управляти муніципальними активами і отримувати різні державні пільги. По-третє, при спільній взаємодії держави та бізнесу формуються конкурентні переваги в рамках певних проектів. Така взаємодія призводить до економічного та соціального консенсусу, впровадження нових технологій за допомогою ідей, логічних і холоднокровних міркувань бізнесу в поєднанні з впорядкованістю й владою державних структур.

ЩОДО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

А. В. НАУМЕНКО, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сьогодні в Україні механізм державно-приватного партнерства в Україні застосовується досить повільно. Можна звернутись до історії, а саме до періоду НЕП, коли завдяки угодам державно-приватного партнерства в країні було проведено «індустріалізацію». В наш час цей механізм є засобом створення сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату без продажу комунального і державного майна або здавання його в оренду за найнижчою ціною. Крім цього, це майже єдиний антикорупційний засіб залучити фінансові інститути та створити робочі місця в період спаду економіки і зростаючого зовнішнього боргу.

Відносини з державно-приватного партнерства в Україні врегульовані спеціальним нормативно – правовим актом, а саме Законом України від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство», відповідно до якого **державно-приватне партнерство** - це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.

На стороні приватного партнера у договорі, що укладається в рамках державно-приватного партнерства, можуть виступати декілька осіб, які можуть бути приватними партнерами. Такі особи несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими договором, що укладається в рамках державно-приватного партнерства.

Особливості участі на стороні приватного партнера декількох осіб у конкурсах на визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства визначаються Кабінетом Міністрів України.

До ознак державно-приватного партнерства належать:

забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;

довготривалість відносин (від 5 до 50 років);

передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;

внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством.

Отже, за українським законодавством, **державно-приватне партнерство** – це система відносин між державним та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох партнерів об'єднуються з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород (відшкодувань) між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) діючих об'єктів, які потребують залучення інвестицій, та користуванні (експлуатації) такими об'єктами.

Слід зазначити, що в Україні передбачено реалізацію проектів лише у формі договору, тоді як, наприклад, у ряді країн такого обмеження немає.

Світова практика використовує різноманітні форми державно-приватного партнерства. Так, у США державно-приватне партнерство розуміється як закріплена у договірній формі угода між державою і приватною компанією, яка дозволяє останній в узгодженій формі брати участь у державній власності і виконувати функції, які традиційно лежать у сфері відповідальності публічної влади. Така угода зазвичай передбачає наявність угоди між урядом і приватною компанією, предметом якого виступають реконструкція, будівництво об'єкта державної власності та/або його експлуатація, управління і т. п. Основні права власності стосовно даного об'єкта не змінюються, держава навіть після передачі об'єкта приватної компанії залишається власником. У ряді європейських країн під державно-приватним партнерством слід розуміти форми кооперації між владою (федеральними, регіональними та місцевими органами) і бізнесом, які служать меті забезпечення фінансування, будівництва, модернізації, управління, експлуатації інфраструктури або надання послуг. Зокрема, у Великобританії, де державно-приватне партнерство отримало досить значне поширення, ця форма господарювання має широкий діапазон: від «приватної фінансової ініціативи» до спільних підприємств і концесій, аутсорсингу, продажу частини акцій, що належать державі підприємствам, які здійснюють комерційну діяльність. У Німеччині під ДПП розуміється в більшості випадків «закріплене договором довгострокове співробітництво державних виконавчих органів, з одного боку, і приватного сектора економіки - з іншого, при якому необхідні для отримання взаємної вигоди ресурси (наприклад, «ноу-хау», засоби виробництва, капітал, персонал тощо) вносяться в якості капіталу в спільне підприємство.

З огляду на зазначене, вважаємо, що на сьогоднішній день відносини державно-приватного партнерства хоча й врегульовані, але не функціонують на необхідному рівні. Існуючий Закон передбачає лише договірну форму державно-приватного партнерства. Можливість використання інших форм державно-приватного партнерства в Україні має бути передбачена у спеціальному законі, який би забезпечив основні засади використання корпоративної та інституційної форм державно-приватного партнерства в Україні.

ОЗНАКИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Т. А. КОЛЯДА, *канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності*

Ю. Р. ПОПОВ, *студент 3 курсу, факультету Менеджмент Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Згідно з Законом України «Про державно-приватне партнерство» державно-приватним партнерством вважається співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому законодавством.

Стаття 1 вищезгаданого закону визначає перелік ознак державно-приватного партнерства, до яких належать:

- забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- довго тривалість відносин (від 5 до 50 років);
- передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;
- внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел не заборонених законодавством.

Аналітики наголошують, що в переважній більшості країн, які мають позитивний досвід реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства визначальною ознакою є те, що такий механізм застосовується з метою реалізації масштабних та суспільно значущих проектів. Взаємодія між державою та приватним партнером має найбільший ефект в інфраструктурних галузях, де історично склалися передумови, потреба та можливості для такої співпраці.

Підтримуємо думку деяких фахівців, про те, що до ознак державно-приватного партнерства слід віднести конкурентних способів вибору приватного партнера. Оскільки цей спосіб забезпечить прозорість проведеного конкурсу та надасть можливість вибрати найбільше економічно-вигідного та надійного партнера проекту. Сьогодні, нажаль, українське законодавство дозволяє реалізацію проекту навіть за умови, якщо конкурс фактично не відбувається, а заявку подає лише один учасник.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

О. І. МІХНО, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Н. О. ГОНЧАРЕНКО, студентка 5 курсу, групи М ГІС 2014-1

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Державно-приватне партнерство (далі – «ДПП») в Україні являється інституціональним інструментом оновлення виробництва на підставі об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими та іншими ресурсами приватного сектору. Технічно відстала та зношена інфраструктура (автомобільні та залізничні дороги, морські та аеропорти, системи централізованого тепло-, водопостачання та відведення) потребує значних фінансових вкладень та застосування інноваційних технологій, що держава в умовах фінансово-економічної кризи самотійно не здатна забезпечити. Відповідно, основною аргументацією держави для реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства є обмеження бюджетних ресурсів.

Державно-приватне партнерство – складний правовий інститут. Він включає в себе багатосторонні домовленості, розподіл ризиків, аналіз комерційних перспектив і індивідуальні схеми фінансування та правового регулювання.

Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01 липня 2010 року (далі – Закон) визначив організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів із приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі.

Відповідно до Закону під державно-приватним партнерством розуміється співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом та іншими законодавчими актами.

На стороні державного партнера виступають органи державної влади та органи місцевого самоврядування. На стороні приватного партнера виступають юридичні та фізичні особи, а також можуть виступати декілька осіб, які несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями.

Однією із визначальних ознак державно-приватного партнерства є те, що механізм державно-приватного партнерства застосовується з метою реалізації масштабних, національних або міжнародних, суспільно значущих проектів. До визначальних ознак ДПП прийнято відносити виключно конкурентний спосіб вибору приватного партнера. Більше того, успіх реалізації проекту у формі державно-приватного партнерства напряму залежить від прозорості

проведеного конкурсу, оскільки тільки такий спосіб забезпечує вибір найбільш економічно-вигідного проекту та надійного партнера.

Структура проектів державно-приватного партнерства може відрізнятися для різних промислових секторів. Не існує такого поняття, як стандартний проект державно-приватного партнерства, оскільки кожен проект та відповідно і договір має свої індивідуальні властивості.

Законом передбачено, що державно-приватне партнерство здійснюється на основі договору. В рамках державно-приватного партнерства можуть укладатись договори про концесію, спільну діяльність, розподіл продукції, інші договори. Істотні умови договорів, що укладаються в рамках здійснення державно-приватного партнерства, визначаються законодавством України.

Формування та забезпечення державної політики в сфері ДПП Указом Президента України «Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України» від 31.05.2011 № 634/2011 покладено на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Позитивна реалізація проекту у формі державно-приватного партнерства на пряму залежить від прозорості проведеного конкурсу, стабільності та повноти фінансування. Тільки такий спосіб забезпечує вибір найбільш вигідного проекту та надійного партнерства.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

А. М. БРОВДІЙ, старший викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Т. А. КУРМАЗ, старший лаборант кафедри правового забезпечення господарської діяльності

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Державно-приватне партнерство (або "публічно-приватне партнерство", ДПП) є одним із сучасних механізмів залучення інвестиційних коштів у розвиток галузей, які традиційно відносяться до державного сектору: житлово-комунальне господарство, транспорт, медицина. Цей механізм набирає все більшої популярності у всьому світі.

Особливістю державно-приватного партнерства є співпраця між державним і приватним партнерами. У більшості випадків ДПП передбачає залучення коштів приватного інвестора з частковою передачею йому права на оперативне управління об'єктами інвестицій на обумовлений термін.

Механізм застосування державно-приватного партнерства здатний забезпечити, перш за все, можливість здійснення суспільно-значущих проектів в найбільш короткі терміни, малопривабливих для традиційних форм приватного фінансування, а по-друге, підвищити ефективність проектів за

рахунок участі в них приватного бізнесу, як правило, більш ефективного на ринку, ніж державні інститути. Крім того, при цьому забезпечується зниження навантаження на бюджет за рахунок залучення приватних коштів і перекладання частини витрат на користувачів, можливість залучення кращих управлінських кадрів, техніки і технологій, підвищення якості обслуговування кінцевих користувачів. Нарешті, з'являється можливість сконцентрувати увагу державних органів на найбільш властиві їм адміністративні функції та скоротити державні ризики за рахунок розподілу їх між приватним партнером і владою. Зі свого боку держава забезпечує правомочність власника, можливість надання податкових та інших пільг, гарантій, а також матеріальних і фінансових ресурсів. Іншими словами, партнерство держави і бізнесу спрямоване на досягнення соціальних і економічних цілей щодо створення необхідних умов для функціонування сфери ЖКГ та обслуговування потреб населення.

Україна має достатньо серйозний потенціал для використання державно-приватного партнерства. У держави знаходиться значна частина транспортної, житлово-комунальної, енергетичної та соціальної інфраструктури. Але стан автомобільних доріг, залізничних колій, аеропортів є незадовільним. Необхідних для модернізації інфраструктури фінансових ресурсів в бюджеті не вистачає. В такій ситуації орієнтація на розвиток державно-приватного партнерства повинна стати одним з найважливіших напрямків державної політики та стимулюватися державою.

Сьогодні в Україні активно розвивається нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства. Протягом тривалого часу формуються правові засади для розвитку його окремих форм. Нині законодавчу базу розвитку державно-приватного партнерства становлять: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, інші законодавчі акти України.

Держави, в яких механізм державно-приватного партнерства був сформований раніше, ніж в Україні, і який вже доволі успішно працює, можуть виокремити фактори, що стимулюють співпрацю держави та бізнесу. По-перше, органи місцевого самоврядування повинні чітко визначити, в якому напрямку буде розвиватися місто та розробити стратегічний план дій. По-друге, проект в рамках державно-приватного партнерства повинен зацікавити бізнес з економічної точки зору та бути для нього вигідним. Також, серед обов'язкових складових успішної взаємодії держави та бізнесу можна виокремити можливість об'єднання схожих проектів в різних містах для здійснення більш масштабних інвестицій, а також залучення досвідчених фахівців.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

А. М. БРОВДІЙ, старший викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності

Х. І. ІВАНІВ, студентка 2 курсу, групи ЕБП 2013-1 Пр

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На даний період часу інфраструктура нашої країни знаходиться в поганому стані – не здатна функціонувати на такому рівні, який необхідний для забезпечення конкурентоспроможності країни. Тому нам потрібно реалізувати такі проекти, які б забезпечували економічне зростання країни, залучили інвестиції, створили нові робочі місця. Тобто такі умови, які розвивають інфраструктуру нашої країни. Як показує закордонний досвід соціальні інфраструктурні проблеми ефективно вирішує взаємозв'язок держави і приватного сектора: державно-приватні партнерства.

Наукові дослідження щодо питань державно-приватного партнерства здійснювали В. Варнавський, А. Клименко, В. Корольов, М. Дерябіна, Є. Маліна, Р. Мартусевич, С. Сіваєв, Д. Хомченко, І. Панасенко, П. Яковлева. Державно-приватне партнерство – це угода між організаціями державного та приватного секторів стосовно надання послуг у таких сферах як створення суспільної інфраструктури, спорудження громадських об'єктів і надання інших подібних послуг.

В Україні взаємодію приватних секторів і держави регулює Закон України “Про державно-приватне партнерство”. Такий взаємозв'язок має вигоду як і для держави, так і для підприємства. Держава завдяки такому зв'язку: 1) скорочує витрати на надання послуг; 2) активізує інвестиційну діяльність; 3) економить фінансові державні ресурси; 4) покращує інфраструктуру; 5) створює робочі місця. У свою чергу підприємство: 1) залучає бюджетні кошти до проекту; 2) має доступ до раніше закритих сфер економіки (ЖКГ, інфраструктура тощо); 3) покращує роботу з державою; 4) отримує пільгові кредити під державні гарантії.

Важливо визначити найбільш перспективні галузі для застосування приватних партнерств. Інвестувати потрібно в ті, які потребують першочергового фінансування, наприклад житлово-комунальне господарство, аграрний сектор або дорожню галузь.

У світовій практиці поняття “житлово-комунальне господарство” не використовується у такому значенні як звикло населення України. Можна вважати, що близьким до нього поняттям є «інфраструктура». Світовий Банк це поняття називає «Приватне партнерство в інфраструктурі» і класифікує його в чотирьох секторах: енергетика (електрика, природний газ); телекомунікація; транспорт (аеропорти, залізниці, платні дороги); водопостачання і водовідведення (каналізації).

В усьому світі комунальні монополії – це прибутковий бізнес. Нажаль, в Україні підприємства житлово-комунальної сфери несуть мільйонні збитки. Це зумовлено рядом проблем, які негайно потрібно вирішувати:

1. Відсутній механізм, який регулює взаємодію органів виконавчої влади і приватних партнерів;
2. Відсутній єдиний орган в Україні, який би відповідав за цю сферу;
3. Застарілість нормативно-правових актів;
4. Заборона зміни державної форми власності для цілісних майнових комплексів об'єктів ЖКГ;
5. Нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів, їх неефективне розміщення;
6. Відсутній механізм залучення позабюджетних коштів в розвиток ЖКГ;
7. Не організоване ефективне співробітництво з приватними установами і донорськими організаціями.

Розвиток приватного бізнесу в ЖКГ тільки починається. Інфраструктурне забезпечення потребує:

1. Негайного відновлення, технологічної і технічної модернізації;
2. Створення так званої Загальнодержавної стратегії впровадження державно-приватного партнерства. Згідно неї мали б висуватись основні завдання ДПП, до Державного бюджету мали б вносити суму видатків, які плануються використовувати на реалізацію таких проектів;
3. Вдосконалення нормативної бази ДПП, дотримання принципів, які вказані в Законі України «Про державно-приватні партнерства»;
4. Прозорий відбір учасників для проекту в ДПП;
5. Встановлення реформ, щодо послідовності залучення приватних партнерів до інфраструктурної галузі;
6. Проведення наукового аналізу з ДПП;
7. Визначення форм і способів реалізації ДПП відповідно до сучасних умов.

Як показав закордонний досвід, найбільш ефективною формою є концесія. Згідно ст.1 Закону України «Про концесії», термін концесія визначений як самоуправління з ціллю задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику. Основні переваги концесії:

- збереження державної чи комунальної форми власності на об'єкт в час перебування його в концесії;
- об'єкт концесії сприяє розвитку конкурентоздатності національної економіки;
- зменшення національних розходів.

Отже, розвиток державно-приватних партнерств може стати рушійною силою національній економіці: зростання доходів населення, підвищення ВВП, економічне зростання, також ДПП є передумовою для інноваційного розвитку.

**ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ
ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ГАЛУЗІ ЖКГ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

**К ВОПРОСУ О МОДЕРНИЗАЦИИ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА**

Ю. А. СВЕТЛИЧНАЯ, канд. наук по гос. упр., заместитель председателя
Харьковской областной государственной администрации

Кризисное состояние жилищно-коммунального хозяйства (далее – «ЖКХ») сегодня является одной из актуальных проблем государства.

Основными проблемами ЖКХ являются:

- непрозрачность системы государственного финансирования работ, связанных с обслуживанием и модернизацией всего жилищного фонда;
- недостаточное государственное финансирование ЖКХ;
- несовершенство порядка формирования тарифов, непрозрачность формирования цен, тарифов за услуги в сфере ЖКХ;
- отсутствие государственного контроля за обоснованностью и достоверностью повышения тарифов на жилищно-коммунальные услуги;
- несоответствие размеров платежей за жилищно-коммунальные услуги фактическим затратам на содержание жилья;
- низкий уровень качества оказываемых жилищно-коммунальных услуг;
- износ основных фондов отрасли, устарелость технологий в сфере ЖКХ и, как следствие, значительные расходы и низкая энергоэффективность;
- отсутствие учёта аварийных и ветхих строений;
- отсутствие чёткого планирования ликвидации и капитального ремонта ветхих зданий;
- несовершенство нормативно-правового регулирования деятельности отрасли, прежде всего в сфере диверсификации поставщиков услуг;
- отсутствие конкурсного отбора организаций на выполнение работ по оказанию жилищно-коммунальных услуг населению;
- износ большинства элементов инфраструктуры – городских сетей электро-, тепло-, водоснабжения и водоотведения, городских дорог и тротуаров, сотни километров трубопроводов, дорожного покрытия и большое число объектов коммунального назначения, на ремонт или замену которых требуются значительные денежные средства и т.д. Это только основные проблемы жилищно-коммунального хозяйства.

Для модернизации жилищно-коммунального хозяйства необходимо принятие органами государственной власти и органами местного самоуправления в сфере ЖКХ следующих мер:

- государственное регулирование и контроль за деятельностью естественных монополий на всём рынке жилищно-коммунальных услуг;

- проведение независимого аудита деятельности предприятий жилищно-коммунального хозяйства;
- предоставление льгот и сниженной процентной ставки по кредитам компаниям, работающим в сфере ЖКХ;
- создание развитой конкурентной среды на рынке обслуживания жилья;
- внедрение комплексной реконструкции устаревшего жилищного фонда с привлечением инвесторов-застройщиков на конкурсной основе;
- разработка и утверждение методических рекомендаций по совершенствованию развития и реформирования жилищно-коммунального хозяйства;
- обеспечение современного научно-технологического уровня проектирования и внедрения сложных проектов и программ в отдельных отраслях ЖКХ;
- повышение роли органов местного самоуправления в обеспечении населения и других потребителей качественными услугами, а также повышение ответственности предприятий всех форм собственности, которые работают на рынке жилищно-коммунальных услуг;
- оснащённость необходимой техникой, разработка новых технологий в сфере ЖКХ;
- повышение эффективности использования энергоносителей и других ресурсов, радикальное снижение энергоемкости производства в сфере ЖКХ;
- повышение энергоэффективности зданий, создание стимулов и условий для перехода на рациональное использование и экономное расходование энергоресурсов;
- обеспечение надлежащей оплаты труда, гарантирование социальных стандартов работникам жилищно-коммунальной сферы с целью привлечения высококвалифицированных специалистов для работы в сфере ЖКХ и т.д.

Модернизация жилищно-коммунального хозяйства позволит обеспечить повышение эффективности функционирования и восстановление жилищно-коммунальной инфраструктуры.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УСПІШНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО- КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

В. Ю. ГАРБАРИНІНА, аспірант кафедри економічної політики та економіки праці Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Львів

Технічний стан комунальної інфраструктури в Україні з кожним роком погіршується і потребує величезних інвестицій. Забезпечити їх виключно за

рахунок залучення коштів державного та місцевих бюджетів у середньостроковій перспективі буде неможливо. Тому вирішення фінансово-економічних проблем житлово-комунального господарства (ЖКГ) в регіонах лежать у площині активізації застосування механізмів державно-приватного партнерства (ДПП). Результати аналізу зарубіжного досвіду управління ЖКГ підтверджують, що державно-приватне партнерство – перспективний механізм вирішення житлово-комунальних проблем і може бути адаптований до сучасних українських умов.

За результатами офіційної статистики, в регіонах України на основі державно-приватного партнерства розпочато реалізацію низки проектів щодо об'єктів житлово-комунальної інфраструктури. Однак, цей досвід не є позитивним. Більшість з об'єктів передані приватному сектору в оренду і не передбачають проведення їх модернізації. Договорів концесії укладено дуже мало, в основному вони знаходяться на початковій стадії реалізації щодо невеликих об'єктів. Залучені у проекти інвестиційні кошти не передбачають комплексної модернізації об'єктів комунальної інфраструктури, а вирішують лише окремі проблеми.

Слід зазначити, що на регіональному рівні застосування державно-приватного партнерства у галузі ЖКГ супроводжується низкою практичних проблем, зокрема:

- недостатня привабливість для приватних інвесторів значної частини об'єктів, на яких передбачається реалізація проектів ДПП;
- відсутність навичок щодо підготовки та реалізації проектів ДПП та недостатня кваліфікація представників влади і бізнесу в даній сфері;
- складна схема проведення державних закупівель, що сприяє непрозорості та корупційності цього процесу і потенційно не приваблює приватних інвесторів до участі у спільних проектах регіонального рівня;
- законодавча недосконалість механізмів застосування на рівні регіонів типових документів (процедури проведення конкурсу, типового договору з приватним партнером, форми оцінки ризиків, моніторингу реалізації проекту) для створення й управління державно-приватним партнерством.

Для успішного практичного впровадження проектів ДПП у житлово-комунальному господарстві на регіональному рівні необхідно:

- виробити єдину концепцію регіонального розвитку державно-приватного партнерства у галузі ЖКГ на короткострокову та середньострокову перспективи;
- визначити перелік об'єктів ЖКГ, які доцільно передати в оренду та концесію приватному бізнесу для реалізації проектів ДПП;
- спростити процедуру оформлення типових документів для реалізації проектів ДПП на рівні регіону;
- провести навчання та інформаційну роботу з представниками виконавчої влади та бізнесу щодо просування державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ.

Таким чином, застосування механізму ДПП у житлово-комунальній сфері вирішить питання фінансування та розвитку ЖКГ, але для цього необхідно, щоб даний механізм якнайшвидше був вбудований в систему управління комунальним господарством регіону. Крім того, зазначене партнерство позитивно вплине на ефективність системи державного управління, забезпечуючи оптимальнішу модель реалізації функцій державної та місцевої влади.

ПРИНЦИП ЄДНОСТІ ЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ І ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ ЗАСАД У РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В. П. РЕШЕТИЛО , д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економічної теорії Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Без переходу до нової моделі соціальної політики, розвитку соціальної сфери та поліпшення соціального становища населення України неможливе розв'язання проблем розвитку сфери ЖКГ, оскільки ринкова вартість її послуг не може бути компенсована населенням без формування ринкової вартості робочої сили та вирішення цілої низки соціальних проблем. Державно-приватне партнерство також не набуде високої ефективності без забезпечення соціальної стабільності та факторної продуктивності людського капіталу, без отримання належного рівня доходів економічно активним населенням, та надання необхідного соціального забезпечення для соціально незахищених верств населення. Реалізація принципу єдності централізованих і децентралізованих засад у проведенні ефективної соціальної політики означає децентралізацію і "роздержавлення" соціальної політики, перерозподіл повноважень в її здійсненні між центром і регіонами на користь останніх.

В основу здійснення соціальної політики має бути покладена така управлінська діяльність, яка виключатиме одноосібне, одностороннє ухвалення тих чи інших державних рішень у сфері соціального розвитку лише на вершині державної піраміди, механічне збільшення кількості рівнів у структурі управлінської ієрархії. Держава як суб'єкт соціальної політики має розробляти лише загальну філософію, основні принципи такої політики, стратегічні напрямки діяльності регіонів з регулювання процесів соціального буття, здійснювати координаційну діяльність у цій сфері, визначаючи в основному пріоритети серед найкардинальніших, глобальних проблем соціального розвитку. На локальному рівні основним суб'єктом здійснення соціальної політики має стати регіон, що реалізує таку політику за допомогою вільної творчої самоорганізації, саморегуляції місцевого соціального потенціалу. Нова концепція централізованого управління як механізму, інструменту здійснення соціальної політики має виходити з потреби розглядати регіон не лише як об'єкт, а як активний суб'єкт соціальної діяльності з високим рівнем саморегулювання місцевого соціально - економічного потенціалу. Це

передбачає високу гнучкість у процесі здійснення такої децентралізації, самостійність суб'єктів регіональної політики в розв'язанні поставлених завдань у сфері соціального буття, їх постійну готовність до соціальних новацій. Головне завдання централізованого управління має полягати передусім у забезпеченні умов для повноцінної вільної соціальної діяльності різноманітних суб'єктів соціальної політики, і насамперед окремої особистості, у налагодженні механізму вільного вияву й реалізації волі людей, які живуть у регіонах, у сфері економічних, соціальних відносин, їхньої творчої самодіяльності.

Досить тісно з завданнями соціальної політики пов'язані і інтереси регіональних бізнес - еліт. По - перше, їхнє становище безпосередньо залежить від соціального становища в регіоні (щонайменше, від рівня споживчого попиту, але, зазвичай, і від електоральних настроїв, через зрощування ділової та політичної еліти на місцях). По-друге, регіональні та місцеві еліти, як правило, розвиваються на базі місцевого виробництва, орієнтованого передусім на споживчий ринок, який, знову ж таки, визначається рівнем доходів та соціальним становищем населення. Тому соціальні орієнтири місцевого рівня мають досить конкретний та визначений характер. Держава як координуючий суб'єкт соціальної політики, зосереджуючись на ключових, найбільш глобальних і кардинальних проблемах регулювання процесів соціального буття, зокрема на реалізації (і фінансовому забезпеченні) загальнонаціональних соціальних програм, основні функції, що пов'язані з виконанням багатогранних, конкретних завдань соціальної політики, має передати місцевим і регіональним органам. Активна соціальна політика має бути спрямована і на дійову підтримку місцевих потенційно активних, підприємливих громадян, на створення умов для їхньої творчої соціально-економічної активності, розширення соціального простору й свободи саморегуляції та самореалізації їхнього потенціалу.

ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

О. Б. КАЙДАННИК, аспірантка кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Міжнародний та вітчизняний досвід, накопичений протягом останніх 15 - 20 років, свідчить, що одним з основних механізмів розширення ресурсної бази та мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку, підвищення ефективності управління державною і комунальною власністю є державно-приватне партнерство (ДПП). Таке партнерство являє собою відносно

нове явище в світовому господарстві, що відображає процеси розширення і ускладнення форм взаємодії держави та бізнесу.

Критичний рівень зносу інженерних комунікацій (систем теплопостачання, водопостачання та водовідведення) потребує значних капітальних вкладень у реконструкцію і модернізацію основних фондів. При цьому державно-приватне партнерство означає не тільки залучення приватного сектора у фінансування інвестиційних проектів, окупність яких буде здійснюватися на основі доходів, отриманих від експлуатації комунальної інфраструктури, але також залучення знань та управлінського досвіду приватного сектора для більш ефективного управління об'єктами комунальної інфраструктури.

Важливі елементи діяльності приватної компанії в житлово-комунальній сфері включають:

1. Свободу в підвищенні ефективності та зниженні витрат для збільшення рентабельності і генерування коштів на фінансування капіталовкладень;

2. Забезпечення ефективності капіталовкладень в об'єкти інфраструктури;

3. Свободу у встановленні тарифів на конкурентному рівні, який забезпечує рівень доходів, достатній для покриття витрат і отримання прибутку в обсязі, що дозволяє здійснювати нові капіталовкладення;

4. Свободу в здійсненні безпосередньої взаємодії зі своїми споживачами.

Мета партнерства для сторін дещо розрізняється. Метою органів місцевого самоврядування при укладанні договору з приватним оператором є отримання максимальних соціально-економічних вигід від реалізації проекту при мінімізації бюджетних вкладень. Приватний сектор має на меті максимальне збільшення свого доходу, а також підвищення рентабельності вкладеного капіталу.

При поділі ризиків між учасниками державно-приватного партнерства необхідно керуватися наступними принципами:

- Ризик, що приймається, повинен покриватися, тобто кількість прийнятих партнером ризиків має дорівнювати вигоді, що отримується ним з проекту;
- Ризик повинен покриватися тим, хто може покрити його з найменшими витратами.

Аналізуючи можливе співвідношення регуляторних механізмів (ринкових і державних) у житлово-комунальній сфері України, можна стверджувати, що найбільш масштабною та сприятливою є наступна модель: наявність публічної власності, наприклад, на системи водопостачання, водовідведення, теплопостачання і приватне управління цими системами. Така концепція дозволяє розвивати конкуренцію за ринок в умовах природної монополії комунальної сфери.

Реформування таких складових житлово-комунального механізму, як ціноутворення, фінансування і управління, визначає стійкий стан даної сфери. Зміна цього середовища в житлово-комунальній сфері, що полягає у введенні

нових організаційно-правових форм управління і функціонування (ДПП), здатне зробити галузь більш привабливою у розрізі залучення інвестицій та створити більш сприятливі умови для переходу комунальних підприємств на самоокупність.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМУВАННЯ ЖКГ

С. І. ШТЕФАН, старший викладач кафедри економічної теорії Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Житлово-комунальне господарство представляє одну з пріоритетних галузей. Вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності регіону стоїть в числі першочергових завдань і потребує суттєвого реформування.

Значення реформ в системі ЖКГ визначається тим, що вони спрямовані на поліпшення загального добробуту населення, тобто є соціально-ефективними, результати господарської діяльності в цій сфері відповідають основним соціальним потребам і цілям, належать до першочергових інтересів. Соціальна ефективність виражає ступінь задоволення потреб суспільства, показує, наскільки господарська діяльність спрямована на саму людину, відповідає її потребам.

Реформа ЖКГ проводиться урядом з метою модернізації всього житлово-комунального господарства країни, або окремого регіону, а це передбачає не тільки матеріальних витрат, а й певного часового резерву. У ході її проведення необхідно враховувати особливості кожного регіону з ефективного використання ресурсів. Особлива увага приділяється реалізації поставлених завдань в містах-мегаполісах.

Так, мета програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства Харківського регіону полягає у визначенні засад реалізації державної політики реформування ЖКГ, в підвищенні надійності та ефективності цієї сфери, а також – у задоволенні потреб населення в послугах, відповідають нормативам і національним стандартам. Здійснити все це планується шляхом державного регулювання діяльності монополістів на ринку послуг ЖКГ; розвитку конкуренції на цьому ринку; забезпечення беззбиткового функціонування підприємств ЖКГ; технічного переоснащення сфери; залучення інвестицій; участі громадськості у формуванні житлової політики та реформування ЖКГ.

Слід зазначити, що для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд основних завдань та реалізувати заходи у наступних напрямках:

- розвиток державного регулювання діяльності природних монополій на ринку комунальних послуг;

- формування державної житлової політики, розвиток конкурентного середовища на ринку обслуговування житла;
- забезпечення беззбиткового функціонування підприємств житлово-комунального господарства;
- технічне переоснащення галузі ЖКГ, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів;
- залучення громадськості до процесів формування житлової політики та реформування житлово-комунального господарства;
- залучення інвестицій, співробітництво з міжнародними фінансовими установами та донорськими організаціями.

Існуючі реалії відкидають спрощене розуміння рівнів і механізмів регулювання складного економічного механізму, динамічного за своєю природою. У контексті вирішення задач соціально-економічного розвитку країни все більшого значення набуває місцеве самоврядування. Найбільше питань з погляду підвищення ефективності господарювання на місцях викликає формування комунальної форми власності, крім іншого, ця необхідність зумовлена потребою запобігання надмірній концентрації управлінських ресурсів на державному рівні. Особливо гострим питанням залишається розподіл виробничих і невиробничих суб'єктів між власне державним і комунальним секторами економіки.

ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В ГАЛУЗІ ЖКГ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Житлово-комунальне господарство України – одна з найбільших галузей економіки країни, яка має великий вплив на щоденне життя кожної людини та на ситуацію в країні загалом. За весь період незалежності України у галузі накопичуються невирішені проблеми, що дає підстави говорити про стан системної кризи, яка щодалі поглиблюється. Це загрожує безпеці життєдіяльності людей та національній безпеці країни.

Сьогодні житлово-комунальне господарство переживає значні труднощі. Збільшується кількість старого та аварійного житлового фонду, матеріально-технічна база житлово-комунального господарства вкрай зношена, обладнання застаріле та енергомістке. Фізичне та моральне старіння конструкцій і внутрішніх систем житлових будівель стало головною причиною зниження якості комунальних послуг, погіршення комфортності, надійності та безпечності умов проживання. Накопичено багато проблем, що ставлять під загрозу можливість його сталого функціонування. Відсутність системних перетворень у цій сфері, недосконалість нормативно-правової бази та непослідовність у прийнятті рішень не дозволило досягти бажаного результату щодо створення фінансово-спроможних та ефективно працюючих у ринкових

умовах підприємств житлово-комунального господарства, які б надавали споживачам послуги необхідного рівня та якості.

Встановлено, що внаслідок функціонування і розвитку окремих підгалузей (водо-, теплопостачання та водовідведення) житлово-комунальне господарство виступає як різновид природної монополії. У зв'язку з тим, що неправомірними діями монополістів є завищення цін і тарифів, нав'язування умов договору, не вигідних споживачу, зниження якості продукції та якості обслуговування, встановлення бар'єрів доступу інших підприємців на потенційно конкурентні суміжні ринки тощо, виникає необхідність регулювання природних монополій. Форми державного регулювання природних монополій передбачають контроль за рівнем і структурою цін, обсягом пропозиції.

Основні проблеми житлово-комунального господарства:

- недосконалість порядку формування тарифів, непрозорість формування цін/тарифів за послуги та поточної діяльності підприємств ЖКГ;
- невідповідність розмірів платежів за користування житлом фактичним витратам на його утримання;
- неефективна керованість, неконтрольованість, низька якість роботи підприємств житлово-комунальної галузі та послуг, що ними надаються;
- недосконалість діючої системи фінансування робіт, пов'язаних з обслуговуванням і модернізацією житлового фонду;
- утриманське відношення користувачів до житла, що призводить до його швидкого фізичного та морального зносу;
- високий ступінь регіональної диференціації стану забезпеченості та якості надання житлово-комунальних послуг;
- зношеність основних фондів галузі, застарілість технологій і як наслідок значні витрати (води, теплової енергії тощо) та низьку енергоефективність.
- невідповідність наявних інфраструктурних потужностей зростаючим вимогам та потребам;
- високий рівень монополізації сфери надання житлово-комунальних послуг та слабкий розвиток конкуренції у цьому секторі;
- недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності галузі, насамперед у сфері диверсифікації постачальників послуг;
- неефективна система управління, злиття замовника і підрядника і водночас розрив між споживачем і замовником послуг;
- незавершеність приватизації житлового фонду у частині асоціювання власників житла у багатоквартирних будинках в об'єднання співвласників (ОСББ).

Враховуючи надмірне затягування законотворчого процесу у вирішенні основоположного питання діяльності ЖКГ, доцільно ввести процес законодавчого забезпечення діяльності комунальних підприємств здійснити невідкладне приведення у відповідність з Конституцією України норм базових законів, шляхом внесення певних змін і доповнень. Доцільно доробити і

прийняти закони про комунальну власність і про унітарні комунальні підприємства.

Аналіз чинних законодавчих актів підтверджує можливість вдосконалення управління об'єктами ЖКГ, як напрямку житлово-комунальної реформи, створення більш сучасних механізмів державної підтримки перетворень у житлово-комунальній сфері.

Основними проблемами в регулюванні відносин оплати послуг є недосконалість нормативна-методичної бази щодо формування економічно обґрунтованих тарифів, відсутність прозорості у процесі встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги, наявність завищених норм споживання на окремі види послуг, а також існуючий диспаритет між затвердженими тарифами та доходами громадян. Ключовою проблемою реформування житлово-комунального господарства є законодавче забезпечення впровадження економічно виважених тарифів, з урахуванням повного відшкодування реально наданих послуг та досягнення рентабельності підприємств галузі.

Подальший розвиток законодавчого поля України в сфері регулювання відносин оплати послуг має базуватися на значному розширенні напрямків наукових досліджень.

Реформа ЖКГ має бути законодавчо, організаційно та економічно забезпечена на чотирьох рівнях: на рівні державних органів виконавчої влади; місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування; житлово-комунальних підприємств різних форм власності; споживачів послуг.

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА МІСЬКОМУ ЕЛЕКТРИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

А. М. МОВЧАН, аспірант кафедри електричного транспорту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Електротранспорт є одним з найбільших споживачів енергії. На нього припадає близько 20% від загальносвітових витрат енергоресурсів. У зв'язку з щорічним збільшенням енергоспоживання та зростанням цін на енергоносії питання зниження втрат енергії стає все більш актуальним.

Зважаючи на умови в яких сьогодні знаходиться економіка нашої країни більш перспективними заходами зниження витрат енергії є модернізація існуючого рухомого складу шляхом запровадження сучасних пристроїв та технологій.

Розробка нових ефективних типів перетворювачів та накопичувачів енергії, що володіють якісно новими властивостями є невід'ємною складовою на шляху до підвищення транспортної енергоефективності. Це дозволить ефективно використовувати їх на міському електричному транспорті. При цьому зменшаться втрати електроенергії, підвищиться ефективність,

збільшуючи термін роботи устаткування і надійність рухомого складу в цілому.

Як показують дослідження електрорухомий склад під час режиму ослаблення поля споживає 25 % електроенергії, частина якої у вигляді тепла розсіюється на резисторах та індуктивних шунтах.

Регулювання частоти обертання електродвигунів може здійснюватися декількома способами. Та зазвичай регулювання ступенів ослаблення поля виконується за рахунок активних опорів, які підключаються паралельно послідовній обмотці збудження. Застосування такого способу ослаблення поля має наступні недоліки:

- ступінчасте регулювання швидкості рухомого складу;
- погана стабільність швидкісних характеристик за рахунок нагрівання та зміни опору шунтуючих резисторів;
- необхідність застосування індуктивного шунта, для уникнення аварійних режимів тягових двигунів при короткочасних відривах струмоприймача від контактного проводу;
- втрати потужності в резисторах.

Перераховані недоліки можуть бути усунені, якщо на рухомому складі застосувати модернізовану схему ослаблення поля. Універсальний високочастотний перетворювач буде вмикатися входом паралельно послідовній обмотці, а виходом підключатися до конденсатора і акумуляторної батареї. Під час ослаблення поля енергія з послідовної обмотки збудження буде спрямовуватися на заряд імпульсного конденсатора. В інших режимах роботи, за допомогою накопиченої енергії на суперконденсаторах буде підзаряджатися акумуляторна батарея. У цьому випадку високочастотний перетворювач працюватиме в двох режимах: спочатку як понижуючий, до моменту коли напруга на акумуляторі зрівняється з напругою на батареї іоністорів, згодом автоматично перейде у підвищуючий режим і розряді імпульсний конденсатор практично до мінімальної напруги.

Для визначення економічного ефекту від запровадження на тролейбусах високочастотного перетворювача було проведено аналіз енерговитрат, який показав, що економія електроенергії буде становити 2,2 %.

Отже порівнявши різні способи ослаблення поля та виконавши розрахунок витрат електроенергії, можна зробити висновок, що запровадження енергоефективного електропривода на тролейбусах з двигунами постійного струму є доцільним заходом. Режим ослаблення поля буде виконуватися за допомогою високочастотного перетворювача, який дозволить відмовитися від використання шунтових резисторів, а енергія що раніше розсіювалася у вигляді тепла буде спрямовуватися на підзаряд акумуляторної батареї.

РОЛЬ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ У ФІНАНСУВАННІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

*Р. Й. БАЧО, канд. екон. наук, доц., завідувач кафедри економіки
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, м. Берегово,
Закарпаття*

Висока технічна зношеність основних фондів ЖКГ, недостатність основних джерел (надходження від населення, бюджетні субвенції) для фінансування їх модернізації викликали гостру потребу галузі в залученні приватного фінансування.

Одним з найбільш високодохідних, надійних і прозорих для всіх учасників механізмів фінансування ЖКГ є фінансовий лізинг. Небанківські фінансові установи, що надають послуги фінансового лізингу в сучасних умовах надають найбільш привабливі умови фінансування для підприємств ЖКГ. Згідно ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг» фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі). Предметом лізингу є майно, яке має індивідуальні ознаки і відноситься згідно з законодавством до основних засобів. Привабливість ЖКГ, як об'єкту для інвестування полягає в наступному.

Внаслідок того, що основним платником послуг ЖКГ є населення, і таким чином, забезпечуючи високу диференціацію джерел надходжень робить програму фінансового лізингу схожою до споживчого кредитування.

Комунальні підприємства мають гарантовані ринки збуту, що обумовлюється їх монопольним положенням. Присутність ЖКГ в кожному населеному пункті країни зумовлює значні об'єми надходжень від реалізації послуг (6 млрд. грн. по Україні за рік). Водночас підприємства аналізованої сфери окрім надходжень від населення та інших споживачів, отримують надходження з місцевих бюджетів, а також державні субвенції.

Співпраця лізингової компанії та підприємств ЖКГ здійснюється наступним чином. За заявкою комунального підприємства лізингова компанія, залучаючи позикові засоби, створює «під ключ» об'єкт - інженерну мережу чи модернізує ту, що існує, і передає його у фінансовий лізинг комунальному підприємству на певний термін.

По завершенню строку лізингу і виплаті усіх лізингових платежів, комунальне підприємство отримує його у власність. В період дії договору лізингу до повного погашення його вартості об'єкт знаходиться у власності лізингової компанії і є заставою по позиції. Згідно законодавства, на предмет лізингу не може бути накладене стягнення або арешт, при банкрутстві предмети лізингу виключаються з ліквідаційної маси.

Для створення об'єкту лізингова компанія залучає підрядні організації - будівельні компанії, які гарантують компенсацію частини відсотків за користування залученими засобами за рахунок своєї рентабельності, надають додаткові гарантії - майнову поруку.

При необхідності на сесії приймається рішення про надання гарантії місцевої ради по залученим інвестиціям (розподіл доходів, що отримуються місцевим бюджетом і направлення деякої їх частини на погашення лізингових платежів). Протягом строку лізингу об'єкт в обов'язковому порядку страхується від майнових ризиків (ушкодження, знищення).

Перевагами співпраці лізингових компаній з підприємствами ЖКГ полягає а тому, що фінансовий лізинг є високодохідним та надійним механізмом фінансування ЖКГ. Так право власності лізингодавця на предмет лізингу є надійною гарантією виконання лізингоодержувачем зобов'язань по платежах. При порушенні лізингоодержувачем порядку розрахунків (прострочення лізингового платежу більш ніж на 30 днів), лізингодавець має право, як власник, вимагати повернення предмета лізингу.

Проста і менш витратна в порівнянні з реалізацією застави процедура повернення предмета лізингу і стягнення боргу. Стягнення боргу і повернення предмета лізингу може бути здійснене на підставі запису нотаріуса.

До переваг фінансового лізингу відносять також можливість залучення додаткового забезпечення у вигляді гарантій органів місцевого самоврядування а також можливість зменшення вартості фінансування для кінцевого платника - лізингоодержувача. Компенсація частини відсотків лізинговою компанією за рахунок своєї рентабельності зменшує витрати лізингоодержувача на сплату відсотків і зберігає прибутковість фінансуючої організації.

Перевагами цієї схеми фінансування є те, що ризики пошкодження, знищення предмета лізингу максимально покриваються. По-перше, для створення об'єкту лізингова компанія використовує ефективну сучасну технологію, що зумовлює високу якість готового об'єкту; по-друге, виробником надається гарантія якості; по-третє, організовується технічне обслуговування об'єкту впродовж терміну його експлуатації і, по-четверте, в обов'язковому порядку проводиться страхування майнових ризиків.

В цілому, слід констатувати, що одним із перспективних напрямів оновлення устаткування та модернізації інженерних мереж ЖКГ України є фінансування останнього через механізм фінансового лізингу, що надають лізингові компанії ринку небанківських фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про фінансовий лізинг" від 16.12.1997г., № 723/97 – ВР.
2. Закон України "Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001г., № 2664 – III.

ЕФЕКТИВНОСТІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Н. В. БІБІК, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування і регіонального розвитку

Р. А. РЕБРУН, студентка 5 курсу спеціальності економіка підприємств
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків

Житлово-комунальне господарство являє собою одну з найважливіших галузей, в якій переплелися всі соціально-економічні питання життєзабезпечення міст та інших населених пунктів.

Основною метою розробки житлово-комунального господарства є обґрунтування шляхів і комплексу заходів підвищення рівня житлово-комунального забезпечення населення міста в умовах становлення ринкових відносин і формування місцевого самоврядування.

На найближчі роки намічені наступні заходи щодо підвищення ефективності ЖКГ

Для досягнення цієї мети виникає необхідність вирішення наступних завдань в житловому господарстві:

- Розширення фонду нежитлових приміщень і здача їх в оренду;
- Концентрація робіт з поточного ремонту в спеціалізованих ремонтно-будівних організаціях;
- Створення об'єднаних диспетчерських служб з обслуговування технічного обладнання будинків (одна служба на 100 тис. Кв. М житлової площі);
- Концентрація державного житлового фонду у віданні місцевих органів влади, що дозволяє проводити обґрунтовану технічну політику, ширше застосовувати: автоматизацію і механізацію в комунальному господарстві;
- Будівництво великих підприємств водопровідного господарства і об'єднання дрібних (на великих підприємствах виробіток на одного працівника майже в 20 разів вище, ніж на дрібних);
- Скорочення нераціональних витрат і втрат води у споживачів (втрати по країні становлять 7% від загальної кількості води, що подається в мережу);
- Зміна тарифів та оцінки діяльності транспортних підприємств (в даний час чим більше рухомого складу на лінії і чим більш комфортабельні машини, тим вище експлуатаційні витрати і збитковість).

Реформа в ЖКГ за планом уряду буде включати два етапи:

1. Реалізацію заходів щодо підвищення ефективності використання витрат у ЖКГ: створення системи обліку споживання комунальних послуг, формування конкурентного середовища та більш економічною системи обслуговування ЖКГ.

2. Перехід на повне самофінансування. При цьому забезпечується вирішення наступних проблем:

- Збільшення тарифів на житлово-комунальні послуги для населення до економічно обґрунтованого рівня;

- Збільшення диференціації розміру оплати праці за проживання у старому і новому житловому фонді;
- Перехід підприємств ЖКГ на комерційний розрахунок; отримання доходів, що покривають експлуатаційні витрати;
- Запровадження оподаткування в ЖКГ.

Також для того, щоб ці завдання мали найліпший результат потрібно запровадити наступні заходи:

- підвищення рівня житлової забезпеченості населення та ступеня збереження житлового фонду, приведення якості житлових приміщень відповідно до потреб населення;
- підвищення рівня комунального обслуговування;
- залучення централізованих і нецентралізованих фінансових ресурсів; Активне використання нових форм і методів господарювання.

ЗУ «ПРО ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ» У ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА НЕДОТОРКАННІСТЬ ЖИТЛА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

*Н. О. ГОРОБЕЦЬ, канд. юрид. наук, доц. кафедри юридичних дисциплін
Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Суми*

Недосконалість та неузгодженість норм законодавства у сфері житлово-комунального господарства, неякісне надання житлово-комунальних послуг, низький рівень поінформованості населення зумовлюють необхідність реформування галузі та вдосконалення законодавства, зокрема ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV.

Недосконалим можна назвати механізм забезпечення права на недоторканність житла його мешканців при виникненні надзвичайної ситуації, що обумовлює необхідність проникнення до житла сторонніх осіб. Оскільки, житло у багатоквартирному будинку пов'язане між собою комунальними комунікаціями це передбачає, що вчинення тих чи інших дій в одній квартирі так чи інакше впливає на інші квартири у цілому будинку. Проблемними положенням ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV при цьому можна назвати:

1. нечіткий перелік обставин, за яких можливий несанкціонований доступ до житла (ч.1 ст. 17). Так, покладення на споживача обов'язку забезпечення доступу для огляду не дає право на несанкціонований доступ до житла у зв'язку з його проведенням. Пропонуємо доповнити ч. 3 ст. 17 ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV положенням такого змісту: «у невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей та майна, може бути здійснене проникнення до житла та іншого володіння особи для проведення в них огляду, ліквідації аварій та усунення небезпеки без отримання

згоди споживача (несанкціонований доступ) у порядку, встановленому цією статтею»;

2. відсутність норми, що передбачає, хто саме повинен відповідати за зв'язок з споживачем, а також нести відповідальність у випадку, якщо проникнення сталося без дотримання відповідної процедури, а також, хто і яким чином повинен фіксувати перемовини зі споживачем про згоду на доступ до його житла чи його відмову у такому доступі (ч. 4 ст. 17). Цей обов'язок доречно покладається на балансоутримувача чи (або) представника об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (за умови, що таке об'єднання створене), оскільки саме вони повинні мати інформацію про осіб, що проживають у їхніх будинках, та зафіксувати це у акті про проведення несанкціонованого доступу;

3. встановлюється обов'язок представника виконавця/виробника попередити споживача, який присутній, але відмовляється допустити до свого житла, про здійснення несанкціонованого доступу, але не вказується, у якій формі потрібно це зробити (ч. 5 ст. 17). Для того щоб не відбувалося порушень прав споживача, доречно встановити усну форму повідомлення з наступною фіксацією цього у акті про несанкціонований доступ;

4. під час несанкціонованого проникнення мають бути присутніми певні особи, а саме, представник виконавця/виробника, представник балансоутримувача/управителя, органів внутрішніх справ, аварійно-ремонтної бригади та споживач з будь-якого із суміжних приміщень (ч. 6 ст. 17). Законодавець, закріплюючи цю норму, мабуть, хоче створити гарантії дотримання прав споживача, осіб, які здійснюють несанкціонований доступ, та третіх осіб, яким може бути завдано шкоди. Однак зазначена норма не передбачає ніяких прав спостерігачів, що суттєво звужує можливість зазначених осіб впливати на перебіг подій, що там відбуваються, і, таким чином, сприяти дотриманню законності при цьому;

5. повноваження осіб, які здійснюють несанкціонований доступ (особи, які згідно з ч. 6 ст. 17 зазначеного закону присутні при несанкціонованому доступі, є лише спостерігачами за дотриманням законності під час проведення таких дій, і до осіб, які здійснюють несанкціонований доступ, не належать). У літературі зазначається, що ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV має визначати особу, яка прийматиме рішення про несанкціонований доступ, адже покладення на аварійно-рятувальну бригаду обов'язку щодо забезпечення доступу у приміщення не означає того, що така бригада приймає рішення про несанкціонований доступ [1, с. 362]. Передбачається, що уповноваженою особою у такому випадку слід визнати представника балансоутримувача, який буде приймати відповідне рішення та нести відповідальність за його незаконність, а також складати відповідні акти [1, с. 363]. Недоліками такого твердження є те, що проникнення та здійснення дій з ліквідації аварії забезпечує аварійно-ремонтна бригада, а відповідальність за її дії покладаються на іншу особу. Тому доречно покласти такі повноваження

на представника виконавця, який і нестиме відповідальність за вчинені його працівниками дії.

Список літератури:

1. Стусяк В. І. Право на недоторканність житла та право на доступ до житла юридичних осіб, які надають житлово-комунальні послуги / В. І. Стусяк // Держава і право: збірник наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 33. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – С. 359–365.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Я. М. САДИКОВА, канд. юрид. наук, доц. кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Суми

Одним із важливих показників охорони прав та законних інтересів громадян на житло є гарантованість захисту прав і законних інтересів власників житла. В порядку цивільного судочинства розглядаються справи, що витікають із житлових правовідносин. При цьому такі справи можуть бути як позовного, так і наказного і окремого провадження. В позовному провадженні розглядаються спори про право. Способами захисту житлових прав в порядку позовного провадження можуть бути як загальні способи захисту цивільних прав, викладені в ст. 16 Цивільного кодексу України, так і спеціальні.

Однак позов не завжди є оптимально ефективним інструментом захисту житлових прав. Так, позов про визнання права власності застосовується у разі, коли права оспорується або не визнаються іншими особами і, як результат, створюються перепони у реалізації позивачем свого права власності на житло. Однак, коли суб'єктивне право власності на житло не порушене власник може звернутися до суду з заявою про встановлення факту, що має юридичне значення. Така заява розглядатиметься в порядку окремого провадження (ст. ст. 256 - 259 Цивільного процесуального кодексу України – далі ЦПК України). Вважаємо, що в даному разі слід говорити про такий спосіб захисту як встановлення факту належності житла особі. Такий спосіб захисту прав слід відмежовувати від визнання права власності. Він має самостійне правове значення і не вимагатиме винесення рішення про присудження. Ці способи захисту визначають предмети цивільного позову та заяви в окремому провадженні, а отже безпосередньо впливають на зміст предмету доказування у відповідних справах. Відповідно до п. 17 Постанови Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» № 5 від 31.03.95 факт володіння громадянином жилим будинком на праві власності встановлюється судом, якщо у заявника був правовстановлюючий документ на цей будинок, але його втрачено і немає можливості підтвердити наявність права власності не в судовому порядку. Отже у справах окремого провадження слід встановлювати не лише факт щодо володіння майном, але й

ту обставину, що інших шляхів отримання правовстановлюючого документу, окрім судового, не існує.

Ще одне питання, на яке слід звернути увагу, стосується кола осіб, які беруть участь у цивільних справах із житлових відносин. На жаль, в ЦПК України не визначено коло осіб, які можуть виступати заінтересованими особами у справах окремого провадження про захист житлових прав.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ХАРКОВА

Т. Є. ОДАРЕНКО, канд. екон. наук, доц. кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Транспортна інфраструктура повинна забезпечити комфортну доступність територій міста, безпеку і надійність внутрішньоміських, приміських і зовнішніх транспортних зв'язків в умовах прогнозованого зростання рухливості населення та обсягів пасажирських і вантажних перевезень, жорстких екологічних вимог. Ці завдання вимагають розвитку єдиної транспортної системи міста, що забезпечує взаємодію, взаємодоповнюваність індивідуального та громадського транспорту, міських, приміських і зовнішніх транспортних систем, а також можливість альтернативного вибору споживачем видів транспортного обслуговування.

Транспортна схема міста представлена радіальними магістралями від центру міста до його околиць. На основні магістралі Харкова загальноміського значення з безперервним рухом спирається система вулиць з мережею доріг міського та районного значення в режимі регулювання транспортних потоків, на які, в свою чергу, виходять вулиці та дороги місцевого значення.

Перевага громадського транспорту в тому, що він займає набагато менше місця, є більш екологічним (трамваї, тролейбуси, електропоїзди) і забезпечує мобільність всім верствам населення, незалежно від доходів. Його привабливість досягається шляхом:

- підвищення комфортабельності проїзду пасажирів;
- зменшення часу перебування пасажирів в русі, шляхом виділення смуг і введення нових швидкісних видів громадського транспорту;
- забезпечення пішохідної доступності зупинок;
- забезпечення зрозумілості транспортної системи, через розміщення на кожній зупинці схеми руху громадського транспорту.

Потребує розвитку пасажироперевезення як автобусами, маршрутними таксі та легковим транспортом, так і максимальне використання електричних видів транспорту - тролейбусних і трамвайних ліній, при цьому трамвай - тільки на новому якісному рівні: безшумний, з сучасними вагонами, на відокремленому сучасному полотні. Необхідно також формування кінцевих пунктів маршрутної мережі, майданчиків відстою транспорту.

Особливу увагу у вирішенні транспортної складової Генерального плану міста Харкова відведено метрополітену, будівництво якого триває.

З метою ж оздоровлення міського середовища при реалізації містобудівних заходів у сфері розвитку транспортної інфраструктури необхідно:

- упорядкувати і перерозподілити транспортні потоки, передбачити розвантаження центру міста, винести вантажний транспорт за межі селитебних зон. Забезпечити резервування територій для будівництва транспортних розв'язок в різних рівнях;
- розвивати громадський електротранспорт. Планувати дублюючі і паралельні магістралі, з мінімізацією світлофорів і збільшенням кількості підземних переходів.
- знижувати привабливість автомобіля. Пересування по місту громадським транспортом повинно бути зручніше ніж автомобілем. Крім того, необхідно розширювати використання альтернативних способів пересування, до яких відносяться пішохідний і велосипедний.

Таким чином, комплекс альтернативних заходів може допомогти вирішити транспортні проблеми, поліпшити якість життя і разом з тим підвищити економічну привабливість міст. Містобудівна політика повинна бути далекоглядною: враховувати інтереси людей в майбутньому, зміни навколишнього світу, дбати не тільки про справжні, а й про майбутні покоління.

ВНЕДРЕНИЕ СМАРТ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИЕ ЖКХ ГОРОДА

А. Ю. ФЕДОРОВА, асс. кафедры геоинформационных систем, оценки земли и недвижимого имущества

В. В. ЧЕЧУЙКО, студент 5-го курса, группы МГИС 2014-1

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, г. Харьков

Городу для поддержки непрерывного устойчивого развития необходимо новое качество решений на основе широкого применения информационных технологий, которые обеспечивают экономичное и экологическое использование городских систем жизнедеятельности. Концепция умного города ("смарт-сити") предполагает модернизацию инфраструктуры города с принципиально новыми возможностями централизованного управления, новым уровнем предоставляемых сервисов и безопасности. Эта стратегическая разработка объединяет разнообразные факторы городского развития в единую систему [1].

Электронное управление помогает городу стать максимально эффективным и удобным для граждан при небольших затратах. Единого рецепта успеха в построении электронного правительства не существует, но изучение опыта лидеров решений e-Gov позволяет выбирать для города лучшие идеи, а через публичные дискуссии адаптировать их для национального применения. [2].

Умный город – это умное управление, умное проживание, умные люди, умная среда, умная экономика, умная мобильность. Перечень областей, которые требуют внедрения smart-технологий, охватывает практически все без исключения сферы городского хозяйства и городской инфраструктуры: аналитика, банкинг, здания, коммерция, электронное правительство, коммуникации, образование, энергетика, чрезвычайные ситуации, общественное питание, здравоохранение, производство и сфера услуг, транспорт, розничная торговля, общественная безопасность, экология и мониторинг окружающей среды, водо- и газоснабжение, и многое другое.

ГИС является одной из технологий практического применения концепции Smart-City и единой технологической подложкой применения smart-решений. Это технологическая платформа корпоративного класса, позволяющая понять пространственные взаимосвязи и решать сложные вопросы административно-хозяйственного управления. Кроме того, современная ГИС, такая как полнофункциональная система Esri ArcGIS, является уникальным хранилищем разнородной информации, позволяет создавать детальные 3D-модели объектов и местности, получать точные геометрические параметры данных моделей, в наглядной форме отразить состояние, поведение и взаимосвязь объектов недвижимости. Помимо этого, она позволяет выполнять пространственные запросы, оптимально определять расположение объектов инфраструктуры (парковок, входов-выходов, въездов, систем безопасности, инженерных и коммуникационных систем и т.д.), выявлять существующие критические отклонения от требований, спрогнозировать развитие чрезвычайной ситуации.

Гражданам ГИС ЖКХ должна предоставлять возможность получать информацию об услугах и тарифах, осуществлять оплату начислений за жилищно-коммунальные услуги в личном кабинете через платежные системы, получать информацию о деятельности юр. лиц и индивидуальных предпринимателей (управляющих и ресурсоснабжающих организаций), получать прозрачную информацию о доходах и расходах по дому.

Кроме того, граждане смогут голосовать по вопросам управления многоквартирным домом, работать с показаниями индивидуальных приборов учета, направить обращение в личном кабинете и получить результат рассмотрения [3].

Система ГИС для ЖКХ будет включать следующие функциональные подсистемы:

- Подсистема ведения реестра программ в сфере ЖКХ. Предназначена для консолидации сведений программ в сфере ЖКХ и оценки эффективности выполнения этих программ.
- Подсистема ведения электронных паспортов многоквартирных и жилых домов, электронных документов о состоянии расположенных на территориях муниципальных образований объектов коммунальной и инженерной инфраструктуры.
- Подсистема ведения сведений о деятельности организаций,

предоставляющих информацию в ГИС ЖКХ.

- Подсистема управления ЖКХ. Предназначена для обеспечения возможностей по планированию и учету выполнения жилищно-коммунальных услуг, планированию и учету проведения планово-предупредительных работ, учету аварийных работ и ограничению поставки, приему показаний приборов учета, возможность размещения реестров информации, содержащих сведения о лицензировании деятельности по управлению многоквартирными домами, возможность электронного голосования.
- Подсистема ведения лицевого счета. Обеспечивает возможности по ведению лицевого счета потребителей жилищно-коммунальных услуг, просмотра и печати электронного счета, оплаты начислений ЖКУ.
- Подсистема инспектирования жилищного фонда. Предназначена для планирования и проведения мероприятий, связанных с осуществлением государственного жилищного надзора и муниципального жилищного контроля организаций сферы ЖКХ, контроля аварийных ситуаций и планово-предупредительных работ, контроля деятельности управляющих организаций, контроля раскрытия сведений управляющих организаций в соответствии с требованиями Стандарта раскрытия информации организациями, осуществляющими деятельность в сфере управления многоквартирными домами.
- Подсистема управления обращениями граждан. Предназначена для обеспечения возможностей формирования и исполнения обращений граждан в управляющие организации и в органы исполнительной власти, а также для контроля за исполнением обращений граждан.

Источники:

1. DataPlus – применение ГИС- и FM-технологий в реализации градостроительной политики [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://www.dataplus.ru> – Загол. з экрана (дата звернения: 25.03.14).
2. МФЦ – Электронное правительство [Электронный ресурс]: – Режим доступа: МФЦ.рф – Загол. з экрана (дата звернения: 25.03.14).
3. Elrussia – создание геопорталов и корпоративных ГИС [Электронный ресурс]: – Режим доступа: elrussia.ru – Загол. з экрана (дата обращения: 25.03.14).

ПРИМЕНЕНИЕ СМАРТ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЖКХ ГОРОДА

А. Ю. ФЕДОРОВА, асс. кафедры геоинформационных систем, оценки земли и недвижимого имущества

В. В. ЧЕЧУЙКО, студент 5-го курса, группы М ГИС 2014-1

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова

Крайне эффективно применение "smart"-технологий при создании электронного правительства города. Ниже приведён неполный перечень

ГИС-услуг, предоставляемых системой "е-город":

- Отображение цифровой модели местности (ЦММ) в виде (по выбору пользователя):
 - растровой (сканированной) карты
 - векторной карты с утверждённым перечнем слоёв (с возможностью управления слоями: перемещение, отключение, изменение прозрачности и т.д.)
 - цифрового аэрофото- или космоснимка;
 - 3D-модели с наложенной текстурой (по выбору- снимок/карта/без текстуры);
- Стандартные средства управления отображением (зуммирование, перемещение и т.д.);
- Совместное отображение объектов оказания госуслуг (в соответствии с утверждённым классификатором, в виде условных знаков) с ЦММ;
- Построение буферной зоны заданного радиуса вокруг указанного на цифровой карте объекта (объектов) или точки (точек);
- Измерения расстояний, площадей;
- Статистический анализ данных по объектам, хронологический анализ (отображение динамики изменений во времени);
- Получение адресной информации по объектам оказания госуслуг;
- Возможность выбора объекта и получение информации и документов по нему (согласно утверждённого перечня запросов), в т.ч. из внешних информационных систем (баз данных);
- Поиск объектов оказания госуслуг по различным критериям, например:
 - указанному адресу
 - находящихся в определённом районе или построенной буферной зоне
 - ближайших к указанному местоположению
 - находящихся в районе заданной (например, 15-мин) транспортной или пешей доступности
 - и др. критериям;
- Прокладка вариантов маршрутов к найденным или выбранным объектам, выбор оптимального по различным критериям, например:
 - мин. время проезда
 - мин. пересадок на общественном транспорте
 - мин. пересекаемых авто- и железных дорог
 - и т.д.;
- Отображение утверждённого перечня статистических и др. данных в целях информирования населения, например:
 - уровня социальной напряжённости
 - уровень преступности и основные криминогенные районы и точки
 - демографическая ситуация
 - результаты экологического мониторинга и мониторинга угроз внешней среды
 - и др.;

- підготовка отчётних матеріалів, видача на печать результатів пошука об'єктів з оптимальними маршрутами доступу к ним и иной інформацією, можливість збереження зображення користувачем в різних растрових форматах. [3].

Упомянем и ряд других областей, где также могут быть использованы "smart"-технологии в интересах развития города:

- проектування, моделювання, урахунок і контроль стану об'єктів міської інфраструктури (в т.ч. підземної), ведення паспортів об'єктів;
- проектування баз геоданих для міської інфраструктури (з використанням моделей, розробляваних з допомогою Esri);
- автоматизація управління виїзними ремонтно-відновительними бригадами;
- управління земельно-имущественним комплексом;
- забезпечення безпеки міських об'єктів, в т.ч. при їх ліквідації;
- “Ситуаційна освідомленість” – візуалізація загальної картини оперативної обстановки в місті шляхом комбінації ГІС-шарів з актуальними даними.

Очевидно, что подобных «муниципальных» задач намного больше. И ГИС уже реально помогают в их решении.

Источники:

1. DataPlus – применение ГИС- и FM-технологий в реализации градостроительной политики [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://www.dataplus.ru> – Загол. з екрана (дата звернення: 25.03.14).
2. МФЦ – Электронное правительство [Электронный ресурс]: – Режим доступа: МФЦ.рф – Загол. з екрана (дата звернення: 25.03.14).
3. Elrussia – создание геопорталов и корпоративных ГИС [Электронный ресурс]: – Режим доступа: elrussia.ru – Загол. з екрана (дата звернення: 25.03.14).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф., Л. М. ШУТЕНКО, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

С. В. БУТНІК, канд. техн. наук, доц. кафедри технології будівельного виробництва

Харківський національний університет будівництва та архітектури, м. Харків

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) України – це важлива соціальна галузь, яка забезпечує населення, підприємства та організації

необхідними житлово-комунальними послугами, суттєво впливає на розвиток економіки країни і є на сьогодні однією з найменш реформованих сфер національної економіки. За роки Незалежності України в ЖКГ накопичилося багато проблем, які потребують негайного вирішення. Якщо не вжити своєчасних заходів до їх вирішення, можливе погіршення стану житлового фонду та основних фондів підприємств, збільшення витрат енергоносіїв і кількості аварійних станів у інженерних системах, суттєве зростання обсягів капітальних і поточних ремонтів, а також внаслідок цього - підвищення собівартості послуг, подальший спад прибутковості підприємств, зниження якості житлово-комунального обслуговування населення, збільшення видатків з державного та місцевих бюджетів. Зазначене обумовлює актуальність проблем забезпечення ефективного функціонування підприємств ЖКГ України на сучасному етапі розвитку.

Основним проблемним питанням у житловому господарстві є неефективність існуючої системи обслуговування, де житлово-експлуатаційна організація одночасно виступає в ролі замовника та виконавця послуг з обслуговування і утримання житлових будинків. Така система не здатна забезпечити вимоги мешканців щодо повноти та якості житлових послуг. Щорічно збільшується кількість звернень громадян з приводу якості надання житлово-комунальних послуг підприємствами галузі. Зокрема, споживачі скаржаться на неналежне утримання будинків та прибудинкових територій, несвоєчасне вивезення твердих побутових відходів, відсутність водопостачання та тепlopостачання внаслідок проривів інженерних мереж, відсутність гарячого водопостачання в період опалювального сезону, поганий стан покриття тротуарів, вулично-дорожньої мережі, що призводить до незручностей для мешканців населених пунктів та поломок автотранспорту. Несвоєчасна оплата за надані послуги, невиконання в повному обсязі ремонтних робіт, збільшення кількості звернень та скарг від населення свідчить про необхідність докорінного реформування галузі ЖКГ.

На сучасному етапі розвитку очевидною стає необхідність радикальних рішень, що дозволили б зберегти соціально прийнятний рівень навантаження на бюджети домогосподарств з боку житлово-комунальних тарифів, і водночас забезпечити належну якість надання послуг та запобігти наростаючому фізичному руйнуванню інфраструктури ЖКГ. При цьому слід наголосити, що вихідною причиною низької ефективності діяльності ЖКГ є зазвичай не неефективний менеджмент, а технологічна застарілість, обумовлена тривалою загальною для всієї національної економіки «інвестиційною паузою», затяжний характер якої посилюється для підприємств галузі через політизацію тарифоутворення. В даній ситуації спроби впровадження тарифів, що враховують необхідність повного відшкодування собівартості послуг та накопичення інвестиційних ресурсів для розвитку галузі, призводить до цінових диспропорцій, що є неприйнятними з огляду на низьку платоспроможність споживачів.

Разом з тим основними перешкодами на шляху реформування і розвитку ЖКГ є відсутність достатньої координації з боку держави та небажання цілої низки суб'єктів ринку змінюватись. Дуже важливо змінити ставлення споживачів житлово-комунальних послуг до реформи. Зокрема, при впровадженні нових технологій та методів обслуговування населення потрібно проводити відповідну роз'яснювальну роботу. Є два людських фактори, які можуть стати суттєвою перешкодою на шляху реформи. Перший – небажання населення разом з правами приймати обов'язки. Другий фактор – пасивність населення.

Дослідження існуючих проблем дозволяють зробити висновок про те, що для ефективного управління проектами реформування ЖКГ міст необхідна розробка нових концепцій, а також удосконалення вже існуючих, оскільки аналіз останніх показав некоректність їх застосування в умовах ринку. Ці обставини і зумовили прийняття нових законодавчих актів, які регулюють питання державно-приватного партнерства, а саме: Закон України «Про державно-приватне партнерство», Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві» та інші. Законодавство України визначає державно-приватне партнерство як співробітництво між державою, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим законом та іншими законодавчими актами.

Реалізація положень вищезазначених законодавчих актів надасть можливість забезпечити споживачів житлово-комунальними послугами в необхідному обсязі та відповідної якості. Крім того, запровадження механізмів державно-приватного партнерства дасть змогу оптимізувати обсяги та підвищити ефективність бюджетної підтримки ЖКГ. Вирішення цього питання потребує удосконалення підходів до фінансового забезпечення виконання різних концепцій приведення її у відповідність із загальнодержавними пріоритетами, додержання ефективного використання бюджетних коштів під час реалізації державної політики, розроблення ефективних механізмів залучення позабюджетних коштів, зокрема коштів міжнародних фінансових установ та донорських організацій, для формування житлового фонду і реформування житлово-комунального господарства в рамках розвитку публічно-приватного партнерства.

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВИ ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

В. В. КОНЕНКО канд. екон. наук, доц. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

О. В. ШАХОВА, аспірант кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Найбільш ефективною моделлю розвитку житлово-комунального господарства країни на сучасному етапі є співробітництво держави і приватного сектора у вигляді партнерства, оптимальною формою практичної реалізації якого є концесія, що здатне забезпечити ефективне використання ресурсів в умовах добросовісної конкуренції.

У межах діючого законодавства України створені передумови для співпраці органів державної та місцевої влади з приватним сектором, які готові співпрацювати на ринку ЖКГ. Слід відмітити високий потенціал застосування механізмів державно-приватного партнерства для фінансування і розвитку галузі, оскільки розвиток партнерських відносин між органами влади та бізнесом є необхідною умовою модернізації та фінансового забезпечення житлово-комунального господарства України. Державно-приватне партнерство сприяє залученню в галузь приватних інвестицій та збереженню комунальної власності й отриманню від неї доходів до місцевих бюджетів, задовольняючи інтереси територіальних громад, та є альтернативою приватизації і більш гнучкою формою співпраці.

Співробітництво держави і приватного сектора повинно забезпечити обоюдно вигідну угоду, якої б вони не досягли у разі самостійної діяльності та обміну ресурсами. Роль держави як суб'єкта партнерських взаємовідносин зводиться до створення умов для залучення в галузь приватних інвесторів. Витрачені таким чином бюджетні кошти забезпечать підвищення ефективності бюджетної підтримки житлово-комунальної галузі за рахунок приватних коштів. Роль приватного партнера тим самим зводиться до забезпечення житлово-комунального господарства фінансовими ресурсами для його модернізації та розвитку, сприяння енергозбереженню і підвищенню якості житлово-комунальних послуг. Приватний партнер виступає як інвестор та виробник житлово-комунальних послуг з метою отримання власного прибутку.

Перевагою співробітництва для держави є те, що залучаються приватні інвестиції в господарський оборот і, таким чином, вкладаються в державне чи комунальне майно, покращуючи ефективність його використання, яке при цьому не приватизується. З другого боку, державна підтримка реалізації

партнерських відносин повинна забезпечити окупність інвестицій для приватних партнерів та доступність тарифів за надані послуги для їх споживачів. Для цього необхідно привести тарифи за житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованих розмірів.

Застосування механізмів державно-приватного партнерства підвищує ефективність використання обмежених державних ресурсів, вирішує питання їх дефіциту та носить добровільний характер, не нав'язується законом і здійснюється на договірних умовах шляхом проведення конкурсу.

З метою застосування такої форми реалізації партнерства у сфері ЖКГ, як лізинг, яка може стати дієвим засобом модернізації галузі, необхідна законодавча регламентація процесу передачі в оперативний лізинг об'єктів ЖКГ, що перебувають у комунальній власності.

Для практичної реалізації механізмів державно-приватного партнерства державний партнер повинен забезпечити гарантії запровадження економічно обґрунтованих тарифів у сфері ЖКГ.

Загалом механізм фінансового забезпечення ЖКГ в межах державно-приватного партнерства охоплює сукупність фінансових ресурсів, які держава на договірних засадах залучає від приватного інвестора для виконання завдань, що належать до її функцій, з допомогою використання відповідних методів, важелів та стимулів на основі чинної нормативно-правової бази.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що поширення співробітництва держави і приватного сектора у житлово-комунальному господарстві дасть змогу сформувати конкурентне середовище в галузі, яка довгий час займала монопольне становище на ринку, що перешкоджало її розвитку. Подальші дослідження доцільно спрямовувати на розробку фінансових методів практичної реалізації механізмів державно-приватного партнерства на ринку ЖКГ.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНОГО КАПІТАЛУ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

В. В. КОНЕНКО, канд. екон. наук, доц. Н. В. БІБІК, канд. екон. наук, доц. Ю. О. ТАРАРУСЬ, канд. екон. наук, доц. Г. Ю. ШТЕРН, канд. екон. наук, доц. М. П. ПАН, канд. екон. наук, доц. О. С. ВОРОНІНА, канд. екон. наук, доц. В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц. С. Ю. ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, доц. В.В. ЖВАН канд. екон. наук, доц. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На сьогодні житлово-комунальне господарство (ЖКГ) України перебуває в критичному стані, що зумовлено об'єктивними й суб'єктивними причинами.

До об'єктивних причин потрібно віднести те, що в період після здобуття незалежності комунальні підприємства не мали реальних коштів на капітальний ремонт інфраструктури, а амортизаційні відрахування використовувались не за призначенням.

Для ефективного реформування галузі необхідним є залучення додаткового інвестування, що приведе до демонополізації житлово-комунального господарства та створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг. Під час загострення кризових явищ в Україні, яка відчуває брак державних ресурсів, державно-приватне партнерство – чи не єдиний спосіб збереження галузі в цілому.

В умовах розгортання в Україні фінансової кризи бюджетна підтримка житлово-комунальної галузі, як і будь-яких інших галузей економіки, матиме обмежений характер, що, з одного боку, ставить на порядок денний питання пошуку інших фінансових джерел для реалізації програм модернізації та технічного переозброєння підприємств житлово-комунального господарства та оновлення і підвищення енергоефективності житлового фонду, а з другого – питання оптимізації принципів, критеріїв та механізмів надання державної підтримки із забезпеченням її спрямування на реалізацію загальнодержавних пріоритетів та подолання кризових явищ.

Державно-приватне партнерство фактично є альтернативою приватизації, головною його метою є скоріше створення більш ефективної системи виробництва, ніж фінансування інвестиційних потреб інфраструктури. Але необхідно чітко уявляти собі, яку користь можна отримати від державно-приватного партнерства та як з його допомогою комунальні послуги зробити більш якісними і доступними для населення України.

Потенційні переваги державно-приватного партнерства у ЖКГ визначаються:

- перерозподілом коштів у галузі, які під час кризи потребують державної підтримки;
- сучасними інженерними рішеннями та ефективним управлінням;
- ефективним використанням капіталу та отриманням додаткових доходів;
- зміщенням акцентів з бюрократизації на ефективний менеджмент та якість обслуговування;
- зміною підходів до визначення цілей та строків реалізації контрактів.

Серед основних факторів, які обмежують бажання приватного інвестора фінансувати капітальні вкладення у комунальну інфраструктуру, слід назвати високі політичні ризики, досить поверхневу судову систему, низькі доходи населення, які визначають його високу чутливість до зміни рівня тарифів, високий ступінь невизначеності стану основних фондів, що передаються в управління приватному бізнесу, неефективну тарифну політику тощо. Незважаючи на великий ризик інвестування коштів у ЖКГ, саме ця галузь України є однією з найбільш привабливих лише завдяки прозорим ринкам збуту та виробленим послугам.

Необхідним фактором успіху проектів державно-приватного партнерства

у будь-якій галузі, у тому числі житлово-комунальній, є адекватний розподіл потенційних ризиків та вигод між сторонами партнерства, що потребує відповідного відображення в договорі про партнерство. Зазначені питання можуть становити предмет подальших наукових пошуків.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ КРИЗОВИХ ПРОБЛЕМ В ГАЛУЗІ ЖКГ М. ХАРКОВА ТА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

К. В. КУХТІН, магістр економіки, асистент кафедри міської і регіональної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Шлях незалежної Української держави характеризується реальними здобутками і певними недоліками в сенсі проблем стану ЖКГ та винайдення шляхів їх поліпшення, що для громадськості є чи не найбільш болючим питанням. Роками за загальновідомими причинами (збитковість системи тепло-, водо- та газопостачання, слабкий менеджмент, застаріла матеріально-технічна база) галузь ЖКГ та її підприємства в цілому працювала неефективно, маючи борги по заробітній платі та податках, постійно вишукують фінансові ресурси. При таких обставинах якісно надавати послуги галузь ЖКГ не може.

Зараз Уряд України, за вимогами ЄС, для одержання чергового займового траншу, проводить процес перегляду тарифів ЖКГ на фоні майже трикратної інфляції гривни, заморожує підвищення пенсій та мінімальної заробітної плати. Такі проблемні процеси у галузі ЖКГ безворотно тривають по всій Україні.

Галузь ЖКГ - це природна монополія, яка при умілому державному й громадському регулюванні повинна і може функціонувати високоефективно. Проте, на думку ряду учених і експертів, галузь ЖКГ знаходиться в системній кризі, як і анексована економіка України, та має масу невирішених проблем, а аварійність на об'єктах ЖКХ розглядається як загроза національній безпеці країни. Втрати електроенергії, тепла, води та інших ресурсів, що виникають унаслідок фізичного зносу основних фондів підприємств ЖКХ, знаходяться в межах 20-40%, які оплачують обіднілі споживачі шляхом отримання державних субсидій.

Наш Університет є унікальним для комплексного вирішення шляхів кризових проблем в галузі ЖКГ. Ми маємо Центр Регіонального Розвитку (ЦРР), який керує дев'ятью актуальними й міжнародними програмами та проектами, що направлені на регіональний розвиток. Але в ЦРР та науковій частині Університету, на наш погляд, повинна бути комплексна, об'єднувальна Програма реформування й розвитку ЖКГ (далі - Програма). Ця Програма повинна в системному плані об'єднати зусилля усіх факультетів та кафедр Університету.

Принципи Програми: терміновість, комплексність, платність та можливість зворотності. Очолювати робочу групу проекту Програми повинен ректор, а його замісниками мають бути директор ЦРР та проректор з наукової

роботи. До робочої групи повинні входити представники факультетів та кафедр, які курують напрям підрозділів проектів Програми:

1. Менеджмент організацій і адміністрування (з виділенням підприємств ЖКГ та міського господарства); менеджмент організацій міського самоврядування; менеджмент проектної діяльності; управління проектами та програмами;
2. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування; екологічна безпека; екологія напряму переробки відходів та забезпечення екологічної чистоти довкілля; водопостачання та водовідведення; раціональне використання і охорона водних ресурсів; енергозабезпечення, теплозабезпечення і вентиляція;
3. Електричні системи і комплекси транспортних засобів; електричний транспорт; логістика; транспортні системи та технології;
4. Електротехнічні системи електроспоживання; світлотехніка і джерела світла; світлова архітектура; проектування світлотехнічних систем;
5. Житлово-комунальне будівництво, планування, реконструкція та благоустрій міських забудов; плани й правила землекористування, землеустрій і кадастрування; лісове і садово-паркове господарство;
6. Архітектура і дизайн міського будівництва та господарства; технічне обслуговування, ремонт та реконструкція будівель; енергозберігаючі та інформаційні технології в будівництві в ремонті та реконструкції будівель;
7. Самооплатність галузі та політика довгострокових тарифів; облік та аудит з поглибленим знанням права; економіка підприємств ЖКГ;
8. Єдина база інформаційних ресурсів підприємств ЖКГ з вільним і прозорим доступом до її підсистем: аналітики ЖКГ з обслуговування та соціального захисту населення; станом розрахунків за надані послуги; аналітикою й статистичною звітністю; автоматизованих робочих місць (АРМ) міського адміністрування; АРМів департаментів та підприємств ЖКГ; АРМів реєстрації звернень громадян по районах проживання та інформаційного порталу для населення; інтернет- приймальня та держпослуги для громадян в електронній формі д
9. Правова та нормативно-методична база на укладення договору адміністрації міста та суб'єктів господарювання у галузі ЖКГ; об'єкти введення в дію; консультативна робота з депутатським корпусом.

Проект Програми реалізується в декілька етапів з можливістю зворотності, на яких уточнюють технології та механізми комплексної реалізації проектів підсистем Програми й переводять їх до практичної реалізації. Реалізація Програми відповідає усім вимогам сучасного адміністративного реформування й розвитку демократичного громадянського суспільства, оцінці ефективності діяльності органів влади на рівні міста й регіону.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У СФЕРІ ЖКГ НА ПРИКЛАДІ ЕЛЕКТРООСВІТЛЕННЯ МІСТА

А. А. КОЗІНА, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності

М. В. САЛЬНИКОВ, студент 5 курсу, групи МГІС 2014

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Освітлення – це фізичне явище, яке розповсюджується відповідно до законів оптики.

Світло має відповідні характеристики: джерело, напрям, силу і розповсюдження у просторі. Ці параметри слід описати математично, саме тому для моделювання освітлення раціональним є використання геоінформаційних систем (ГІС).

Ефективне управління електроосвітленням міста неможливе без актуального і максимально повного знання всього інженерного господарства мереж зовнішнього освітлення. Тільки в цьому випадку можна забезпечити їх безперебійне функціонування з мінімальними експлуатаційними витратами.

Проекти ГІС мереж зовнішнього освітлення (МЗО), як правило, є однією з підсистем муніципальної геоінформаційної системи.

У процесі розробки реальної системи ГІС МЗО в масштабах міста вирішуються питання пошуку економічно раціональної тиражованої технології, введення реально наявної інформації, оптимального масштабу картографічного забезпечення, інформаційної моделі даних, програмного забезпечення для створення ГІС МЗО міста.

Інформація про світильники в експлуатуючій організації представлена як на лінійних позамасштабних схемах, так і на застарілих планах масштабу 1: 500. У зв'язку з цим, введення даних про місцезнаходження світильників можливе і апробоване за даними космічної зйомки, за аерофотопланами, за матеріалами інженерно-геодезичних вишукувань і за робочими схемами.

Найбільш доцільно створення ГІС МЗО на базі вже розробленої муніципальної геоінформаційної системи, з деталізацією наявної векторної карти-схеми М1: 500, М1: 2000.

В якості базового програмного забезпечення раціонально використовувати програмне забезпечення ArcGIS 10 з додатковим модулем ArcGIS Schematics, який забезпечує автоматизоване створення зв'язаних між собою схематичного і геосхематичного уявлень мережеских об'єктів, що зберігаються в єдиній базі даних ГІС.

Проект ГІС МЗО дозволяє експлуатуючій організації оперативно отримувати інформацію про опори, про світильники, живлючі мережі, про пункти включення.

ГІС надає можливість:

- створити і підтримувати єдину базу геоданих по об'єктах інженерного господарства міських мереж зовнішнього освітлення, забезпечити зручний доступ багатьох користувачів до інформації, що зберігається в ній;
- коригувати поточну інформацію про стан: світильників (розраховувати знос ламп і, отже, ступінь освітленості), опор, живильних мереж, пунктів включення;
- прогнозувати можливий вихід з ладу світлоточки, яка вичерпала свій гарантійний ресурс (згідно інструкцій з експлуатації);
- в автоматизованому режимі видавати повну інформацію про стан освітленості вулиць, провулків, площ керівництву експлуатуючої організації на поточний момент часу;
- готувати в автоматизованому режимі розрахункову інформацію службам, технічним підрозділам експлуатуючої організації;
- проектувати раціональне розміщення нових світлоточок, прокладку живильних мереж з оптимізацією їх довжини;
- моделювати аварійні ситуації і заздалегідь прогнозувати найбільш аварійно-вразливі ділянки;
- планувати оптимальну заміну світильників і ремонт опор;
- формувати дані для паспортизації мереж зовнішнього освітлення;
- автоматизувати формування будь-яких форм звітних документів.

Зіставлення інформації атрибутивної бази ГІС МЗО з даними паспортизації об'єктів мереж зовнішнього освітлення дозволяє отримати швидко і точну відповідь, коли і в якій послідовності можуть виходити з ладу світильники. Це дозволить точніше розробляти графіки замін світлоточок.

Після введення в ГІС додаткової інформації про висоту поверхні і точне місцезнаходження об'єктів МЗО, можна отримати об'ємне зображення ділянки міста та ділянки пункту включення.

ГІС МЗО надає пов'язану між собою атрибутивну і векторну графічну інформацію, згруповану за окремими тематичними шарами. В якості одного з шарів можна використовувати кадастрові дані (схеми, плани, космічні або аерофотознімки). Загальна структура візуалізації даних може змінюватися в залежності від бажання замовника і його навичок роботи з ГІС-оболонкою, в якій реалізована ГІС МЗО.

Візуалізація всіх верств надає можливість наочного проектування нових ділянок мереж зовнішнього освітлення із застосуванням енергозберігаючих технологій.

Розробку системи ГІС МЗО найбільш раціонально починати на базі муніципальної геоінформаційно-довідкової системи міста з базовою деталізацією М 1: 2000.

Найбільш ефективним і перспективним є програмне забезпечення ArcGIS Schematic 10 компанії ESRI.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМ БУДИНКОМ

А. М. БРОВДІЙ, старший викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків є прогресуючим інститутом державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства. Відповідно до чинного законодавства останні мають статус юридичної особи і створюються власниками з метою використання ними свого майна та утримання, управління та використання допоміжних приміщень, конструктивних елементів будинку, технічного обладнання будинку, що забезпечують його належне функціонування, а також допоміжних приміщень житлового комплексу, що можуть використовуватися згідно з їх призначенням на умовах, визначених у статуті об'єднання (кладові, гаражі, в тому числі підземні, майстерні тощо).

Розвиток цього інституту є соціально необхідним правовим інструментом врегулювання, давно занепадої, сфери суспільних відносин у житлово-комунальному господарстві. Занепад зумовлений застарілістю правового регулювання, небажанням територіальних державних органів сприяти швидкій та прозорій передачі майна та землі в користування співвласникам будинку, монополізація ринку послуг з управління багатоквартирним будинком, небажання мешканців будинків брати на себе відповідальність за утримання приміщень загального користування, занедбаний стан будинків, що вимагає значних матеріальних вкладень, відсутність державної підтримки малозабезпечених верств населення, а також механізмів додаткового фінансування проектів, започаткованих такими об'єднаннями, неможливість довгострокового кредитування у зв'язку з вкрай нестабільною економічною ситуацією в державі тощо.

Враховуючи реалії сьогодення, однією із важливих проблем, що має загальнодержавне значення є енергозбереження та створення умов для впровадження широкого використання альтернативних джерел енергії. Першим кроком до цього є розробка довгострокової державної політики на зниження залежності від імпорту енергоресурсів, що повинна бути забезпечена шляхом створення механізмів підвищення енергоефективності, розвитку поновлюваних альтернативних джерел енергії, в тому числі з використанням природних ресурсів та впровадження інноваційних технологій. Практична реалізація вказаних проектів за сучасних економічних умов можлива за допомогою механізмів державно-приватного партнерства, зокрема і через створення об'єднань співвласників багатоквартирного будинку, які можуть самостійно визначати і реалізовувати необхідні для покращення житлових умов заходи за допомогою власних, залучених з державного чи місцевого бюджету, а також з інших джерел матеріально-фінансових ресурсів.

Враховуючи особливості та відмінності регіонів держави, для

стимулювання розвитку функціонування об'єднань в різних частинах держави, потребує втілення давно задекларована стратегія децентралізації влади та підвищення ефективної діяльності органів місцевого самоврядування. Самоорганізовані ініціативні групи повинні самостійно визначати стратегію розвитку та благоустрою як майна яким вони володіють так і території на якій знаходиться це майно. Тягар відповідальності за прийняті рішення та бажання підвищення комфорту свого існування повинен спонукати всіх і кожного до відповідального прийняття рішень. Більше того це зумовить розвиток правової культури суспільства а отже і сприятиме формуванню громадянського суспільства. Державна фінансова підтримка створення та діяльності ОСББ за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів слугуватиме вагомим вкладом у розвиток та вдосконалення обговорюваного інституту.

Переваги вказаної форми державно-приватного партнерства можливі тільки за умови досконалого правового регулювання діяльності ОСББ та популяризації такого роду об'єднань вмотивованими перевагами у наданні житлово-комунальних та управлінських послуг, пільгами з боку органів державної влади та місцевого самоврядування тощо.

З огляду на вказане, важливим є вдосконалення правового регулювання діяльності об'єднань співвласників багатоквартирного будинку, а саме нормативне закріплення типового (модельного) статуту, визначення терміна «балансоутримувач», а також створення та імплементація в чинне законодавство підзаконних нормативних актів щодо окремих питань створення та діяльності ОСББ, удосконалення законодавства щодо механізмів створення ОСББ, процедури передачі майна з комунальної власності у користування співвласникам, визначення основних положень та особливостей договору про передачу майнового комплексу в управління та утримання, права і обов'язки сторін такого договору та порядок участі територіальної громади у процедурі прийняття управлінських рішень та фінансуванні їх реалізації, зокрема і тих, що мають загальнодержавне значення, удосконалення процедури ліквідації ОСББ шляхом внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб підприємців», Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» та інших нормативно-правових актів.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ ТА ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

В. В. ВІРЧЕНКО, генеральний директор Корпорації підприємств міського електротранспорту України, м. Київ

В. Х. ДАЛЕКА, д-р техн. наук, проф., завідувач кафедри електричного транспорту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Держава намагалася підтримати міський електротранспорт як соціальний та екологічний. У 2006 році була розроблена та затверджена Державна цільова

програма розвитку міського електротранспорту на період до 2017 року якою передбачалося часткове оновлення парку трамвайних вагонів та тролейбусів, будівництво та реконструкція трамвайних колій та тролейбусних ліній на умовах співфінансування з державного бюджету та місцевих бюджетів. За цією програмою у 2007 – 2008 роках було оновлено понад 300 тролейбусів та близько 30 трамвайних вагонів. З 2009 року ця програма з державного бюджету не фінансується. При підготовці до фінальної частини чемпіонату Європи з футболу за відповідною цільовою програмою було ще оновлено понад 400 одиниць трамвайних вагонів та тролейбусів у приймаючих містах Києві, Донецьку та Харкові, а також в АР Крим. На цьому реальний вплив та допомога держави на оновлення та переоснащення цього екологічно чистого та соціально значимого виду громадського транспорту закінчилися.

В той же час, недостатні обсяги платоспроможного попиту не дозволяють забезпечити зростання обсягів виробництва рухомого складу міського електротранспорту і негативно впливають на розвиток цього сектору української промисловості. Вітчизняні виробники спроможні повністю забезпечити потребу міст України у сучасному рухомому складі міського електротранспорту, який за своїми технічними, експлуатаційними показниками і рівнем безпеки не поступається кращим зразкам провідних країн Європи. Виробництво тролейбусів освоєно на Луцькому автоскладальному заводі корпорації «Богдан», Львівському автобусному заводі та Чернігівському автозаводі. Виробництво трамвайних вагонів для широкої колії здійснює підприємство «Татра-Юг» на виробничих площах ВО «Південмаш». Дослідний зразок трамвайного вагону для вузької колії виготовило спільне українсько-німецьке підприємство «Електронтранс» (м.Львів). За оцінками спеціалістів галузі, стабілізувати чисельність парку трамвайних вагонів та тролейбусів вдасться лише за умови щорічного оновлення парку не менше ніж 150 трамвайними вагонами та 300 – 350 тролейбусами і, що дуже важливо, не лише у великих містах, а і в містах обласного підпорядкування які в умовах сьогодення не спроможні самостійно придбати жодного трамвайного вагона чи тролейбуса. Тому, вирішення на державному рівні реальних шляхів та механізмів оновлення у потрібних обсягах парку трамвайних вагонів та тролейбусів, не лише дозволить зберегти ці види транспорту, забезпечити належне транспортне обслуговування мешканців міст, зменшити забруднення навколишнього середовища та затори на дорогах, а й дати поштовх стабільному розвитку вітчизняної промисловості.

Упродовж останніх років державними стандартами України, іншими нормативними актами у сфері міського електротранспорту встановлена низка нових вимог до конструкції тролейбусів та трамвайних вагонів, їх складових, які враховують сучасні досягнення науки і техніки, світовий досвід транспортного машинобудування. Зокрема, це стосується показників енергоефективності електричного обладнання рухомого складу і систем його управління. Виготовлені з урахуванням цих вимог нові трамвайні вагони та тролейбуси споживають електроенергії на 25 – 35% менше ніж ті що

знаходяться в експлуатації і вичерпали встановлений ресурс.

За підрахунками спеціалістів оновлення застарілого рухомого складу дозволило б скоротити щорічне споживання електроенергії на 150 млн. кВт-год. Крім того стабільне функціонування і подальший пріоритетний розвиток міського електричного транспорту дозволить ефективно використовувати наявні в державі ресурси електричної енергії, не допустити зростання обсягів імпорту нафтопродуктів, зберегти природне середовище, покращити якість обслуговування і безпеку перевезень громадським, транспортом.

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ПОСЛУГИ У ГАЛУЗІ ЖКГ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ПОСЛУГ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

С. В. ТЕЛЯТНИК, ас. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сфера послуг у вітчизняній економічній літературі розглядається як сукупність видів діяльності, що виробляють і реалізують послуги. При цьому до сфери послуг відносять: житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування населення, соціальне забезпечення, культуру і мистецтво, пасажирський транспорт, зв'язок з обслуговування населення, роздрібну торгівлю, громадське харчування. Все це дозволяє зробити висновок про різноманітність видів діяльності у сфері послуг. Послуги можуть бути визначені як економічний вид діяльності. Це дії, справи або виконання роботи. Під послугою розуміється результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача, а також власної діяльності виконавця із задоволення потреби споживача. Послугу можна розглядати як конкретний результат економічно корисної діяльності. Економічна корисність робить послуги предметом торгівлі.

Таким чином, послуги розглядаються як діяльність, дії, а також як їх результат. Надання послуг має ряд особливостей. Послуги не завжди є речовинними. Це, як правило, нематеріальний продукт у вигляді того, що надається постачальником споживачу деякого блага, зручності. При наданні послуг виробництво і споживання взаємопов'язані. Процес надання послуги протікає у вигляді безперервної взаємодії споживача і виконавця послуги. Тобто, споживач безпосередньо бере участь в обслуговуванні, ставлячи завдання перед обслуговуючою стороною, контролюючи хід її виконання, висуваючи в міру необхідності під час обслуговування вимоги. Споживач сприймає одержані у результаті блага (послугу) в нерозривному зв'язку з діями обслуговуючого персоналу, зі всіма супутніми подіями, враженнями, як єдине ціле, характеризується поняттям «обслуговування».

Житлово-комунальні послуги відносяться до платних суспільних послуг матеріального характеру, за своїм характером вони є переважно колективними. Залежно від призначення комунальних послуг розрізняють три типи комунальної діяльності. До першого відносяться послуги, адресовані всім мешканцям міста. Вони відповідають загальній потребі міста і мають суспільний характер (утримання і експлуатація загальноміських доріг, вуличне освітлення, озеленення та благоустрій). Другий тип комунальних послуг пов'язаний з обслуговуванням житлових будівель і прилеглих до них територій.

Це роботи з обслуговування місць загального користування, прибирання території, зовнішнє освітлення, догляд за зеленими насадженнями, дитячими майданчиками. Отже, дані послуги є груповою або колективною потребою людей, що живуть в окремому під'їзді, будинку, мікрорайоні. Третій тип комунальних послуг призначений для задоволення індивідуальних потреб. Це послуги, що надаються в квартирах (подача холодної і гарячої води, водовідведення, опалювання, подача газу, електричної енергії).

Особливостями житлово-комунальних послуг є:

- практична відсутність у споживача вибору виконавців послуг і відсутність можливості відмови від придбання послуг;
- відсутність, як правило, кількісної оцінки якості послуг;
- відсутність зрозумілих для населення орієнтирів для оцінки якості більшості житлово-комунальних послуг.

На сьогоднішній день Україна не має законодавчо встановлених стандартів якості житлово-комунальних послуг, і тому держава не може на відповідному рівні врегулювати відносини між постачальниками та споживачем. Навіть саме поняття «якості житлових послуг» не визначено в жодному із законодавчих актів з реформування ЖКГ. Це питання є одним із найактуальніших у контексті реформування ЖКГ, бо як можна визначити якість житлових послуг, проконтролювати її, а відповідно і заплатити за надані послуги, якщо не відомо, що саме означає поняття «якісні житлові послуги».

ПОСЛУГИ У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

О. І. МІХНО, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

За ст. 177 Цивільного кодексу України (далі – «ЦКУ») послуги слід відносити до об'єктів цивільних прав. Поняття та різновидність послуг ЦКУ не визначено. Глава 63 ЦКУ «Послуги. Загальні положення» передбачає тільки загальні положення про договір про надання послуг, а саме визначення договору, виконання договору, плата за договором, відповідальність виконавця за порушення договору, розірвання договору тощо. У ст. 901 ЦКУ мова йде про послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або визначається як здійснення певної діяльності.

За ч. 1 ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004р., № 1875-IV зі змінами та доповненнями **житлово-комунальні послуги** визначаються як результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил (п.1) та **комунальні послуги** як результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби

фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газо- та електропостачанням, опаленням, а також вивезення побутових відходів у порядку, встановленому законодавством (п. 10).

Ст. 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004р., № 1875-IV зі змінами та доповненнями визначає комунальні послуги як різновид житлово-комунальних послуг. Окрім комунальних, які слід визначати як (централізоване постачання холодної води, централізоване постачання гарячої води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), газо- та електропостачання, централізоване опалення, а також вивезення побутових відходів тощо), до житлово-комунальних послуг слід відносити також послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримання ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо); послуги з управління будинком, спорудою або групою будинків (балансоутримання, укладання договорів на виконання послуг, контроль виконання умов договору тощо); послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій та мереж, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності несучих елементів конструкцій тощо). Вказана класифікація житлово-комунальних послуг здійснюється залежно від функціонального призначення житлово-комунальних послуг.

Друга класифікація житлово-комунальних послуг здійснюється залежно від порядку затвердження цін/тарифів на житлово-комунальні послуги, відповідно до якої житлово-комунальні послуги поділяються на три групи:

перша група – житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують уповноважені центральні органи виконавчої влади, а у випадках, передбачених законом, – національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг та національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

друга група – житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території;

третя група – житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які визначаються виключно за договором (домовленістю сторін).

Однією із принципових ознак житлово-комунальних послуг є їх надання споживачам безперебійно, виключно за винятком часу перерв. Такі перерви можуть здійснюватися у разі:

1) проведення ремонтних і профілактичних робіт виконавцем/виробником за графіком, погодженим з виконавчими органами місцевих рад або місцевими державними адміністраціями згідно з нормативними документами. Допустима тривалість перерв у наданні послуг, їх періодичність встановлюються Кабінетом Міністрів України на підставі стандартів, нормативів, норм, порядків та правил експлуатації, проведення випробувань теплових мереж, поточного і

капітального ремонтів, реконструкції об'єктів житлового фонду;

2) наявності міжопалювального періоду для систем опалення, рішення про початок та закінчення якого приймається виконавчими органами відповідних місцевих рад або місцевими державними адміністраціями виходячи з кліматичних умов згідно з правилами та іншими нормативними документами;

3) ліквідації наслідків аварій або дії обставин непереборної сили. Перерва у наданні комунальних послуг, яка виникла внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, має бути ліквідована у найкоротші терміни, що визначаються нормативними документами. Якщо ліквідація наслідків аварії або дії обставин непереборної сили потребує більше однієї доби, виконавець/виробник спільно з органами місцевого самоврядування здійснює заходи щодо зменшення її негативного впливу на споживачів.

Таким чином, **житлово-комунальні послуги**, як об'єкт цивільних правовідносин, є різновидом послуг, які спрямовані на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилих приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, встановлених законодавством, зокрема, спрямовані на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газо- та електропостачанням, опаленням, а також вивезення побутових відходів тощо.

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРІВ ПРО НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Ю. І. КОБЗАР, *помічник судді Апеляційного суду Харківської області, м. Харків*

У реаліях практичної дійсності існує велика різноманітність договорів про надання житлово-комунальних послуг. Така багатоманітність обумовлюється наявністю різних видів житлово-комунальних послуг, які є предметом договорів про надання житлово-комунальних послуг.

Залежно від видів житлово-комунальних послуг, існують наступні види учасників правовідносин у сфері надання житлово-комунальних послуг, у тому числі види сторін за договором про надання житлово-комунальних послуг, а саме:

балансоутримувач будинку, споруди, житлового комплексу або комплексу будинків і споруд – власник або юридична особа, яка за договором з власником утримує на балансі відповідне майно, а також веде бухгалтерську, статистичну та іншу передбачену законодавством звітність, здійснює розрахунки коштів, необхідних для своєчасного проведення капітального і поточного ремонтів та утримання, а також забезпечує управління цим майном і несе відповідальність за його експлуатацію згідно з законом;

виконавець – суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальної послуги споживачу відповідно до умов

договору;

виробник – суб'єкт господарювання, який виробляє або створює житлово-комунальні послуги;

власник приміщення, будинку, споруди, житлового комплексу або комплексу будинків і споруд – фізична або юридична особа, якій належить право володіння, користування та розпоряджання приміщенням, будинком, спорудою, житловим комплексом або комплексом будинків і споруд, зареєстроване у встановленому законом порядку;

споживач – фізична чи юридична особа, яка отримує або має намір отримати житлово-комунальну послугу;

управитель – особа, яка за договором з власником чи балансоутримувачем здійснює управління будинком, спорудою, житловим комплексом або комплексом будинків і споруд і забезпечує його належну експлуатацію відповідно до закону та умов договору.

Така різноманітність визначення сторін за договором про надання житлово-комунальних послуг впливає на специфіку їх прав та обов'язків за певним договором. Кожна із сторін набуває за договором як права, так і обов'язки, що дозволяє нам визначати договір про надання житлово-комунальних послуг як двосторонній.

Істотними умовами договору про надання житлово-комунальних послуг є: найменування сторін; предмет договору; вичерпний перелік житлово-комунальних послуг, тарифи та їх складові на кожен з цих послуг, загальна вартість послуг; порядок оплати за спожиті житлово-комунальні послуги (вказана умова дозволяє визначати договір про надання житлово-комунальних послуг як оплатний); порядок перерахунків розміру плати за житлово-комунальні послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості; права та обов'язки сторін; порядок контролю та звіту сторін; порядок вимірювання обсягів та визначення якості наданих послуг; визначення точок розподілу, в яких відбувається передача послуг від виконавця/виробника споживачу; порядок обслуговування мереж та розподіл повноважень щодо їх експлуатації та відновлення (ремонт); умови доступу в квартиру, будинок, приміщення, на земельну ділянку для усунення аварій, неполадок, огляду мереж, зняття контрольних показників засобів обліку; порядок здійснення ремонту; відповідальність сторін та штрафні санкції за невиконання умов договору; порядок вирішення спорів; перелік форс-мажорних обставин; строк дії договору; умови зміни, пролонгації, припинення дії договору; дата і місце укладення договору. Відсутність хоча б однієї із вказаних умов договору дозволить стороні договору вважати договір неукладеним.

Крім істотних умов, договір може містити інші умови за згодою сторін.

Договір на надання житлово-комунальних послуг набирає чинності з моменту його укладення, тому такий договір слід відносити до консенсуальних договорів.

У разі зникнення потреби в отриманні послуги або відмови споживача від

користування послугою виконавця/виробника споживач має право розірвати договір у порядку, встановленому законом.

Договір на надання послуг з централізованого опалення, послуг з централізованого постачання холодної води, послуг з централізованого постачання гарячої води, послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що укладається виконавцем із споживачем - фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання, є договором приєднання.

Таким чином, договір про надання житлово-комунальних послуг за своєю правовою сутністю є двостороннім, консенсуальним та оплатним.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ЩОДО НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Н. В. ІВАСІШИНА, ст. викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сьогодні, найбільш актуальним в процесі становлення та розвитку системи житлово-комунальної сфери є вільний вибір і створення організаційно-правових форм і структур управління ЖКГ. Населення в рамках житлової реформи має можливість об'єднатися будинками на основі кондомініуму – створення об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), некомерційних організацій і т.д. Для даних об'єднань характерна самостійність у прийнятті рішень про питання організації обслуговування житла, а також його експлуатацію, управління ОСББ та формування його бюджету, визначення порядку витрат на поставлені завдання і цілі ОСББ.

У системі ЖКГ найбільш перспективною формою управління багатоквартирними будинками є об'єднання власників житлових будинків. Згідно Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» зі змінами від 03.11.2005р., затверджено типовий статут об'єднання (товариства) співвласників багатоквартирного будинку, згідно з яким ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, яке створене виключно для обслуговування, ремонту та реконструкції житлового будинку та утримання прибудинкової території за рахунок членів об'єднання і за рахунок доходів від господарської діяльності, отриманих і використаних об'єднанням відповідно до цілей його діяльності. Іншими словами, ОСББ - юридична особа, створена власниками для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання неподільного та загального майна.

Статутна діяльність ОСББ здійснюється на підставі закону та статуту, за якими спільне майно належить власникам приміщень. До законодавчих актів, які регулюють діяльність об'єднань і асоціацій, відносяться: Цивільний кодекс України, Житловий кодекс України, Земельний кодекс України та інші нормативно-правові акти.

В основі будь-якого фінансового планування закладений бюджет. Для того, щоб цілеспрямовано йти до поставленої задачі, правильно оцінювати свої фінансові можливості, а так само правильно і раціонально приймати рішення – необхідний певний процес, пошук фінансових коштів. Так, для ефективного функціонування ОСББ необхідно вести бюджет, який буде представляти собою фінансовий план або бізнес-план, що передбачає вартість експлуатації будівлі в наступному році.

Розглянемо основні положення облікової політики ОСББ. Згідно ст. 21 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» кошти об'єднання співвласників багатоквартирного будинку – це кошти об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, які надходять і зберігаються на рахунках у банківських установах і використовуються виключно за їх призначенням. Використання та розпорядження коштами здійснюється відповідно до статуту та затвердженого кошторису. Кошти об'єднання співвласників багатоквартирного будинку не підлягають розподілу між членами об'єднання, за винятком випадків, передбачених законом.

Для формування бюджету, фінансового плану, необхідно чітко сформулювати структуру доходної та видаткової частини, тобто визначитися з характером надходжень ОСББ.

Етапи із затвердження кошторису складаються із:

- складення на початку звітного року або в кінці попереднього року проекту кошторису на звітний рік;
- затвердження загальними зборами кошторису, оскільки протягом року затверджений кошторис є підставою для отримання доходів та здійснення видатків;
- внесення та затвердження загальними зборами змін, якщо протягом року фактичні надходження і витрати грошових коштів не відповідають тим, що затверджені кошторисом;
- затвердження загальними зборами після закінчення звітного року фактичного кошторису.

За формою кошторис складається з двох частин – це доходи і витрати. Розглянемо джерела формування коштів об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Існують витрати на утримання будинку та прибудинкової території, за умовою, якщо ОСББ є балансоутримувачем житлового комплексу, до них відносять: прибирання прибудинкової території, сходових кліток, вивезення побутових відходів, технічне обслуговування ліфтів тощо. До статті витрат відносяться: витрати на ремонт неподільного та загального майна, і витрати, спрямовані на термінове усунення збитків, що виникли в результаті аварій чи непередбачених обставин, інші витрати.

Доходи і витрати з оплати комунальних послуг визначають тільки ті ОСББ, у яких ці послуги оплачуються мешканцями за однією квитанцією з оплатою утримання будинку (квартирної плати).

Кошторис ОСББ є елементом системного бухгалтерського обліку, в якій

бухгалтер керується відповідними статтями витрат, що виступають в якості аналітичних рахунків.

ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОПОВЕРХОВИХ БУДИНКІВ ЯК РІЗНОВИД ПОСЛУГ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Н. В. ІВАСІШИНА, ст. викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою, що знаходиться у спільній сумісній власності, здійснюються за договором або відповідно до закону.

На сьогоднішній час пріоритетом реформування житлово-комунального господарства на державному рівні визначено розвиток ефективного житлового фонду, для чого потрібно створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (далі ОСББ). Але, як виявляється на практиці, багато питань пов'язаних зі створенням та функціонуванням ОСББ неврегульовані на державному рівні. Одним з таких питань є процедура передачі у власність або користування прибудинкової території та правовий режим її використання.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується Конституцією України.

Земля має складний правовий статус: вона є нерухомим майном особливого роду, в якому поєднуються риси природного об'єкта і товарно-матеріальної цінності.

Складна природа такого об'єкта речових прав, як земельна ділянка, і є причиною складнощів, які виникають при визначенні правового режиму прибудинкової території багатоквартирного будинку в разі приватизації частини або всіх квартир у ньому. Необхідність дослідження правового режиму зазначених земель обумовлюється суперечливістю нормативно-правових актів, встановленням та здійсненням прав власників чи користувачів на прибудинкові території.

Прибудинкова територія є особливим об'єктом права власності на землю через те, що вона має задовольняти інтереси великої кількості осіб та призначена для розміщення й обслуговування житлового будинку. Згідно з будівельними нормами, вона повинна мати певний мінімальний розмір і не може бути відчуженою окремо від багатоквартирного будинку. Правовий режим земельної ділянки, на якій розташований багатоквартирний будинок та прибудинкової території частково визначається земельним законодавством України, зокрема Земельним кодексом України. Через особливі властивості

прибудинкової території багатоквартирного будинку здійснення права спільної часткової власності на неї буде мати певні особливості порівняно з традиційними об'єктами права власності на землю. Учасник спільної часткової власності на прибудинкову територію не має права вимагати виділення належної йому частки зі складу прибудинкової території і не має права на компенсацію за свою частку. Також він не має права на отримання в своє володіння та користування частини спільної земельної ділянки.

Отже, чинне земельне законодавство не містить чіткої відповіді на питання: чи змінюється правовий режим прибудинкової території багатоквартирного будинку після приватизації всіх або хоча б частини приміщень у ньому. Проте від відповіді на нього залежить порядок управління вказаною територією та можливість для власників житлових і нежитлових приміщень будинку впливати на користування та розпорядження прибудинковою територією.

Розвитку системи утримання будинків та квартир приватного житлового фонду має слугувати чітке визначення статусу товариства співвласників як самоврядної організації. Для цього слід законодавчо закріпити права та обов'язки товариства співвласників будинків, визначити відмінності та переваги в діяльності порівняно з давно вже існуючими кооперативними будинками, молодіжними житловими комплексами.

Наявна законодавча база визначає загальні засади створення та діяльності нових організаційно-правових форм в житловій сфері, які не повинні бути перешкодою для створення інших організаційно-правових форм утримання житла.

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку може функціонувати без обов'язкового створення юридичної особи, а на підставі цивільно-правових договорів, укладених власниками нежитлових приміщень спільного користування у багатоквартирних житлових будинках, що перебувають у спільній власності. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, як і житлово-будівельні кооперативи, звільняються від оподаткування як неприбуткові організації. Спільне володіння будинком, що знаходиться у власності кількох осіб, в Японії має дві частини: монопольну частину (сукупність власності окремих власників) і частину спільного користування. У першій частині власники виступають як незалежні уповноважені особи, що стосується частини спільного користування. Окремі власники наділені правами і обов'язками як члени однієї спільноти.

Так, власникам квартири у одно- або багатоквартирному житловому будинку належать на праві спільної сумісної власності приміщення загального користування, опорні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання за межами або всередині квартири, яке обслуговує більше однієї квартири, а також споруди, будівлі, які призначені для забезпечення потреб усіх власників квартир та власників нежитлових приміщень, які розташовані у житловому будинку.

ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ДЛЯ НАДАННЯ ЯКІСНИХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Ю. Є. БЕЗУГЛА, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

Житлово-комунальне господарство – це соціально важливий сектор економіки України. На сьогоднішній день більшість житлово-комунальних підприємств є збитковими.

Житлово-комунальні послуги – це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Законодавство України у сфері житлово-комунальних послуг базується на Конституції України і складається з нормативно-правових актів у галузі цивільного, житлового законодавства, Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері житлово-комунальних послуг.

Існують мінімальні норми житлово-комунальних послуг, що встановлюються з метою забезпечення санітарно-гігієнічних вимог проживання людей та їх перебування в приміщеннях, забезпечення технічних вимог до експлуатації будинку (споруди), підтримання несучої спроможності конструкцій та експлуатаційних характеристик внутрішньобудинкових мереж і систем.

В житлово-комунальній сфері існує ряд проблем, вирішення яких змінить стан ЖКГ. Головними проблемами житлово-комунальної галузі є недостатнє фінансування підприємств, зниження конкурентоспроможності підприємств, застарілість обладнання, низька якість обслуговування, неефективне управління, невміння вчасно попереджати проблеми та несистемний підхід до їх вирішення, монополія. Необхідно реформувати цю галузь економіки і як найшвидше. Для цього потрібно:

по-перше, вдосконалити нормативно-правову базу (повинно бути більш точне розмежування у житлово-комунальному секторі повноважень контролюючих органів та виконавців);

по-друге, вдосконалити систему управління в галузі з урахуванням розвитку ринкових відносин (система управління житлово-комунальною галуззю залишилася такою, як за часів колишнього СРСР; конкуренція з'явилася лише в таких напрямках, як благоустрій, озеленення, ритуальне обслуговування, а система управління житлом і його експлуатація, а також монополія у сфері водопостачання, водовідведення та тепlopостачання залишилося на колишньому рівні);

по-третє, фінансова стабілізація галузі (головна мета реформування: одержання якісних послуг за зрозумілою для підприємства ЖКГ ціною);

по-четверте, інвестування та технічне переоснащення ЖКГ.

Запровадивши вищеперераховані реформи у сфері житлово-комунального господарства, можна зазнати змін у цьому секторі економіки.

ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

А. В. ФОМЕНКО, канд. екон. наук, ст. викладач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

Інтеграція економіки України до загальноєвропейського простору стимулює підвищення якості послуг підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ) до рівня європейських, які є найважливішим фактором життєзабезпечення населення міст.

Сьогоднішній незадовільний фінансовий стан житлово-комунального господарства України обумовлено сукупністю об'єктивних і суб'єктивних причин. Функціонування більшості житлово-експлуатаційних підприємств є збитковими, тому що тарифи не покривають економічно обґрунтовані витрати на їх виробництво. Вимога МВФ щодо підвищення в Україні цін на послуги житлово-комунального господарства, не може бути виконана, тому що загальноекономічна ситуація в країні доки не дозволяє вирішити ці проблеми ринковими методами, враховуючи недостатній рівень доходів населення. Через цю причину житлово-комунальне господарство опинилося в складному становищі – тарифи недостатні, при цьому оплата від населення надходить не в повному обсязі.

В Україні створена необхідна законодавча база, на основі якої була утворена і діє децентралізована система формування тарифів. У межах цієї системи, ціни/тарифи на житлово-комунальні послуги встановлюють органи місцевого самоврядування, затверджуючи їх у розмірі економічно обґрунтованих витрат на виробництво. У разі затвердження цін/тарифів на окремі види житлово-комунальних послуг нижчими від розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво орган, що їх затвердив, зобов'язаний відшкодувати з відповідного місцевого бюджету виконавцям/виробникам різницю між затвердженим розміром цін/тарифів та економічно обґрунтованими витратами на виробництво цих послуг.

Недоліком ціноутворення є подвійна система нарахувань за теплопостачання, так споживачі енергоресурсів платять не за спожиту кількість енергії, а за нормовану, і не зацікавлені у зниженні енергоспоживання. Норми споживання гарячої води завищено приблизно в 1,5 разу проти фактичного. В основу методики розрахунку тарифів на теплову енергію для населення покладено 1 м² загальної площі приміщення. При цьому власники квартир заввишки 5 і 2,5 м платять однаково, хоча енерговитратність першої квартири приблизно в 1,5 разу вища. Таким чином, власник менш комфортного житла дотує власника більш комфортабельного.

У контексті імплементації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною варто звернути увагу на існуючий досвід у сфері житлово-комунального господарства. Європейський підхід забезпечується чинними будівельними нормами, якими визначено обов'язковим встановлення будинкових приладів обліку споживання тепла, а також поквартирних приладів обліку споживання електроенергії, холодної та гарячої води. Резервом підвищення енергоефективності житла, особливо в існуючому фонді, є створення умов для поквартирного обліку споживання теплових ресурсів, що може значно підвищити мотивацію мешканців квартир до бережливого ставлення до експлуатації систем опалення квартир.

Упродовж багатьох років перехресні субсидії гальмували процеси енергозбереження у промисловості та житлово-комунальному господарстві. Звичайно, підвищення тарифів для населення без відповідного зростання рівня доходів громадян пов'язане з негативним соціальним впливом і додатковими економічними витратами. Однак економічні наслідки перехресного субсидіювання також є негативними: тарифи ніколи не відповідатимуть реальним витратам на постачання енергії для різних груп споживачів, а відтак, не будуть виконувати функцію стимулювання до енергоефективності. Подоланню такої диспропорції допоможе політика поступового приведення у відповідність витрат на енергопостачання різними групами споживачів, заміна бюджетних субсидій і компенсацій НАК "Нафтогаз України" на адресну допомогу економічно вразливим верствам населення.

Теоретичні розрахунки й емпіричні спостереження показують, що в цілому по країні оплата за спожиті енергоресурси та послуги перевищує вартість поставлених енергоресурсів і послуг більш як у 1,8 разу. В окремих регіонах кратність дисбалансів є ще більшою.

Таким чином, пріоритетним завданням держави у аналізованій сфері є впровадження в систему державного регулювання ефективних засобів та інструментів стимулювання суб'єктів господарської діяльності і населення України до енергозбереження. Передусім йдеться про запровадження прозорого моніторингу за рухом енергетичних і фінансових ресурсів. Діючі в Україні моніторинги з основних видів енергоресурсів і надання комунальних послуг, які здійснюються профільними міністерствами, відомствами, місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, неузгоджені та мають розрізнені інформаційні бази даних, методологічні розбіжності, здійснюються для забезпечення різних цілей і не контролюються державою в єдиному центрі.

Для усунення дисбалансу енергетичних, фінансових та інформаційних потоків в енергетичному секторі та житлово-комунальному господарстві необхідно перейти до прозорості єдиної державної системи моніторингу виробництва, споживання, транспортування та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги. З огляду на активізацію процесів громадянського суспільства, що відбувається останнім часом в Україні, саме громадськість має забезпечити невідворотність і контроль за процесом реалізації довгоочікуваних реформ у сфері ЖКГ.

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ДОГОВІРНІ КОНСТРУКЦІЇ, ЯКІ ОПОСЕРЕДКОВУЮТЬ ДЕРЖАВНО- ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО (ДОГОВІР КОНЦЕСІЇ, УГОДА ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ)

ПРОЦЕДУРА «STEP-IN» В УГОДАХ ПРО ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

Т. В. МОМОТ, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

О. О. СОЛОДОВНИК, канд. екон. наук, доц. кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, м. Харків

Ефективні юридичні, нормативні та договірні умови мають вирішальне значення у взаємодії держави і бізнесу, тому впровадження у господарську практику механізмів публічно-приватного партнерства (ППП) в окремих випадках вимагає прийняття нових законів та/або змін і доповнень до діючих законів. Одним із перспективних напрямів щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення PPP в Україні є впровадження процедури «step-in», яка звичайно застосовується у договорах проектного фінансування і передбачає право банку замінити інвестора у випадку, якщо банк має підстави вважати, що інвестор не виконує своїх зобов'язань згідно з умовами договору.

Вперше про необхідність імплементації такої процедури у вітчизняне законодавство, що регулює відносини у сфері PPP, було заявлено у рекомендаціях USAID, розроблених за результатами Діагностичного огляду законодавства України у сфері ДПП, проведеного 20.10.2011, а у 2014 р. відповідну пропозицію було представлено у Проекті Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства в Україні та стимулювання інвестицій) № 4237а від 03.07.2014, але 27.11.2014 цей Проект було відкликано.

В рамках проектного фінансування право «step-in» має велике значення для забезпечення безпеки кредитора, оскільки дозволяє банку за своїм рішенням замінити замовника, ймовірність банкрутства якого є високою. Але безпосереднє застосування такого права в рамках угод про PPP може бути небезпечним для такого партнерства. Оскільки безпечними впливами на об'єкт можуть вважатися ті, що не викликають істотної зміни його природного функціонування і розвитку, а феномен партнерства має інтерсуб'єктивну природу, тому для використання процедури «step-in» в якості захисного механізму при проектному фінансуванні за угодами про PPP необхідні: надання можливості кредитору виступати у відповідних договорах на стороні приватного партнера; обов'язковість узгодження заміни кредитором приватного партнера, який не виконує своїх зобов'язань за договором або має

високу ймовірність банкрутства, з усіма сторонами партнерства.

Практика свідчить, що кредитори наполягають на процедурі «step-in» для уникнення повторного проведення конкурсу серед приватних партнерів, що дозволяє швидко замінити приватного партнера, нездатного забезпечити надходження необхідних грошових потоків. Натомість, відбір приватного партнера на конкурсній основі є одним із базових принципів концепції ППП, а його проведення забезпечує реалізацію таких принципів здійснення (функціонування) ППП, як: рівність ставлення, конкуренція серед потенційних приватних партнерів, прозорість. Зазначені принципи є зовнішнім проявом природи ППП, а тому нехтування ними може привести до руйнування партнерства. Отже, при застосуванні процедури «step-in» в рамках проектного фінансування угод про ППП повторний конкурс має проводитись, але в залежності від ситуації, що склалась, це може бути скорочена процедура (на основі умов наявного договору або без проведення «діалогу конкурентів», якщо він застосовувався у попередньому конкурсі), або традиційна процедура (попередній відбір і проведення тендеру), виконання якої може призвести до зміни умов відповідного договору. Розробка механізму проведення відповідного конкурсу є напрямом подальших наукових досліджень.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНЦЕСІЙНОГО КОНКУРСУ

Т. А. КОЛЯДА, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Концесійний конкурс є процедурою, встановленою Законом України «Про концесії» та іншими нормативно-правовими актами, згідно з якою певний претендент визнається переможцем у концесійному конкурсі.

Нормативно-правову основу проведення концесійного конкурсу складають Закон України «Про концесії», Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» та низка підзаконних нормативно-правових актів (постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», наказ Міністерства інфраструктури «Про затвердження Положення про конкурсну комісію з проведення концесійного конкурсу», наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України «Про затвердження Порядку погодження Мінрегіоном умов конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів, що використовуються для здійснення діяльності у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення», «Методичні рекомендації з питань організації конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів водо -, теплопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності,

та укладання відповідних договорів» тощо).

Визначальним етапом проведення концесійного конкурсу є затвердження вичерпного переліку об'єктів права державної чи комунальної власності. Пропозиції щодо переліку вносяться відповідними центральними органами виконавчої влади або уповноваженим органом місцевого самоврядування з обов'язковим дотриманням вимог ст. 3 Закону України «Про концесії».

Концесія на державному рівні має надаватись з урахуванням загальнодержавних інтересів і максимального забезпечення інтересів споживачів товарів (послуг, робіт). На місцевому рівні концесія надається з урахуванням інтересів регіону, територіальної громади в забезпеченні споживачів товарами (роботами, послугами), які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Організація і проведення концесійного конкурсу здійснюється концесієдавцем. Ст.ст. 7-8 Закону України «Про концесії» передбачена процедура проведення конкурсу, що складається з таких етапів: затвердження умов концесійного конкурсу; утворення конкурсної комісії, затвердження її складу та порядку роботи; підготовка конкурсної документації; оголошення концесійного конкурсу; визначення розміру реєстраційного внеску; письмове підтвердження надходження заявок на участь; забезпечення претендентів необхідною інформацією (документами) для підготовки пропозицій щодо участі у конкурсі; прийняття рішення та повідомлення претендентів про допущення (недопущення) їх до участі з обґрунтуванням причини відмови; реєстрація учасників конкурсу; розгляд заявок претендентів конкурсною комісією; визначення кращих умов здійснення концесії та підготовка висновків; визначення переможця та оголошення результатів.

Загалом можна стверджувати, що в Україні створена достатня нормативна база, що регулює проведення концесійного конкурсу. Разом з тим існують деякі неточності та прогалини у регулюванні концесійного конкурсу. Так, відповідно до п. 7 ст. 6 Закону України «Про концесії» передбачена можливість безальтернативного визначення переможця конкурсу. Уповноважений орган може укласти концесійний договір з претендентом, який був єдиним учасником оголошеного концесійного конкурсу, шляхом погодження з ним істотних умов договору. На нашу думку зазначена норма містить потужний корупціогенний потенціал та нівелює ідею щодо конкурсного визнання концесіонера.

Згідно з ч. 2 п. 6 ст. 8 Закону України «Про концесії» передбачено, що з переможцем конкурсу не пізніше трьох місяців з дня опублікування результатів конкурсу укладається договір концесії в порядку і на умовах, визначених законодавством. За письмовим зверненням переможця конкурсу цей строк може бути продовжено. На нашу думку, цю норму доцільно викласти в такій редакції: «За письмовим зверненням переможця конкурсу цей строк може бути продовжено, але не більше ніж на 6 місяців. У випадках коли після спливу 6 місяців переможець конкурсу не уклав договір концесії – результати конкурсу можуть бути анульовані концесієдавцем, та може бути оголошено про новий

концесійний конкурс».

Для участі в конкурсі на отримання об'єкту в оренду або на умовах концесії, претендент не зобов'язаний мати ліцензію на здійснення централізованого водопостачання, водовідведення і теплопостачання. Однак ст. 9 Закону України «Про ліцензування окремих видів господарської діяльності» зобов'язує майбутніх орендарів мати таку ліцензію. Тобто необхідність отримання ліцензії виникає лише після укладення відповідного договору. На нашу думку, має бути навпаки.

Невирішеним залишається питання тарифів на комунальні послуги для споживачів. У Законі України «Про житлово-комунальні послуги» зазначено, що затвердження цін на послуги житлово-комунального господарства відноситься до компетенції органів місцевого самоврядування. Водночас Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» передбачає можливість регулювання тарифів концесіонером, оскільки умови встановлення і зміни цін на надані послуги є істотною умовою договору між концесіонером і органом місцевого самоврядування.

З метою спрощення та прискорення процедури укладення концесійного договору також вважаємо необхідним створити спеціальний орган державної виконавчої влади з питань концесії та розробити нормативно-правовий акт в якому закріпити його правовий статус та передбачити повноваження.

Підсумовуючи, зазначимо, що правове регулювання проведення концесійного конкурсу є визначальним чинником налагодження державно-приватного партнерства. Хоча законодавець прагнув вичерпно закріпити процедуру проведення концесійного конкурсу, однак донині залишаються суттєві прогалини. Перспектива новелізації законодавства полягає в усуненні корупціогенних норм та суттєвого коригування окремих аспектів концесійної взаємодії між приватним партнером і органом публічної адміністрації.

КОНЦЕСІЯ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА : ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Т. А. КОЛЯДА, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

І. В. КОЛЯДА, студент 5 курсу факультету Підготовки кадрів для Державної пенітенціарної служби України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків

В сучасних економічних умовах територіальні громади внаслідок відсутності достатніх бюджетних коштів зазвичай неспроможні підтримувати належний рівень функціонування об'єктів, що знаходяться в муніципальній

власності. Зважаючи на цей чинник, перспективним напрямом реформування житлово-комунального господарства є передача об'єктів житлово-комунального господарства в концесію.

Концесія як один з видів державно-приватного партнерства ефективно застосовується у міжнародній практиці більше сотні років. На сьогоднішній день концесія успішно використовується низкою провідних країн світу, включаючи Францію, Німеччину, Великобританію, Італію та Сполучених Штатів Америки. Так, наприклад, у Франції вся система газопостачання та комунального обслуговування працює на концесійному механізмі. Наслідком є поліпшення якості обслуговування населення та зменшення тарифів. Світовий практика свідчить, що концесія ефективна не лише в інфраструктурних проектах, але й у галузі житлово-комунального господарства.

Експерти наголошують, що досягнення успішних результатів концесійних угод є досить тривалим процесом, однак позитивні кінцеві результати свідчать про ефективність і необхідність використання концесії для підвищення рівня життя населення і одночасно збільшення прибутковості об'єкта (галузі).

Концесійна діяльність в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів. Зокрема, загальні засади здійснення концесійної діяльності визначаються Цивільним та Господарським кодексами України. У Законі України «Про концесії» від 16 липня 1999 року визначено поняття та правові засади регулювання відносин концесії державного та комунального майна, а також умови і порядок її здійснення з метою підвищення ефективності використання майна та забезпечення потреб громадян. Натомість Законом України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» від 14 грудня 1999 року визначено особливості будівництва та експлуатації автомобільних доріг загального користування на умовах концесії. Законом України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» від 21 жовтня 2010 року визначено особливості передачі в оренду чи концесію вищезазначених об'єктів.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про концесії» концесією визнано надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та або управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та або управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

Концесії поєднують елементи таких типів контрактів, як лізингові угоди та контракти на управління. Концесіонер приймає на себе більшу частину ринкових та операційних ризиків. Відповідно до концесійної угоди, приватний партнер (концесіонер) має право використовувати об'єкт для надання послуг

безпосередньо споживачам і отримує прибуток залежно від якості та кількості наданих послуг. Також, ця особа відповідає за утримання об'єкта в належному стані та, у разі необхідності, здійснює його оновлення. Функція фінансування також належить концесіонеру.

На відміну від традиційних контрактів концесійні угоди є довготерміновими. Фахівці вважають, що чим довший термін дії контракту, тим привабливішою для приватної сторони (концесіонера) стає така форма партнерства, оскільки вона дозволяє покрити витрати та максимізувати прибуток. В країнах, де ефективно використовується концесія (їх налічується близько 40 по всьому світу) терміни концесії встановлені до 15-25 років. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про концесії» встановлено строк дії концесійного договору, який має бути не менше 10 років та не більше 50 років. Натомість ст. 17 Закону України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах тепlopостачання, водopостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» встановлює граничні межі від 3 до 50 років.

На нашу думку, недоліком чинного законодавства є недостатній контроль з боку держави за концесійною діяльністю у галузі житлово-комунального господарства та відсутність єдиного національного органу з регулювання житлово-комунальних тарифів. Суттєвою проблемою є вірогідність економічно необґрунтованого підвищення тарифів. Вітчизняним законодавством концесіонеру надається можливість регулювання тарифів ЖКГ, оскільки умови встановлення і зміни цін на надані послуги є істотною умовою договору між концесіонером та органом місцевого самоврядування. Водночас слід визнати, що концесіонер повинен отримати прибуток не за рахунок підвищення тарифів на послуги, а за рахунок зменшення енерговитрат на шляху від виробника до споживача.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що концесія є важливою формою державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства. Незважаючи на видимість правової урегульованості цієї проблеми, існує необхідність новелізації відповідної нормативної бази, що має ґрунтуватися на прагненні вичерпно визначити засади концесійної діяльності та запобігти можливим зловживанням з боку концесіонерів.

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Ю. В. Федотова, канд. екон. наук, доц. кафедри економічної теорії Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Реалізація принципів концепції сталого розвитку і досягнення стратегічних соціально-економічних цілей неможливі без забезпечення

ефективної взаємодії органів державної влади з представниками сфери бізнесу.

У практиці країн Європи існує значний досвід ефективної взаємодії державного і приватного секторів у процесі реалізації актуальних завдань. Великобританія сьогодні є лідером за кількістю угод у сфері державно-приватного партнерства (ДПП), на економіку якої припадає 44 угоди зі 112 проектів в цілому по Європейському Союзу [1, С. 78 - 80].

Другу та третю позицію у рейтингу займають відповідно Іспанія та Франція. Досвід останньої є важливим для застосування в українській практиці, оскільки правова база тут є стабільною, але досить слабкою. На сьогодні у Франції впроваджується 73 проекти на суму 8,5 млрд. євро. Основною сферою впровадження державно-приватного партнерства в країні є концесії на спорудження автомагістралей та на водопостачання.

Іншим прикладом є досвід Італії, де основними сферами застосування державно-приватного партнерства є: лікарні, транспорт та житлово-комунальне господарство.

Існують також приклади залучення приватного капіталу і в галузь зеленого господарства Німеччини, де Міністерство сільського господарства та Гессенське Міністерство з питань охорони навколишнього середовища рекомендують озеленяти пласкі дахи не лише будинків та гаражів, а й громадських споруд – офіційних установ, фабрик і заводів, лікарень. При цьому приватні садівництва надають послуги консультаційного характеру та допомогу в облаштуванні відповідних споруд, постачають контейнери для рослин, дренажні покриття, рослинні субстрати, насіння та ін.

В Україні існує ряд бар'єрів, які перешкоджають розвитку державно-приватного партнерства. Це, в першу чергу, приділення недостатньої уваги з боку державних та муніципальних службовців щодо створення та управління ДПП.

Українське законодавство в контексті форм державно-приватного партнерства обмежується лише концесією, орендою та лізингом (розглянутими вище), а також угодами про розподіл продукції або управління державним майном.

Новою формою державно-приватного партнерства, яка на сьогоднішній день не має чіткого визначення у чинному законодавстві України, є кластер. Так, стаття 14 Закону України «Про державно-приватне партнерство» регламентує, що «договір [співробітництва – авт.] може бути укладений уповноваженим органом з претендентом шляхом погодження з ним істотних умов договору, якщо інше не визначено законами, що регулюють відносини, які виникають у процесі укладання та виконання договорів...» [2]. У даному випадку доцільно стверджувати про можливість співпраці місцевих/регіональних органів влади з учасниками кластера, а також безпосередньо з підприємством, що виконуватиме функції ядра кластерної структури. Кластер сьогодні є перспективним способом взаємодії влади, бізнесових структур та представників науки і освіти. В межах чинного

законодавства вже розпочато формування необхідних передумов здійснення цього співробітництва.

Література:

1. Фінансові послуги у становленні кластерних ініціатив євро регіону: монографія / Н. М. Внукова, А. В. Воронін, Н. І. Притула та ін.; за заг. ред. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукової. – Х.: Видавництво ХНЕУ, 2011. – 228 с.
2. Про державно-приватне партнерство [Електрон. ресурс]: [закон України; офіц. текст від 03.08.2012 року]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/державно-приватне%20партнерство>.

СУМІСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОМУ ПАРТНЕРСТВІ

О. В. ВАСИЛЬЄВ, д-р екон. наук, проф. кафедри «Економіки підприємств міського господарства» Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Державно-приватне партнерство за своєю економічною природою є результатом розвитку господарських взаємовідносин між державною владою і приватним сектором з метою розробки, планування, фінансування, будівництва й експлуатації соціально значущих об'єктів, в першу чергу, в сегменті інфраструктури. На сьогоднішній день в Україні проекти у форматі державно-приватного партнерства реалізуються в основному при будівництві автодоріг. Проте державно-приватне партнерство може ефективно використовуватися і в інших галузях, серед яких енергетика займає одну з пріоритетних позицій. З урахуванням значного зносу основних фондів і хронічного недофінансування схеми державно-приватного партнерства логічно вписуються в контекст модернізації галузі. Оскільки під впливом кризової ситуації давно назріла необхідність оновлення генеруючих об'єктів та мережної інфраструктури, розвиток державно-приватного партнерства в енергетиці має отримати додатковий імпульс.

Логіка державно-приватного партнерства полягає в залученні державою на партнерській основі приватних інвесторів до реконструкції і розвитку соціально значущих об'єктів шляхом укладання юридично зобов'язуючих інвестиційних угод. Такі угоди повинні рівною мірою враховувати інтереси держави та бізнесу. При цьому інвестор набуває право отримання прибутку від користування, управління або володіння таким об'єктом у рамках укладеного інвестиційного договору. Витрати і ризики, так само як і доходи, що утворюються у процесі експлуатації об'єкта, діляться між державою та бізнесом на основі досягнутих домовленостей. Партнерство дозволяє державі підвищувати ефективність капіталовкладень та управління об'єктами за рахунок залучення приватних партнерів, скорочувати використання своїх фінансових та адміністративних ресурсів, добиватися додаткового соціально-економічного ефекту. Світовий досвід показує, що найбільше поширення державно-приватне

партнерство отримало в категоріях орієнтованих на попит з боку населення проектів з великими об'ємами необхідних витрат і тривалими термінами окупності.

Так, кожен проект має як комерційно ефективну складову, так і додаткові інфраструктурні обтяження. Наприклад, у генерації це будівництво різних допоміжних об'єктів, комунікацій, доріг тощо. Необхідність фінансування інфраструктури за рахунок коштів приватного інвестора знижує економічну ефективність проекту. У подібних випадках для реалізації проекту потрібно певна синергія держави і бізнесу. Схеми можуть бути різні: пряме часткове державне фінансування інфраструктури, цінові та тарифні гарантії, поділ існуючих ризиків (наприклад, прийняття державою інфляційного ризику) тощо.

Інвестиційні інструменти в різних країнах різні. Як приклад можна навести інфраструктурні облігації. Цей інструмент не знімає всіх проблем, але в тих проектах, які здатні генерувати стабільний грошовий потік, він дозволяє вирішити надзвичайно гостре на даний момент питання браку грошей шляхом залучення коштів консервативних інвесторів, перш за все пенсійних фондів.

Однак, незважаючи на ефективність інфраструктурних облігацій, практика їх застосування в Україні фактично відсутня. Це пов'язано, в першу чергу, з нерозвиненістю відповідної законодавчої бази.

Отже, державно-приватне партнерство передбачає чітко прописані зобов'язання держави і бізнесу. Коли немає всебічного розуміння прав та обов'язків партнерів, виникає безліч питань і, як наслідок, серйозно зростають ризики і знижується ефективність співпраці. Причому до процесу розвитку правового поля державно-приватного партнерства необхідно активно залучати і регіони.

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ТА СУТНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

В останні роки державно-приватне партнерство набуває поширення і в нашій країні. Воно стає однією з найбільш ефективних форм взаємодії влади та бізнесу у вирішенні багатьох, в тому числі інфраструктурних проблем регіонів.

Усі ці визначення схожі між собою в тому, що ДПП – це співпраця, альянс; його сторонами є держава і приватні компанії, індивідуальні підприємці; взаємовигідна діяльність; взаємодія, що здійснюється з метою реалізації різних проектів і вирішення різних завдань; співробітництво, в процесі якого об'єднуються вклади, розподіляються ризики, набувається вигода, а також можлива передача приватному сектору деяких функцій, традиційно закріплених за державою.

Державно-приватне партнерство – це добровільне, публічне, юридично оформлене взаємовигідне співробітництво держави і приватного сектора, засноване на консолідації та об'єднанні ресурсів або інших внесків сторін, поділі в заздалегідь визначених пропорціях прав, обов'язків, ризиків, результатів, а також засноване на врахуванні інтересів сторін і спільної координації зусиль з метою ефективної реалізації в різних галузях проектів, що мають істотне значення для суспільства.

Головною метою ДПП є об'єднання державних і приватних ресурсів для їх ефективного використання та досягнення максимальної вигоди від спільної діяльності для всіх сторін партнерства, а також вирішення завдань, поставлених перед державою і приватним сектором.

Приватний сектор може вирішити такі завдання, як вилучення прибутку від спільної діяльності з державою, отримання доступу до об'єктів, що належать державі, або одержання інших вигод – пільг, бюджетних коштів для розвитку бізнесу, подолання бар'єрів для виходу на ринки послуг (робіт) тощо. Також для бізнесу одним з основних стимулів є віддача на вкладений капітал або рентабельність інвестицій та гарантій повернення вкладеного капіталу.

Проте зараз досягнення мети ДПП утруднено розбіжністю векторів інтересів приватного сектора і держави. Держава приділяє велику увагу фіскальній функції, забуваючи про інші. Бізнес-спільнота прагне заволодіти активами держави, отримати преференції, знайти підходи щодо зниження податків, провести лобіювання своїх інтересів, не даючи натомість нічого істотного зі свого боку у розвиток держави.

Для практичного запровадження основних форм ДПП з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації української економіки необхідне проведення цілеспрямованої послідовної державної політики розвитку ДПП. Вона має бути спрямована на формування сприятливого економічного та управлінського середовища для розроблення й реалізації проектів державно-приватного партнерства:

- удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП;
- удосконалення інституційного забезпечення розвитку ДПП;
- підвищення гарантій захисту інтересів державних та приватних партнерів ДПП у процесі розроблення, затвердження та реалізації проектів.

Необхідною передумовою ефективного розвитку ДПП є формування загального сприятливого середовища для бізнесу, що передбачає покращення інвестиційного клімату, податкового та регуляторного середовища.

Партнерство держави з приватним сектором є ключовим компонентом нової інноваційної політики, оскільки, за правильної організації воно забезпечує отримання більш широких переваг від капіталовкладень у державні програми, створюючи сприятливі передумови для сталого інноваційного розвитку, є стратегічним чинником економічного зростання.

Таким чином, державно-приватне партнерство – це ефективна форма взаємодії держави і приватного сектора у сфері економіки, основоположною характеристикою якого є збалансованість інтересів, прав і зобов'язань сторін у

процесі її реалізації. Сутність взаємодії в рамках державно-приватного партнерства полягає в узгодженні інтересів влади і бізнесу за домінуючої ролі держави.

Реалізація інфраструктурних проектів із застосуванням механізмів ДПП здатна забезпечити кожному регіону економічне зростання, залучення інвестицій, створення нових робочих місць. У свою чергу, розвинена інфраструктура значно підвищує інвестиційну привабливість регіону, створює основу для реалізації бізнес-проектів і, як наслідок, забезпечує стійке зростання бюджетів різних рівнів та доходів населення.

Перспективними науковими дослідженнями розвитку державно-приватного партнерства в Україні мають бути нові форми співпраці влади та бізнесу та особливості їх реалізації у різних галузях економіки та сферах життєдіяльності суспільства.

МОЖЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

С. В. МОЗГОВОЙ, Т. Е. БУТЕНКО, О. М. КСИФІЛІНОВА, А. С. САЛТАНОВА, Н. В. ШОКУРОВА, С. А. ЛЕВЧЕНКО, О. В. МАПЕЙ, В. В. СОСОННА, А. А. РЯБ'ЄВ, ЧЕН ХУАЙГЕН, пошукачі кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сучасний етап розвитку регіонів України характеризується складною ситуацією відновлення економіки, що загострює проблематику державної участі в регулюванні соціально-економічних процесів. Безробіття, міграційні процеси, монофункційна спеціалізація міської економіки, функціонування житлово-комунального господарства, брак бюджетних коштів та інші проблеми підтверджують необхідність посилення державної участі у підтримці соціально-економічного розвитку регіонів. Така участь держави визнається доцільною не лише з огляду на брак у регіонах фінансових ресурсів для реалізації першочергових завдань відновлення економіки, а передусім є необхідною для підтримки масштабних інвестиційних проектів, здатних диверсифікувати економічну базу регіонів, забезпечити підвищення якості життя місцевих мешканців. За таких умов підвищується увага до пошуку альтернативи прямому втручанню держави у соціально-економічні процеси муніципалітетів. Однією з таких є інститут державно-приватного партнерства (ДПП), що дозволяє залучити в міську економіку додаткові ресурси, перерозподілити ризики між державою та підприємницьким сектором, скерувати зусилля на вирішення вагомих суспільних цілей і завдань при збереженні за державою повноважень та функцій.

Головними проблемними сферами в умовах системного

недофінансування регіонів України є: ЖКГ, освіта та охорона здоров'я, соціальний захист населення, житлове будівництво. Відтак пріоритетними напрямами до залучення ДПП є: інфраструктурні проекти (транспорт, дороги), вирішення проблем із твердими побутовими відходами, соціальна інфраструктура. При цьому, як зазначають дослідники, ДПП слід розглядати як інструмент підвищення ефективності реалізації проектів, ніж лише як засіб залучення бюджетних коштів. Варто розуміти, що наслідками такої ефективності в результаті неформальних та довірчих відносин учасників партнерства можуть бути підвищення якості наданих населенню послуг, умов життєдіяльності місцевої спільноти, а відтак і зростання їх вартості.

Важливим питанням залишається розробка механізмів та вибір форм ДПП для покращання соціально-економічного стану регіонів у найбільш перспективних галузях. На даному етапі основними формами партнерства визнано: концесійний договір, договір оренди, програмні державні інвестиції, податкові пільги, особливі економічні зони, інвестиційні фонди, венчурні інвестиції.

Найбільш перспективною формою ДПП для інфраструктурних проектів регіонів є концесія – система відносин між державою (концедентом) і приватною юридичною або фізичною особою (концесіонером), яка виникає в результаті надання концедентом концесіонеру прав користування державною власністю за угодою, за певну плату, на певний термін, а також прав на реалізацію тих видів діяльності, які є виключною монополією держави.

Модернізація управління соціально-економічним розвитком регіонів потребує удосконалення механізмів нормативно-правового забезпечення функціонування, що полягає у чіткому розподілі повноважень між представницькою владою та виконавчою владою району і узгодження суперечностей між ними, а також забезпеченні консенсусу між владою, бізнесом і населенням, що виражається у формі державно-приватного партнерства. Найбільш перспективними для впровадження форм ДПП визнано сфери житлово-комунального господарства, модернізацію соціальної, транспортної та туристично-інформаційної інфраструктури.

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПРОБЛЕМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

АБОЛХАСАН АЛПРЕЗА, аспірант кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Однією з основних проблем, вирішення якої потребує розвиток державно-приватного партнерства в житлово-комунальній галузі, є створення умов, за

яких приватний інвестор готовий вкладати кошти й час у реалізацію проектів, а його діяльність відповідатиме інтересам держави.

Існують такі способи розв'язання цієї проблеми:

- формування концептуальних засад розвитку галузі на довгострокову перспективу;
- передбачуваність та прогнозованість тарифної політики на середньо- та довгострокову перспективу;
- визначення принципів підтримки прибутковості житлово-комунальної галузі на період приведення тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня;
- визначення приватного партнера шляхом конкурсних процедур;
- визначення пріоритетних сфер залучення приватних інвестицій до житлово-комунального господарства та форм і засобів надання бюджетної підтримки;
- визначення критеріїв, відповідно до яких надається бюджетна підтримка розвитку державно-приватного партнерства на середньострокову перспективу;
- стимулювання залучення до житлово-комунальної галузі приватних інвестицій та кредитів міжнародних фінансових організацій шляхом здешевлення кредитів, реалізації пілотних проектів та поширення набутого досвіду;
- фінансова підтримка наукової діяльності, діяльності з розробки нормативно-правової бази та заходів, спрямованих на проведення роботи з громадськістю з питань реформування житлово-комунального господарства тощо.

Їх реалізація потребує відповідної інституціоналізації державно-приватного партнерства у сфері житлово-комунального господарства, у тому числі: організації спеціалізованого органу управління розвитком ДПП у сфері ЖКГ; обґрунтування й декларування перспективних напрямів розвитку такого партнерства; формування сучасного методичного інструментарію прийняття рішень в підготовці техніко-економічного обґрунтування і вибору оптимальних форм реалізації проектів ДПП (договірні, інституційні); організації моніторингу дотримання зобов'язань учасниками державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ; удосконалення мотивації державних службовців до підготовки й реалізації проектів ДПП; підготовки й реалізації дослідницьких, освітніх, інформаційно-консультативних проектів висвітлення перспектив ДПП у сфері ЖКГ; реалізації регіональних і місцевих програм сприяння розвитку державно-приватного партнерства в ЖКГ тощо.

До ризиків та перешкод на шляху успішного практичного впровадження проектів ДПП у житлово-комунальному господарстві належать можливості неефективного управління з боку приватного партнера майном, наданим державним партнером для виконання умов договору; невпевненість приватних партнерів щодо можливості виконання власних фінансових зобов'язань за довгостроковими проектами через те, що держава не може гарантувати встановлення економічно обґрунтованих тарифів; відсутність у законодавстві

України можливості гарантування компенсації збитків приватного партнера, пов'язаних із невиконанням державою зобов'язань за договорами ДПП, відшкодуванням різниці в тарифах тощо; відсутність гарантій виконання фінансових зобов'язань щодо проектів державно-приватного партнерства на весь термін їх реалізації з боку держави, що пов'язано зі щорічним затвердженням бюджету та корегуванням бюджетних програм; відсутність податкових і митних пільг для реалізації проектів ДПП, що знижує їхню привабливість для приватних партнерів; часті зміни в законодавчій і нормативній базі України, що може спричинити істотні зміни умов участі партнерів у проектах; відсутність упевненості приватного партнера в можливості рівноправного з державою захисту своїх інтересів у системі правосуддя тощо].

Їх подолання дозволить використати потенціал державно-приватного партнерства для розвитку житлово-комунального господарства України, її регіонів і міст.

Можливості вирішення фінансово-економічних проблем житлово-комунального господарства лежать у площині активізації застосування форм державно-приватного партнерства. Упровадження механізмів державно-приватного партнерства дасть змогу підвищити ефективність діяльності підприємств ЖКГ та окремих проектів, збільшити потенціал виконання державних завдань у сфері ЖКГ, покращити якість житлово-комунальних послуг, залучити додаткові фінансові та матеріальні ресурси тощо. Застосування цього механізму надасть переваги як для органів місцевої влади, які залучають фінансові ресурси приватних суб'єктів господарювання, так і для приватного сектора, який частину функцій, зокрема забезпечення організації виконання поставлених завдань, здійснення обліку та контролю, перекладе на місцеві органи влади.

ДОГОВІРНІ КОНСТРУКЦІЇ, ЯКІ ОПОСЕРЕДКОВУЮТЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

В. В. ПРОХОРОВА, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

Житлово-комунальне господарство є найважливішою складовою господарського комплексу міста, яка забезпечує населення, підприємства та організації необхідними житлово-комунальними послугами. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі значною мірою впливають на розвиток інших галузей та економіки країни в цілому. Тому програми розвитку й реформування ЖКГ завжди належали до числа пріоритетних в Україні і залишаються такими і на сучасному етапі.

Класичними джерелами фінансування житлово-комунального господарства є кошти державного та місцевих бюджетів та платежі населення.

Але в умовах розгортання в Україні геополітичних конфліктів та занепаду економіки, бюджетна підтримка житлово-комунальної сфери, як і будь-яких інших галузей економіки, має досить обмежений характер, а низький рівень життя населення не дає змоги здійснювати платежі в повному обсязі, що потребує пошуку інших альтернативних фінансових джерел для модернізації та переоснащення об'єктів житлово-комунального господарства.

Однією з форм залучення приватних інвестицій у житлово-комунальну сферу є реалізація концесійних схем інвестування.

У світовій практиці під концесією розуміється форма залучення інвестицій приватного сектору, коли приватним компаніям передаються права володіння і користування об'єктами на період будівництва і експлуатації.

Проте слід зауважити, що сьогодні серед науковців єдиної думки щодо сутності та змісту поняття «концесія» немає. Його зміст економісти розглядають як в широкому, так і у вузькому значеннях. Так, у широкому розумінні концесія визначається як система відносин між державою та юридичною або фізичною особами, що виникають у результаті надання концесіонеріві прав на володіння, користування, а за певних умов і на розпорядження державною власністю на договірній, строковій та платній основі, а також прав на здійснення певних видів діяльності. У вузькому трактуванні під концесією слід розуміти передачу концесіонеріві об'єкту державної (комунальної) власності для будівництва, модернізації, реконструкції, експлуатації, управління, обслуговування на визначених у договорі умовах та відповідно до концесійного законодавства.

Існує також підхід, відповідно до якого концесію необхідно розглядати через поняття концесійного договору, як особливу форму надання приватній особі на тимчасовій основі права на господарське використання державного або комунального майна.

Згідно Закону України «Про концесії», концесія - надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

А договір концесії (концесійний договір) - договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесієдавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) відповідно до цього Закону з метою задоволення громадських потреб.

Фундаментальним у всіх зазначених визначеннях є те, що в концесію передається лише державна та комунальна власність. Досить важливим видається також цільовий характер концесій, з огляду на недостатність фінансових ресурсів як у держави, так і у органів місцевого самоврядування. Це особливо актуально для капіталомістких, з достатньо тривалими термінами окупності проектів, що мають суспільно та соціально важливе значення. Звичайно, іноді в концесію приватним компаніям передаються вже готові об'єкти для експлуатації і управління, але економічний ефект і користь для держави та суспільства від здійснення крупних інвестиційних проектів на концесійній основі значно вищий.

Використання концесій у сфері житлово-комунального господарства має як рад переваг, так і ряд недоліків. Так як в умовах, які склалися в більшості міст України, реалізація концесійних схем інвестування на підприємствах житлово-комунальної сфери має багато суттєвих перешкод, які зменшують гарантії захисту інтересів потенційного концесіонера.

До переваг слід віднести:

для інвестора:

- отримання пільг від державної фінансової установи для реконструкції або модернізації об'єкту концесії;
- можливість отримання прибутку від управління об'єктом концесії;
- можлива приватизація об'єкту концесії після закінчення терміну контракту;
- покращення іміджу підприємства-концесіонера, що в свою чергу призведе до підвищення рівня його конкурентоспроможності.

для органів місцевого самоврядування:

- концесія дає змогу привернути інвестиції в малорентабельний сектор.
- об'єкти, створені концесіонером при виконанні умов концесійного договору, автоматично стають комунальною власністю і за органами місцевого самоврядування зберігається право власності на майно вдосконалене, реконструйоване і технічно переоснащене за рахунок засобів концесіонера;
- концесія є ефективним механізмом управління і організації. Перевагою концесії є і те, що вона дозволяє залучити до управління державною і комунальною власністю «ефективного» керівника.
- концесія дає можливість використовувати новітні науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки, за допомогою яких з'являється можливість знизити собівартість житлово-комунальних послуг, а, відповідно, і тарифів, що, в свою чергу, створить передумови для суттєвого зменшення компенсаційних платежів із бюджету шляхом скорочення чисельності населення, яке претендує на житлові субсидії, або і зовсім їх відміни;
- із застосуванням концесії забезпечується комплексне використання майна підприємств житлово-комунальної сфери;

- згідно умов використання концесії підприємство залишається у комунальній власності, і його діяльність контролюється органами місцевого самоврядування.

Серед недоліків, які перешкоджають сталому розвитку концесійних відносин у сфері ЖКГ, слід виділити наступні:

- а) низький рівень оплати житлово-комунальних послуг населенням;
- б) надання державою пільг з оплати житлово-комунальних послуг певним категоріям населення;
- в) недостатня забезпеченість інформаційної бази, що необхідна для процесу інвестування;
- г) відсутність для інвестора твердих гарантій стабільності свого бізнесу та повернення інвестованих коштів через можливі суперечки з місцевими органами влади;
- д) велика корумпованість даної сфери міського господарства;
- е) можливість для місцевих органів влади втрати контролю за зростанням тарифів, що може бути спричинено намаганням підприємства-концесіонера максимізувати прибуток.

Враховуючи весь спектр вищезазначених переваг і недоліків, можна стверджувати про необхідність розвитку концесійних відносин як одного із найважливіших інструментів залучення інвестицій у сферу житлово-комунального господарства.

ДОГОВІР КОНЦЕСІЇ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

А. А. КОЗІНА, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

На сучасному етапі трансформації української економіки важливою умовою розвитку держави є розробка та впровадження механізмів правового регулювання, що підвищить ефективність функціонування державних та приватних економічних процесів.

Аналіз європейського досвіду показує, що для розбудови цивілізованого суспільства необхідно активно долучати населення, бізнесменів, некомерційні організації до суспільно-важливих процесів. Головним правовим інструментом для такої співпраці є державно-приватне партнерство.

Сьогодні практика застосування державно-приватного партнерства в Україні є нерозвиненою та потребує більш активної взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та приватного сектору. З метою створення законодавчого підґрунтя для стимулювання розвитку співпраці між державним та приватним секторами з метою підвищення конкурентоздатності країни та залучення інвестицій в інфраструктуру України був прийнятий Закон України «Про державно-приватне партнерство», який став

важливим концептуальним документом, важелем для запуску проектів державно-приватного партнерства.

При здійсненні масштабних проектів в країнах Європи договір концесії є найбільш затребуваною формою державно-приватного партнерства. Договір концесії має довгостроковий характер, приблизно 40-50 років, згідно договору концесії бізнес має високу волю у прийнятті інвестиційних, адміністративно-господарських та управлінських рішень. Відповідно до концесійної угоди, приватний партнер має право використовувати інфраструктурний об'єкт для надання послуг безпосередньо споживачам і отримує прибуток залежно від якості та кількості наданих послуг. Зі збільшенням строку дії контракту, привабливість для приватної сторони є значно вищою, оскільки дозволяє покрити витрати капіталу та максимізувати прибуток.

Концесія має позитивні аспекти діяльності як для підприємця, так і для держави: по-перше, концесія носить довгостроковий характер, що дає можливість сторонам заздалегідь планувати стратегію своїх дій; по-друге, в концесії приватний партнер вільний у прийнятті адміністративно-господарських та управлінських рішень, що кардинально відрізняє концесію від спільних підприємств; по-третє, у держави в рамках концесійного договору та і на основі законодавчих норм залишається достатньо засобів впливу на концесіонера у випадку порушення останнім умов концесії, а також при необхідності захисту громадських інтересів.

Концесія - це найбільш розвинута, перспективна і комплексна форма державно-приватного партнерства. Головною перешкодою на шляху концесій є відсутність в Україні єдиної концепції управління державним майном, низький рівень правової компетенції урядовців, лобізм окремих груп, слабкість громадської свідомості. Держава повинна виділити на законодавчому рівні коло об'єктів, що не можуть бути передані приватному сектору. Правовий вакуум в цьому питанні тільки сприяє корупції і призводить до витіснення державної монополії приватною монополією із всіма негативними наслідками для держави, громадськості та бізнесу. Держава повинна розмежувати об'єкти господарського призначення, які залишаються в державній власності, для розвитку яких необхідно залучення приватних інвестицій, механізмів приватно - особистого управління, але без зміни базових відносин власності. Тобто права на ці об'єкти залишаються за державою, а права використання об'єкту передаються бізнесу. Держава повинна гарантувати на законодавчому рівні, та за допомогою укладених договорів та угод повернення інвестору коштів, шляхом запровадження жорстких штрафних санкцій, попереджати приватизацію тих об'єктів, які за законом не підлягають приватизації: казенні підприємства, системи життєзабезпечення, стратегічні об'єкти тощо.

Сьогодні для України державно-приватне партнерство може стати вирішенням проблем в області виробничої і соціальної інфраструктури та покращенням надання послуг територіальним громадам. За допомогою залучення вітчизняного та міжнародного капіталів на базі державно-приватного партнерства можна провести модернізацію збудованої ще за радянських часів

інфраструктури, здійснити масштабні проекти будівництва автомобільних шляхів, аеропортів, залізниць, портів, енергетичних та комунальних систем.

В якості пріоритетних напрямів застосування ДПП повинні розглядатись об'єкти виробничої інфраструктури за умови збереження їх в державній власності і створення ефективної системи регулювання і контролю зі сторони органів державної влади за діяльністю приватних компаній: автомобільні та залізничні автомагістралі, порти, електростанції комунальні системи тощо.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що досвід європейських країн показав, що при правильному формуванні структури використання механізмів державно-приватного партнерства, воно є надзвичайно вигідним як для державного, так і для приватного сектору, а особливо для населення. А від того на скільки повною, якісною буде законодавча база, економічна і організаційна обробка всіх аспектів державно-приватного партнерства, залежить успіх або невдача реалізації цих соціально-політичних, економічних господарських відносин в Україні.

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ КОНЦЕСІЇ

О. І. МІХНО, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Концесія відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про концесії» від 16.07.1999р., № 997-XIV зі змінами та доповненнями – це надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

Договором концесії чи концесійним договором визначається договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесієдавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) з метою задоволення громадських потреб.

Концесійний договір укладається на строк, визначений у договорі, який має бути не менше 10 років та не більше 50 років.

Концесійний договір вважається укладеним з дня досягнення домовленості з усіх істотних умов і підписання сторонами тексту договору, що дозволяє нам відносити концесійний договір до консенсуальних договорів.

Таким чином, договір концесії є консенсуальним, оплатним та двостороннім. Двостороннім він є у зв'язку із тим, що як у концесієдавця, так і у концесіонера виникають за договором права та обов'язки. Так, концесієдавець має права за договором: здійснювати контроль за дотриманням концесіонером умов концесійного договору; надавати виключне право на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії; вимагати дострокового розірвання концесійного договору в разі порушення концесіонером його умов; вимагати від концесіонера відшкодування збитків у разі погіршення стану об'єкта концесії, яке сталося з вини концесіонера. До обов'язків концесієдавця слід відносити: передання концесіонеру об'єкта концесії у стані та строки, передбачені концесійним договором; надання концесіонеру своєчасно і в повному обсязі передбачені концесійним договором документів, які підтверджують право концесіонера на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії; витребування звіту про використання амортизаційних відрахувань; збереження комерційної таємниці концесіонера; не втручання у господарську діяльність концесіонера; якщо для здійснення концесійної діяльності необхідна земельна ділянка, забезпечення її надання у порядку, встановленому Земельним кодексом України тощо.

Концесіонер, як інша сторона, має права за договором концесії: здійснювати підприємницьку діяльність на основі створення (будівництва) та (або) управління (експлуатації) об'єкта концесії; на виключне право на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії, якщо це передбачено умовами концесійного договору; вимагати розірвання концесійного договору у разі порушення концесієдавцем умов договору і відшкодування збитків, завданих невиконанням умов договору; на продовження строку дії концесійного договору у разі виконання його умов; отримання плати за вироблені товари (роботи, послуги) згідно з умовами концесійного договору; використання амортизаційних відрахувань на відновлення основних фондів, отриманих у концесію; на контрактній основі залучення до виконання спеціальних робіт на об'єкті концесії третіх осіб. При цьому концесіонер несе відповідальність за виконання такими особами умов концесійного договору та законодавства України. До обов'язків концесіонера за договором концесії слід відносити: належне виконання умов концесійного договору; укладення трудових договорів (контрактів) з працівниками – громадянами України; використання на об'єкті концесії технології, матеріалів, техніки вітчизняного виробництва; утримання об'єкту концесії в належному технічному стані; укладення договору оренди землі; після закінчення строку, на який було укладено концесійний договір, передати об'єкт концесії в належному технічному стані концесієдавцю відповідно до умов договору.

Дія концесійного договору припиняється за наявності наступних підстав: закінчення строку, на який його було укладено; ліквідації концесіонера за рішенням суду, в тому числі у зв'язку з визнанням його банкрутом; анулювання ліцензії, виданої концесіонеру на здійснення відповідного виду господарської діяльності; загибелі об'єкта концесії. Концесійний договір може бути розірвано

за погодженням сторін. На вимогу однієї із сторін концесійний договір може бути розірвано за рішенням суду у разі невиконання сторонами своїх зобов'язань та з інших підстав, передбачених чинним законодавством України.

Таким чином, договір концесії оптимально можна і потрібно використовувати під час здійснення господарської діяльності у сфері житлово-комунального господарства, оскільки такий договір дозволяє зацікавити та залучити приватних інвесторів у зазначений сектор економіки, що надасть їм можливість позитивно впливати та розвивати житлово-комунальне господарство в нашій державі.

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ І КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ, ЩО ЗНАХОДИТЬСЯ У ДЕРЖАВНІЙ ВЛАСНОСТІ

О. І. МІХНО, канд. юрид. наук, доц. кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Управління майном, що знаходиться у державній власності, як правова категорія, являє собою комплекс організаційних, інформаційних, контролюючих заходів, який здійснюють органи державної влади в межах законодавчо встановлених повноважень, спрямованих на володіння, користування та розпорядження майном, що знаходиться у державній власності.

Управління майном, що знаходиться у державній власності, за сутністю складається з наступних елементів: 1) суб'єкти управління об'єктами державної власності, 2) майно, що знаходиться у державній власності, як об'єкт цивільних правовідносин та об'єкт управління, 3) дії, спрямовані на володіння, користування та розпорядження майном, що знаходиться у державній власності, які складають зміст управління.

Уповноважені органи управління, які здійснюють управління об'єктами державної власності, відповідно до покладених на них завдань здійснюють певні дії, які складають зміст управління об'єктами державної власності, а саме: приймають рішення про створення, реорганізацію і ліквідацію юридичних осіб, заснованих на державній власності; ініціюють створення господарських структур, розробляють проекти їх установчих документів; передають функції з управління об'єктами державної власності господарським структурам та здійснюють контроль за діяльністю господарських структур; ведуть облік об'єктів державної власності, що перебувають в їх управлінні, здійснюють контроль за ефективним використанням та збереженням таких об'єктів; здійснюють управління казенними підприємствами; здійснюють управління корпоративними правами держави; здійснюють управління державним майном, що не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі корпоратизації або перетворення державних підприємств у державні акціонерні товариства, 100 відсотків акцій яких належать державі, приймають рішення про подальше використання цього майна (крім матеріальних носіїв секретної інформації), у тому числі об'єктів, що не підлягають приватизації; передають на договірних засадах (у тому числі на умовах договору безоплатного зберігання) державне майно, яке у процесі корпоратизації або перетворення державних підприємств у державні акціонерні товариства, 100 відсотків акцій яких належать державі, не увійшло до статутних капіталів господарських товариств

та яке не підлягає приватизації, іншим суб'єктам господарювання у разі ліквідації балансоутримувача цього майна або його відсутності; приймають рішення про утворення суб'єктів господарювання державної форми власності, на баланс яких передається державне майно, що не увійшло до статутних капіталів господарських товариств, що ліквідовані, і яке залишилося без балансоутримувача; погоджують передачу об'єктів державної власності в комунальну власність, до сфери управління інших органів, уповноважених управляти об'єктами державної власності, господарських структур або в користування Національній академії наук України, галузевим академіям наук, а також передачу об'єктів комунальної власності в державну власність; приймають рішення про передачу об'єктів державної власності в комунальну власність, до сфери управління інших органів, уповноважених управляти об'єктами державної власності, господарських структур або в користування Національній академії наук України, галузевим академіям наук; погоджують підприємствам, установам, організаціям, що належать до сфери їх управління, а також господарським товариствам, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, повноваження з управління корпоративними правами держави яких він здійснює, договори про спільну діяльність, договори комісії, доручення та управління майном, зміни до них та контролюють виконання умов цих договорів; забезпечують відрахування до Державного бюджету України частини прибутку (доходу) державними підприємствами, господарськими структурами; забезпечують проведення інвентаризації майна державних підприємств, установ, організацій, господарських структур відповідно до визначеного Кабінетом Міністрів України порядку; забезпечують проведення екологічного аудиту державних підприємств, господарських структур, у тому числі тих, що передаються в оренду; надають орендодавцям об'єктів державної власності згоду на оренду державного майна і пропозиції щодо умов договору оренди, які мають забезпечувати ефективне використання орендованого майна та здійснення на орендованих підприємствах технічної політики в контексті завдань галузі; контролюють виконання орендарями інвестиційних і технічних програм розвитку орендованих об'єктів державної власності, якщо такі передбачені договором оренди; організовують контроль за використанням орендованого державного майна; погоджують плани реструктуризації та санації об'єктів державної власності в разі створення за їх участю нових суб'єктів господарювання; здійснюють повноваження під час провадження справ про банкрутство державних підприємств та господарських організацій з корпоративними правами держави, що перебувають у їх управлінні тощо.

Вищевказані повноваження органів державної влади та управління складають такий елемент, як зміст управління об'єктами права державної власності, що безпосередньо зводиться до володіння, користування та розпорядження такими об'єктами з урахуванням їх специфіки. За своєю сутністю зміст управління об'єктами права державної власності складається з наступних елементів: контроль, організація, безпосереднє здійснення

правомочностей органами державної влади з приводу володіння, користування та розпорядження об'єктами права державної власності.

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА І ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

І. А. ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц. кафедри економічної теорії Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Система ЖКГ обумовлює необхідність співіснування різних моделей. Послуги житлово-комунальних підприємств стосуються надання суспільних, приватних і змішаних благ. Мікроекономічна теорія досить докладно аналізує специфіку формування попиту, пропонування і рівноваги на ринках зазначених благ. Але суперечливим і дискусійним є формування передумов галузевої рівноваги, зокрема, визначення домінуючих форм власності суб'єктів господарювання на ринках ЖКГ. Тому світовий досвід використання форм державно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві є корисним для вітчизняних стейкхолдерів і зрозумілим для потенційних іноземних партнерів.

Система управління державно-приватним партнерством в кожній країні визначається рівнем розвитку економіки, особливостями національного законодавства щодо регулювання даних процесів. Державні та місцеві органи управління надають приватній компанії право самостійної господарської діяльності на своїх об'єктах та здійснюють загальний контроль за дотриманням договорів державно-приватного партнерства. У розвинених країнах спеціальні органи регулювання, контролю і в цілому управління діяльністю суб'єктів партнерства, як правило, не формуються. Функції контролю за виконанням договірних зобов'язань щодо спільних проектів покладаються на ті органи, які уповноважені укладати договори, — на міністерства і відомства, включаючи регіональні.

Вивчення міжнародного досвіду формування відносин партнерства держави і приватних компаній дозволяє відзначити, що, незважаючи на низку особливостей, типовими є такі базові моделі співпраці держави і приватного сектора, які характеризуються конкретними формами власності, управління і технології фінансування:

- 1) модель оператора, що припускає фінансування і управління приватною фірмою, але за наявності державно-приватної власності;
- 2) модель кооперації, що заснована на державно-приватному фінансуванні та управлінні за наявності змішаної (державно-приватної) форми власності;
- 3) модель концесії, що заснована на спільному фінансуванні та управлінні за наявності державної власності;
- 4) договірна модель, що припускає приватне фінансування і управління за наявності приватної власності;

5) модель лізингу, що заснована на державно-приватному фінансуванні та управлінні при наявності приватної власності на об'єкт.

У практичній діяльності вибір моделі залежить від сфери інфраструктури реалізації проекту. *Модель оператора* прийнятна у сфері переробки відходів. Дана модель характеризується чітким поділом відповідальності між приватним підприємством і контролем з боку держави (замовника).

Модель кооперації використовують у галузях, де послуги визначені недостатньо чітко. У цьому випадку проект реалізується спільною проектною компанією за участю держави та приватних інвесторів.

Модель концесії є типовою в галузях, де має місце тривалий термін реалізації проекту.

Договірну модель використовують, як правило, в енергетиці, де інвестиції орієнтовані на зниження поточних витрат.

Модель лізингу характерна для будівництва громадських будівель, при цьому органи місцевого самоврядування вважають фінансовий лізинг найбільш ефективною формою партнерства.

У чистому вигляді на практиці зазначені моделі використовують рідко, найчастіше застосовують їх змішані форми.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

*С. Б. ТИМОФІЄВА, старший викладач кафедри економічної теорії
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Комунальна власність є однією з економічних основ місцевого самоврядування, вона служить джерелом отримання доходів місцевого самоврядування та задоволенню соціально-економічних потреб населення відповідної території. Комунальна власність була закріплена як основа місцевого господарства, розпорядження і управління нею здійснювалося від імені населення адміністративно-територіальних одиниць відповідними Радами депутатів і уповноваженими ними органами, є публічною формою власності, тобто соціально-економічними відносинами, що виникають при задоволенні публічних інтересів населення певних територій або народу України в цілому. Юридичний статус цієї форми публічної власності визначено законом України «Про місцеве самоврядування».

Для ефективного вирішення управлінських завдань нерухомістю повинні дотримуватися такі принципи:

- Принцип пооб'єктного управління.
- Принцип цілеспрямованості управління.
- Принцип економічної обґрунтованості управлінських рішень.
- Принцип найкращого і найбільш ефективного використання.
- Принцип єдності системи управління. Система управління нерухомістю

повинна будуватися на основі нерозривної єдності наступних взаємопов'язаних елементів: мети власника; аналіз найкращого і найбільш ефективного використання об'єкта нерухомості; визначення відповідальних за управління кожним конкретним об'єктом нерухомості осіб (керівників) та системи їх мотивації; контроль за об'єктами управління і діяльністю керуючих; надання звітності про результати управління; прийняття управлінських рішень на підставі аналізу результатів контролю та звітності; відповідальність за результати управління; постійне надходження, обробка та аналіз інформації про роботу керуючих і стан об'єктів управління.

- Принцип професійного управління.
- Принцип комплексності управління.

Існують чотири основні методи ведення комунального господарства:

- Пряме управління.
- Муніципальної-підрядна система.
- Муніципальної-орендна система.
- Муніципальна концесія.

Система критеріїв ефективності управління комунальною власністю виходить з наступних основних принципів:

- розмежування в загальній господарській діяльності підприємства діяльності, яка базується в основному на використанні комунального майна, та іншої господарської діяльності;
- у випадку, якщо комунальне майно використовується за кількома різними напрямками діяльності - розмежування господарської діяльності за цими напрямками;
- врахування особливостей регулювання монопольних видів діяльності;
- облік того факту, що різні напрямки діяльності, які базуються на використанні комунального майна, мають різну рентабельність, в тому числі за рахунок регульованих тарифів.

Міжнародний досвід підказує, що безумовне майнове право володіти і розпоряджатися комунальною власністю повинне цілком і повністю належати місцевим громадам в особі органів місцевого самоврядування. Тільки в цьому випадку комунальна власність може бути використана максимально ефективно, принести найбільшу користь на місцях.

РЕЙДЕРСТВО ТА АНТИРЕЙДЕРСТВО У ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

О. В. ПИРКОВА, викладач кафедри геоінформаційних систем, оцінки землі та нерухомого майна Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

В існуючих умовах розвитку земельних відносин проблема рейдерства займає важливе місце у соціально-економічних аспектах держави. Негативними явищами стали захоплення земельних ділянок, підприємств, бізнесу, значне

“заниження” вартості землі, особливо у містах, що поглиблює диспропорційні процеси. У таких умовах необхідно переосмислити підходи до виявлення рейдерства та здійснення заходів антирейдерства у земельних відносинах. Для вирішення поставлених проблем важливого значення мають систематизація теоретико-методичних підходів до визначення представлених категорій.

Узагальнюючи існуючі наукові розробки визначено, що рейдерство це вороже поглинання, перехват оперативного управління або власності підприємства за допомогою спеціально ініційованого бізнес-конфлікту. Мета рейдерства, як правило, – перерозподіл чужої нерухомості, а тому воно приносить значні прибутки загарбникам. Рейдерство в Україні набуло надмірного цинізму й агресії. Протягом останніх років воно перетворилося на справжню суспільну загрозу економічній безпеці, яка не тільки загрожує розвиткові економіки України та спричиняє колапс правової системи, а й робить сумнівним перспективи існування та розвитку в Україні бізнесу.

Основними чинниками рейдерства в Україні є: слабкість правової системи; недосконалість судової влади; корумпованість органів влади; відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень правової культури; правовий нігілізм як у суб’єктів господарювання так і представників органів влади; сумнівна передісторія приватизації об’єктів тощо. Нинішня ситуація в Україні нагадує часи «пізньої перебудови». Тема корпоративних війн і недружніх захоплень взагалі характерна для країн з перехідною економікою, де при мінімально затрачених зусиллях є можливість миттєво стати власником господарського товариства, за безцінь приватизувати стратегічне підприємство, а при наявності потрібних зв’язків – взагалі привласнити цілу галузь. Але, як і будь-яке інше явище, проблема рейдерства має свої передумови. У країнах з такою економікою, як наша, умови для рейдерства створюються в той момент, коли суб’єкт господарської діяльності приватизується незаконним шляхом. Сумнівна передісторія приватизації об’єктів, повна відсутність ринкової інфраструктури, сприяла появі незадоволених міноритарних акціонерів. А це – практично весь необхідний набір умов, потрібних для успішного рейдерського захоплення. Рейдер не може здійснити захоплення об’єкта, якщо його корпоративна історія бездоганна, й немає ані найменших причин для судових позовів. Рейдер також не зможе атакувати господарське товариство, перекуповуючи акції в міноритарних акціонерів, якщо його власники консолідували 80–100% акцій. Наявність корпоративного спору – це все, що потрібно вмілому рейдеру для втілення своїх амбіційних планів захоплення. Рейдери – це ті, хто намагається придбати компанію проти волі її господарів. Визначено, що антирейдерство – це система заходів, спрямованих на забезпечення захисту підприємства від встановлення повного контролю над ним як у юридичному, так і у фізичному розумінні усупереч бажанню менеджменту і його власника (власників).

Отже, на основі систематизації існуючих підходів запропоновані напрями протидії рейдерству у системі земельних відносин:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення щодо стану та рівня

- використання земельних ресурсів;
- характеристика якості земельного адміністрування;
 - оцінка рівня загроз можливості виникнення рейдерської атаки в сфері земельних відносин;
 - оцінка рівня захисту від рейдерської атаки в сфері земельних відносин;
 - розроблення критерію комплексної оцінки й аналізу рівня захисту від загрози рейдерства;
 - визначення рівня захисту від загрози рейдерства;
 - розробка заходів щодо протидії рейдерству в сфері земельних відносин;
 - моніторинг і контроль за впровадженими заходами в сфері земельних відносин.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

О. А. ДОМБРОВСЬКА, канд. екон. наук, доц. кафедри управління земельними ресурсами та кадастру Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, м. Харків

Проблеми формування та розвитку державної та комунальної власності, визначення суб'єктів управління та підходів до форм і методів управління об'єктами комунальної власності постійно знаходяться в полі зору практиків і теоретиків. Застосування дієвих механізмів управління комунальною власністю окремих територій є одним з вагомих аспектів державного управління на сучасному етапі. Тому, особливої актуальності набувають питання дослідження об'єктів процесу формування загальних концептуальних підходів щодо удосконалення системи ефективного використання матеріальних ресурсів органами місцевого самоврядування.

Вивченню державної та комунальної власності, їх об'єктного складу, порядку управління такою власністю присвячено, зокрема, наукові праці В. М. Алексєєва, К. І. Апанасенко, Р. О. Денчук, О. О. Кравчука, Л. А. Музики, І. П. Голосніченка, Д. О. Чебикіна. Проблеми місцевого самоврядування, зокрема управління комунальною власністю досліджувалися вітчизняними та зарубіжними науковцями та фахівцями. Окремі аспекти проблематики висвітлені в працях таких вчених, як Г. П. Антонієвої, В. І. Кравченко, О. П. Кириленко, І. О. Луніна, В. М. Опаріна, Р. Педерсона, С. І. Юрія.

Конституція України визначає комунальну власність як самостійну форму власності, суб'єктами якої є територіальні громади села, селища, міста, району в місті. Існуюча система управління власністю, зокрема комунального сектора, вважається недостатньо ефективною. Причиною цього, на думку дослідників, є її безсистемність, яка зумовлюється низкою причин. Насамперед це відсутність загально-спеціальної законодавчої бази на рівні держави й достатньої локальної нормативно-правової, методичної та організаційної бази створення, обліку й управління комунальною власністю.

Ефективність діяльності системи управління комунальною власністю

значною мірою залежить від удосконалення її нормативно-правового забезпечення.

Правовий статус комунальної власності на сьогодні визначений лише на конституційному рівні – Конституцією України і Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». На рівні ж спеціального законодавства правове регулювання відсутнє.

Отже, управління загальнодержавною та комунальною власністю її суб'єкти здійснюють або самостійно, або через уповноважені ними державні органи. З метою підвищення ефективності використання загальнодержавної та комунальної власності та оперативності прийняття управлінських рішень управлінські функції щодо цієї власності, як правило, делегуються уповноваженим органам.

Таким чином, власність можна визначити як відносини між людьми, юридичними особами, іншими учасниками цивільних правовідносин з приводу привласнення матеріальних благ та встановлення влади над ними, належності їх конкретній особі. Саме ці відносини є рушійною силою суспільного виробництва, його сутністю.

Таким чином, об'єктами права комунальної власності визначається майно, що забезпечує діяльність відповідних рад і утворюваних ними органів, кошти місцевих бюджетів, об'єкти житлово-комунального господарства, майно закладів народної освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, майно підприємств, місцеві енергетичні системи, транспорт, системи зв'язку та інформації, враховуючи націоналізоване майно, передане відповідним міністерствам, установам, організаціям, а також інше майно, необхідне для забезпечення економічного й соціального розвитку відповідної території.

Держава та її адміністративно-територіальні одиниці не відповідають за зобов'язаннями одне одного в процесі реалізації права державної власності.

Отже, формування ефективної системи управління комунальною власністю слід здійснювати у поєднанні з науковими дослідженнями суспільних, правових, організаційних, інституційних, економічних відносин між державою та громадою, результатом яких стало б обґрунтування і прийняття єдиного правового поля, яке б обумовлювало права, компетенції, повноваження учасників управління, використання та розпоряджання комунальною власністю на загальнодержавному рівні.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

ЮЙ ЦЗЯНБО, аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

За останні роки поглиблюються диспропорційні процеси в економіці держави. Зокрема, знижуються обсяги виробництва та реалізації продукції,

зростає інфляція й збитковість підприємств, погіршуються соціальні стандарти, знижується добробут населення та ін. У таких умовах особливого значення набуває розробка антикризових заходів на підприємствах, одним із яких є формування фінансово-економічної безпеки.

У Законі України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. № 964-IV пріоритетними напрями є забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки, ефективності інвестиційних процесів, розвитку наукоємних та високотехнологічних виробництв, подолання “тінізації” економіки, здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему, що впливає на функціонування будівельних корпоративних підприємств.

Отже, забезпечення управління фінансово-економічною безпекою на підприємствах є актуальним і важливим завданням, що дозволить вирішити комплекс складних проблем.

Узагальнюючи існуюче нормативно-правове забезпечення та науково-методичні розробки, запропоновані наступні етапи управління фінансово-економічною безпекою: виявлення пріоритетних фінансових інтересів та розробка їх системи, що включає стратегію розвитку підприємства та його місію; аналіз існуючих загроз фінансово-економічній безпеці, у рамках якого проводяться операції з відбору загроз безпеці, оцінювання ймовірності настання цих загроз, розрахунок розміру можливих збитків та втрат від дії потенціальних або реальних загроз, дослідження чинників, що зумовили збитки; оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки корпоративних підприємств будівельної галузі; розробка заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки, формування рекомендацій із застосування їх у діяльності підприємств; планування бюджету реалізації розробленого комплексу заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки; реалізація заходів відповідно із розробленою стратегією в процесі фінансово-господарської діяльності; здійснення контролю за ходом реалізації заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки; оперативне управління фінансово-економічною безпекою, яке передбачає коригування наявної системи або розробку нової, що гарантуватиме належний рівень безпеки.

Для оптимізації процесу управління фінансово-економічною безпекою підприємств вирішуються завдання: визначення та класифікація індикаторів, що формують фінансово-економічну безпеку, прогнозування критеріїв та показників безпеки; оптимізація рівня фінансово-економічної безпеки відповідно до стратегії управління; визначення та характеристика показників рентабельності, виявлення відхилень та своєчасне реагування на них; оцінка стану загроз фінансово-економічній безпеці у динаміці шляхом зіставлення темпів зростання показників діяльності підприємств, забезпечення своєчасного реагування на них.

Таким чином, запропоновані пропозиції щодо зростання ефективності

формування та реалізації управління фінансово-економічною безпекою на підприємствах, які спрямовані на зростання фінансово-економічних показників, зміцнення техніко-технологічного та ресурсного рівня, збільшення якості корпоративного управління й інформаційного забезпечення, що дозволило забезпечити ефективність та результативність заходів фінансово-економічної безпеки для розвитку суб'єктів господарювання.

ПРОБЛЕМЫ УСТРОЙСТВА МАНСАРДНЫХ ЭТАЖЕЙ В СУЩЕСТВУЮЩЕЙ ЗАСТРОЙКЕ

Р. Б. ТКАЧЕНКО, канд. техн. наук, доц. кафедры эксплуатации газовых и тепловых систем Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, г. Харьков

В нормативном документе ДБН В.2.2-15-2005 «Здания и сооружения. Жилые здания. Основные положения», мансардный этаж рассматривается как этаж в чердачном пространстве, фасад которого полностью или частично образован поверхностью (поверхностями) наклонной или ломаной крыши, при этом линия пересечения плоскости крыши и фасада должна быть на высоте не более 1,5 м от уровня пола мансардного этажа.

Узаконивание мансард регулируется Приказом Государственного комитета Украины по вопросам жилищно-коммунального хозяйства «Об утверждении Правил содержания жилых домов и придомовых территорий» от 17.05.2005 года № 76.

Прежде всего необходимо создать проект мансарды. После этого с данным проектом необходимо обратиться к администрации города, написать заявление, в котором просите дать вам разрешение на приватизацию и застройку мансарды. После этого нужно собрать одобрения в эпидемиологической станции, пожарной службе, а также ЖЭК и БТИ.

Кроме того, нужно согласовать стройку с владельцами соседних квартир в жилом доме. Сотрудники местных администраций требуют данное соглашение не предоставляя никаких ссылок на нормативные документы, предполагающие их наличие, утверждая, что согласование является обязательным, и без его получения никто не имеет права ничего видоизменять. Однако норма такая есть, соответственно решению Конституционного Суда Украины, изложенному в Решении от 2 марта 2004 года № 4-рп/2004, согласно которому в многоквартирных домах, собственники квартир многоквартирного дома являются равноправными совладельцами вспомогательных помещений. Никто из владельцев квартир не имеет приоритетного права пользоваться и распоряжаться этими помещениями (абзац первый подпункта 4.3 пункта 4 мотивировочной части).

Подвал, чердак и бытовые помещения могут пустовать и захламляться десятки лет, и никому из жильцов до них нет дела. Но, если вы попытаете обустроить их (даже в том случае, если вы решили сделать зимний на том месте

где ночевали бездомные) – ждите комиссию из ЖКХ. Кто-нибудь обязательно напишет на вас заявление о том, что вы посягаете на общественную собственность!

Особенно это касается исторического центра городов, где новое строительство практически невозможно из-за отсутствия свободной земли, и единственной возможностью является использование земельного фонда ветхого жилья "под снос". Решением вопроса расширения площадей жилых построек становится частичная реконструкция здания, путем надстройки мансардных этажей. Строительство мансарды не требует увеличения земельного участка и позволяет не только реализовать все запасы несущей способности вертикальных конструкций здания, но и придать ему дополнительную архитектурную выразительность. Механизм реконструкции зданий в условиях города должен быть максимально быстрым и экономичным. Такую возможность обеспечивает технология мансардного строительства без отселения жителей или остановки работы организаций.

Строительство мансарды позволяет:

- Получить дополнительные площади с оригинальным архитектурно-планировочным и световым решением, свободной планировкой и большой высотой этажа без прекращения эксплуатации здания.
- При объединении с нижним этажом, устроить "пентхаусы" – двухуровневые квартиры с оригинальной планировкой, пользующиеся высоким спросом.
- Улучшить архитектурно-художественный облик здания в целом за счет формирования объемного и цветового решения "пятого фасада" – крыши, придать индивидуальность и узнаваемость дому или офису.
- Расширить полезные площади в центральных районах, в том числе с исторической застройкой, где новое строительство невозможно.

Для зданий, нуждающихся в капитальном ремонте крыши, сэкономить значительные средства, что позволяет говорить о частичной компенсации инвестору сметы реконструкции.

Отрицательные же стороны обустройства мансарды вполне решаемы. К ним относятся определенный психологический дискомфорт из-за уменьшенной высоты стен вследствие скошенных потолков (вполне нивелируется грамотной расстановкой мебели и других предметов интерьера), необходимость установки мансардных окон, которые несколько дороже традиционных, а также необходимость в качественных материалах и высокопрофессиональных исполнителях тепло- и гидроизоляции мансарды.

Но не нужно строить иллюзий относительно простоты такого присоединения помещений. Это дорого и долго, поэтому присоединение чердака, подвала и технического балкона по плечу лишь терпеливым и состоятельным людям.

**ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ
КОРПОРАТИВНА ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО
ПАРТНЕРСТВА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**ПРАВО НА УПРАВЛЕНИЕ ОБЩЕСТВОМ КАК ОДНО ИЗ
КОРПОРАТИВНЫХ ПРАВ АКЦИОНЕРА**

Д. Е. КУТОМАНОВ, канд. юрид. наук, декан факультета по работе с иностранными студентами, доцент кафедры правового обеспечения хозяйственной деятельности Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, г. Харьков

Относительно профессиональных союзов как представительного органа трудового коллектива, то действующее законодательство (в том числе Конституция Украины) определяет их полномочными представителями работников и защитниками трудовых, социально-экономических прав и интересов в органах государственной власти и местного самоуправления, в отношениях с собственником или уполномоченным им органом, а также с другими объединениями граждан. Содержательный анализ главы XVI КЗпП Украины, статей 19 - 33 Закона Украины «О профессиональных союзах, их правах и гарантиях деятельности» к наиболее важным способам участия в управлении предприятием позволяет отнести согласование (вместе с работодателем) форм и систем оплаты труда, условий введения и размеров надбавок, доплат, премий, вознаграждений и других поощрительных, компенсационных выплат; решение вопросов рабочего времени и времени отдыха. Также профсоюзы выполняют представительские функции в отношениях с работодателем в ходе приватизации объектов государственной и коммунальной собственности, принимают участие в работе комиссий по приватизации, представляют интересы работников предприятия - должника в комитете кредиторов в ходе процедуры банкротства.

В нынешних условиях данная опция акционера (владельца доли в капитале предприятия) достаточно ограничена. Отчасти это объясняется устарелостью законодательства, отсутствием правовой базы, которая бы обязывала собственника предприятия допускать трудовой коллектив к реальному, а не формальному участию в делах общества. Другая причина лежит в ментальности сторон трудовых отношений: 1) пассивности работника, нежелание заниматься другими делами, кроме непосредственно должностных обязанностей; 2) не осознании работодателем положительных моментов участия трудового коллектива в управлении предприятием, восприятия данного процесса исключительно через призму посягательств на его организационно - распорядительные полномочия.

Несмотря на законодательную неопределенность, в наше время приобретает все большее распространение концепция партисипативного управления - ориентирована на более широкое привлечение персонала

предприятия к принятию различных решений, связанных с его функционированием; развитие чувства единой команды, культивирует чувство причастности к общему делу из-за возможности принятия решений, донесения своей точки зрения до руководства компании. Логика подобного «общего» управления исходит из того, что когда работник с интересом принимает участие в различных формах деятельности, то он получает удовольствие от того, как следствие работает с повышенной эффективностью, максимально раскрывает свои способности и возможности. Предоставляется возможность рядовым работникам фирмы самостоятельно принимать решения относительно средств и методов выполнения работы, их привлекают к рационализаторству, изобретательству, позволяют им самостоятельно контролировать свою работу. Партиципация ни в коем случае не умаляет роли, прав и ответственности руководителей. В основе их отношений с наемными работниками лежит делегирование полномочий, использования совещательных принципов. Цели партиципативного управления заключается в том, чтобы, во-первых, добиться повышения уровня удовлетворенности работников своей деятельностью в организации, а во-вторых, обеспечить эффективно функционирования производства.

Определяя направления реализации партиципативного управления, можно воспользоваться наработками В.П. Сладкевич. К их числу предлагается относить: 1) получения права самостоятельно принимать решение о том, как именно работникам осуществлять собственную трудовую деятельность по выполнению планового задания (например, ввести гибкий график работы); 2) непосредственное привлечение к принятию групповых решений по вопросам производства (оплата труда, использования ресурсов и материалов); 3) получение работниками права контроля качества продукции, установление личной или групповой ответственности за конечный результат (личное клеймо качества, бригадный контроль качества и т.п.); 4) личное и групповое участие в инновационной, изобретательской и рационализаторской деятельности; 5) учет пожеланий работников при создании производственных и функциональных подразделений. Как видим, с помощью партиципативного управления, даже при отсутствии общих регулирующих норм, актами локального нормотворчества можно ввести достаточно действенные механизмы участия работников в управлении текущей деятельностью общества. Это позволит повысить уровень мотивации и трудовой дисциплины, раскрыть творческий и трудовой потенциал персонала, увеличить производительность труда и уменьшить конфликтность в коллективе; каждый работник будет чувствовать свою нужность предприятию, равнодушие руководства к собственным предложениям по оптимизации работы, учете лучших из них.

Соответственно права акционера (владельца доли в капитале) на управление обществом в хозяйственном аспекте достаточно четко определены корпоративным правом. Одновременно аналогичные права как члена трудового коллектива урегулированы устаревшими, неэффективными нормами. В связи с

этим возрастает значение локального нормотворчества, в том числе внедрение и использование на предприятии партисипативного управления.

ТРУДОВОЙ АСПЕКТ УЧАСТИЯ АКЦИОНЕРА В УПРАВЛЕНИИ АКЦИОНЕРНЫМ ОБЩЕСТВОМ

Д. Е. КУТОМАНОВ, канд. юрид. наук, декан факультета по работе с иностранными студентами, доцент кафедры правового обеспечения хозяйственной деятельности Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, г. Харьков

Зафиксированные законодателем основы формирования состава наблюдательного совета акционерного общества по нашему мнению достаточно неплохо учитывают интересы миноритарных акционеров, которыми чаще всего и выступают бывшие или нынешние члены трудового коллектива. В частных акционерных обществах каждый акционер имеет право делегировать своего представителя в наблюдательный совет; в публичных - законодательство в императивной форме устанавливает порядок избрания исключительно путем кумулятивного голосования. Благодаря этой системе члены трудового коллектива, которые имеют в собственности акции компании, могут скоординироваться и отдать все свои голоса за своего представителя, что значительно повысит его шансы быть избранным в наблюдательный совет. Хотя не стоит забывать о возможности регулирования количественного состава наблюдательного совета мажоритарными акционерами, что в свою очередь такие шансы уменьшит.

Очевидно, факт владения акциями (долей в уставном капитале) не влияет непосредственно на трудовые отношения, в том числе обязанности работников по выполнению требований и указаний собственного руководства. Учитывая такую ситуацию, законодательство предусматривает особую защиту прав акционеров - работников общества. Так, положениями статьи 28 Закона «Об акционерных обществах» предусмотрено, что руководители или коллеги не имеют права требовать от акционера - работника общества предоставления сведений о том, как он голосовал или как намерен голосовать на общем собрании, об отчуждении акционером - работником общества своих акций или намерение их отчуждения, требовать передачи доверенности на участие в общем собрании. Нарушение этого предписания должностным лицом предприятия является основанием привлечения к административной и имущественной ответственности, освобождение от занимаемой должности (прекращение гражданско-правового или трудового контракта). Как видим, действующее законодательство не только гарантирует владельцам корпоративных прав участие в управлении обществом, но и предусматривает механизм защиты от возможных посягательств (в том числе с использованием служебного положения) на конфиденциальность, свободу принятия решений, связанных с собственностью на активы компании.

Если в вопросе участия в управлении обществом работника как акционера определяющее место занимают гражданские и хозяйственно-правовые нормы, то в случае аналогичной участия работника уже в контексте трудовых отношений данные нормы занимают второстепенное значение, на первое место выходят непосредственно предписания трудового права. Содержательный анализ статьи 245 КЗоТ Украины дает основания выделить следующие формы участия: 1) общие собрания (конференции); 2) советы трудовых коллективов; 3) профессиональные союзы, действующие в трудовых коллективах, другие органы, уполномоченные трудовым коллективом на представительство; 4) единоличное обращение непосредственно к работодателю по вопросам улучшения работы предприятия, а также по вопросам социально - культурного и бытового обслуживания.

Общее собрание является своеобразным локальным референдумом в трудовых отношениях. С целью конкретизации этой формы участия в жизни предприятия, вынуждены обращаться к законодательству СССР (во времена независимости вопрос так и не получил должного правового регулирования). Общие собрания трудовых коллективов рассматривают важнейшие вопросы его жизнедеятельности, могут проводиться также по цехам, отделам, участкам, бригадам. В том случае, если созыв собраний затруднен из-за многосменности или территориальной разобщенности структурных подразделений, собрание может проводиться в формате конференции. Принятые решения оформляются как предложения (рекомендации) и должны быть рассмотрены работодателем в месячный срок, с обязательным уведомлением о результатах рассмотрения.

Другой формой участия в управлении обществом есть советы трудовых коллективов.

КОРПОРАТИВНА ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Л. М. КОВАЛЕНКО, канд. пед. наук, доц. кафедри управління земельними ресурсами та кадастру Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, м. Харків

Для соціально-економічного розвитку України, яка знаходиться у стані трансформації, важливо опиратися на досвід інших країн, враховувати загальносвітові та економічні тенденції, можливість критичного запозичення закордонних механізмів, інструментів і технологій для досягнення цілей державної політики. Одним з таких механізмів, сформованих у розвинених країнах світу, є взаємодія між органами державної влади та бізнесом у формі державно – приватного партнерства.

Взаємодія держави і бізнесу, дозволяє збільшити темпи зростання ВВП, підвищити ефективність бюджетного сектора з погляду відповідності потребам розвитку економіки, знизити витрати всіх рівнів при реалізації інфраструктурних проектів. Разом з цим, забезпечується підвищення якості і

зростання доступності соціально-економічної інфраструктури та факторів виробництва, капіталу, робочої сили, технологій, а також розвиток між фірмових коопераційних зв'язків, сприяє експорту продукції і залученню іноземних інвестицій.

Державно-приватне партнерство розглядається як необхідна умова розвитку ефективної ринкової економіки, тому, проведення аналізу та визначення шляхів розвитку державно-приватного партнерства в Україні є актуальною проблемою. Залишаючись досить новим явищем, державно-приватне партнерство в Україні має значні шанси стати інституціональним інструментом оновлення спільного виробництва на підставі об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими та іншими ресурсами приватного сектору.

Питання державно-приватного партнерства, розглянуті в наукових публікаціях вітчизняних вчених В.М.Вакуленко, О.В.Берданова, Н.Г.Діденко, Н.А.Сич, А.Ф.Ткачук, І.О.Федіва, Є.О.Фишко та ін., містять такі аспекти як: актуальні проблеми теорії і практики державного управління і соціального партнерства, форми державно-приватного партнерства та ін.

На законодавчому рівні державно-приватне партнерство регулюється

Законом «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 № 2404-VI яке створено як підґрунтя для співробітництва державного та приватного сектора з метою підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій в економіку України. А також регулюється іншими законодавчими актами.

З прийняттям у 2010 році Закону України «Про державно-приватне партнерство», значно зростає науковий і практичний інтерес до механізмів його реалізації в Україні.

Державно-приватне партнерство (або "публічно-приватне партнерство", ДПП) є одним із сучасних механізмів залучення інвестиційних коштів в розвиток галузей, які традиційно відносяться до державного/муніципального сектора: житлово-комунальне господарство, транспорт, медицина. Цей механізм набирає все більшу популярність по всьому світу.

Особливістю державно-приватного партнерства є співпраця між державним і приватним партнерами. В більшості випадків ДПП передбачає залучення коштів приватного інвестора з частковою передачею йому права на операційне управління об'єктами інвестицій на обумовлений термін.

Для міст така форма співпраці дозволяє модернізувати інфраструктуру галузі міського господарства із мінімальним залученням власних чи бюджетних коштів. При цьому, об'єкти модернізації та новостворені об'єкти залишаються в комунальній власності. Для приватного партнера така форма співпраці, по-перше, дозволяє працювати на попередньо недоступному ринку, по-друге, отримувати прибуток від управління модернізованими об'єктами ЖКГ. Саме тому, приватний інвестор зацікавлений у використанні найбільш ефективних технологій та ефективному управлінні майном.

Для подальшого розвитку державно-приватного партнерства можна

запропонувати наступні дії :

- Формування нормативно-правової бази у сфері ДПП та узгодження з чинним законодавством.
- Аналіз стратегічних напрямків соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.
- Розроблення концепції розвитку ДПП
- Створення спеціалізованих структур з питань управління у сфері ДПП
- Аналіз фінансових інструментів та форм здійснення ДПП
- Оцінка ефективності фінансування проектів у межах ДПП та формування портфеля проектів
- Дослідження наявних джерел фінансування та залучення нових
- Створення комплексної системи ефективного управління у сфері ДПП, що повинна включати розроблення фінансового механізму ДПП, аналіз форм державної підтримки, дослідження фінансових аспектів управління ризиками у межах ДПП та ін.

Безумовно, державно-приватне партнерство являє собою не просте складання матеріальних і фінансових ресурсів, а особливу взаємну систему інтересів. Приватний партнер, будучи суб'єктом господарського права, зацікавлений у максимізації прибутку. Держава, як суб'єкт господарського права, зацікавлена і в ефективності результатів проекту партнерства, і в одержанні власного комерційного ефекту. А отже ,таким чином, державно-правове партнерство в Україні може стати одним із напрямків стратегічного розвитку підприємств за умови вдосконалення чинного законодавства.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

В. М. ОСТАПЕНКО, викладач кафедри управління фінансовими послугами Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків

Історична ретроспектива теоретичних концепцій фінансової діяльності та ролі держави в реалізації фінансової політики свідчить про відсутність в економіці достатніх передумов для самоактивізації процесів фінансування та ефективного відтворення фінансових ресурсів, що виступає вагомим аргументом на користь того, що провідним суб'єктом формування та регулювання фінансових процесів повинна бути держава. Разом з тим об'єктивна неспроможність держави забезпечувати повноцінне виконання соціальних функцій без активного залучення в цей процес ресурсів приватного сектора економіки вимагає активного використання різних видів взаємодії держави і бізнесу.

Ми поділяємо точку зору багатьох економістів, що в сучасних умовах державна фінансова політика має бути спрямована на перебудову економіки у бік розвитку наукомістких секторів принаймні в середньостроковій

перспективі, що досягається, насамперед, за рахунок активізації взаємодії держави та бізнесу на засадах публічно-приватного партнерства (ППП).

У цілому, Україна має високий потенціал для реалізації проектів публічно-приватного партнерства. Проте проведені дослідження виявили низку проблем та перешкод, що заважають ефективному впровадженню та реалізації публічно-приватного партнерства в процесі реалізації державної фінансової політики в Україні, серед яких найважливішою, на нашу думку, є відсутність досвіду практичної реалізації PPP в Україні, що стримує залучення приватних партнерів до фінансування стратегічних проектів.

Формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства розглядається як напрям активізації розвитку публічно-приватного партнерства в Україні. Тому передумовою для вирішення вказаної проблеми є використання комплексного підходу до розробки методичного забезпечення формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства.

Слід наголосити, що з точки зору проблематики даного дослідження важливою методологічною проблемою є не стільки оцінювання абсолютного та порівняльного рівня фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства, скільки наукове обґрунтування підходів, спрямованих на підвищення спроможності до участі у публічно-приватному партнерстві та ефективне використання фінансових ресурсів в контексті державної фінансової політики.

Подальше дослідження спрямоване на розробку методичного забезпечення процесу формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства, що передбачає структурування фінансового потенціалу PPP за публічним, приватним та фінансово-кредитним секторами їх оцінювання та встановлення взаємозв'язків між собою, на основі чого доцільно визначати пріоритетність державної підтримки публічно-приватного партнерства в контексті фінансової політики держави і коригувати напрями фінансової політики задля підвищення фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства.

Розвиток публічно-приватного партнерства в Україні має на меті здійснювати реалізацію пріоритетних проектів шляхом залучення фінансових ресурсів та впровадження приватним сектором нових технологій; впровадження нових методів та моделей управління, якими володіє приватний сектор, спільну участь держави, органів місцевого самоврядування та приватного партнера в наукових дослідженнях тощо.

ВЫГОДЫ ОТ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

С. С. МАТЮЩЕНКО, аспирант кафедры экономики и оценки имущества предприятий Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця, г. Харьков

Современная экономика демонстрирует важность государственно-частного партнерства в различных сферах жизни общества. Таким образом,

изучение и решения проблем совместной деятельности частных и государственных структур заслуживает особого внимания и является весьма актуальным.

Матаев Т. М. в одной из своих работ выделяет следующие наиболее распространенные виды государственно-частного партнерства (рис.1) [1].

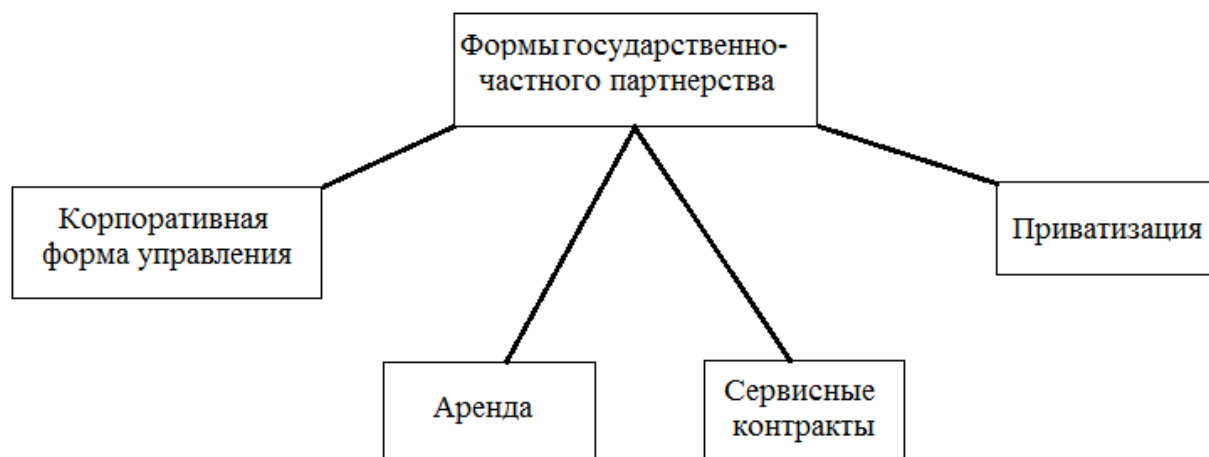

Рисунок 1 – Формы государственно-частного партнерства

Рассматривая выгоды подобного сотрудничества со стороны государства, стоит отметить следующее. Весьма эффективной является корпоративная форма управления. Она позволяет объединить ресурсы из частных и государственных источников. Государство очень часто имеет дефицит средств для реализации различного рода проектов. В связи с этим возникает проблема привлечения инвестиций со стороны частных лиц. Корпоративная форма управления позволяет привлекать инвестиции с обоюдной выгодой для всех участников инвестиционного процесса. Кроме того, государство в случае сохранения 51% пакета корпоративных прав практически не теряет возможности проводить свою управленческую политику как в рамках отдельно взятого предприятия так и в масштабах государства в целом. Подобная политика привлечения инвестиций давно уже используется в Китае и ряде других стран и показала себя на практике весьма положительно, особенно в период мирового финансового кризиса.

Аренда позволяет получать ее собственнику доход от неиспользуемого им имущества, а арендатору сэкономить на покупке подобного объекта.

Сервисные контракты позволяют государству уменьшить затраты на производство необходимой продукции своими силами за счет покупки ее у частных поставщиков, которые в свою очередь получают постоянного и надежного клиента в лице государства.

Приватизация весьма неоднозначный процесс, особенно в Украине. Ряд предприятий благодаря приватизации получили новую жизнь и стали преуспевающими. Но горький опыт приватизации в Украине показал, что зачастую предприятия приобретались частными лицами для их вывода с рынка

как сильного конкурента или же просто для получения большой прибыли от физической ликвидации приватизированного предприятия.

Таким образом, проанализировав ряд форм государственно-частного сотрудничества, можем сделать вывод, что подобное партнерство необходимо для стабильного роста экономики как на макро- так и на микроуровнях. Партнерство государства и частных лиц позволяет извлекать максимальную пользу для каждого участника подобных взаимоотношений.

Литература:

1. Матаев Т.М. Перспективы развития форм государственно-частного партнерства в Республике Казахстан // Российское предпринимательство. – 2011. – № 12 Вып. 2 (198). – С. 187-192.

СТИМУЛИ ТА ПЕРЕШКОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖКГ

К. А. МАМОНОВ, д-р екон. наук, доц. кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту

О. О. КОНОПЛІНА, ас. кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Серед механізмів активізації економічного зростання на регіональному і місцевому рівнях, зокрема у сфері житлово-комунального господарства, провідного значення для України набуває державно-приватне партнерство (ДПП). У 2010 році прийнято Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності», яким врегульовано відносин між територіальними громадами та приватними інвесторами, що виникають при такій передачі, встановлено загальні вимоги до юридичного оформлення, а також специфічних вимог до змісту відповідних договорів, зумовлених особливостями правового режиму об'єктів [1].

Державно-приватне партнерство являє собою рівноправне та взаємовигідне співробітництво між державою, територіальними громадами (в особі відповідних органів державної влади чи місцевого самоврядування) та приватними інвесторами у межах реалізації проектів, спрямованих на вирішення важливих для території соціально-економічних проблем. Зростання зацікавленості держави у розвитку ДПП пов'язане з його перевагами щодо залучення ресурсів (у першу чергу фінансових та інвестиційних). Поява приватного інвестора забезпечує більш ефективне використання фінансового ресурсу на стадії реалізації проекту та здатна підвищити дохідність об'єктів у ході їх подальшої експлуатації [2].

В частині розвитку та модернізації об'єктів житлово-комунального господарства (впровадження енергозберігаючих технологій, поліпшення якості

питної води, реконструкції очисних споруд і д.т.) необхідні інвестиції, достатній обсяг яких можливо залучити на засадах ДПП.

Станом на 01.10.2014 у житлово-комунальному господарстві на засадах ДПП використовуються 65 об'єктів [3]:

- виробництво, транспортування і постачання тепла – 19 об'єктів;
- збір, очищення та розподілення води – 39 об'єктів;
- оброблення відходів – 7 об'єктів;

Загальна кількість об'єктів житлово-комунального господарства, до яких може застосовуватись ДПП (пропозиції від регіонів України) становить 157 одиниць:

- виробництво, транспортування і постачання тепла – 40 об'єктів;
- збір, очищення та розподілення води – 102 об'єкти;
- оброблення відходів – 14 об'єктів;
- управління нерухомістю – 1 об'єкт.

Здано в концесію 26 об'єктів, із них: 23 об'єкти водопостачання та водовідведення в Автономній Республіці Крим, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській та Хмельницькій областях; 2 об'єкти теплопостачання в Донецькій та Хмельницькій областях. Також здано в оренду 29 об'єктів, із них: 14 об'єктів водопостачання та водовідведення в Миколаївській та Одеській областях; 15 об'єктів теплопостачання в Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Сумській областях та м. Севастополь. Здано за угодою спільної діяльності 10 об'єктів, із них: 3 об'єкти водопостачання та водовідведення в Дніпропетровській та Тернопільській області; 1 об'єкт теплопостачання в Львівській області; 6 об'єктів оброблення відходів в Закарпатській, Київській та Кіровоградській областях. Отже, на сьогодні найпоширенішою формою співробітництва між державним та приватним секторами залишається концесія - взаємовигідний договір, коли держава передає бізнесу права на використання якогось об'єкта або майна. Більшість укладених договорів оренди державно-приватного партнерства реалізується на території Миколаївської області (13 договорів), в основному у сфері забезпечення водопостачання та водовідведення. У той же час, станом на 01.10.2014 у Вінницькій, Волинській, Івано-Франківській, Полтавській, Рівненській, Харківській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях та м. Київ у сфері житлово-комунального господарства не укладались договори оренди чи концесії на засадах ДПП [3].

Застосування ДПП на вітчизняних підприємствах житлово-комунального господарства має ряд перешкод: соціальна значущість галузі; недосконалість нормативної бази та врегулювання відносин між органами місцевої влади та приватними інвесторами; нестабільність економічної ситуації в країні.

Проте, на перевагу існуючим недолікам і перешкодам, існують позитивні результати від впровадження ДПП на підприємствах житлово-комунального господарства, які полягають у: акумулюванні фінансових потоків в умовах дефіциту бюджету з приватного сектору економіки; залученні додаткових

фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на технічне оснащення, модернізацію та реконструкцію основних виробничих фондів, що сприятиме економії енергоресурсів та можливості зниження собівартості позитивно вплине на якість послуг.

Література:

1. Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2624-17>.
2. Особливості застосування державно-приватного партнерства як механізму реалізації нової регіональної політики". Аналітична записка// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1239/>.
3. Паспорт житлово-комунального господарства України за 2014 рік// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/>.

КОРПОРАТИВНЕ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНІ

К. В. КУХТІН, магістр економіки, асистент кафедри міської і регіональної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Корпоративне¹ державно-приватне партнерство виникло в кінці ХХ-го ст. на засадах залучення приватних інвесторів до фінансування, розробки та реалізації інфраструктурних проектів муніципалітетів², що змусило уряди багатьох країн вдаватися до запровадження інституту корпоративного державно-приватного партнерства (КДПП) як альтернативи приватизації з ціллю реалізації масштабних соціально важливих інфраструктурних проектів – Концепції ООН «Про сталий розвиток міст ХХІ ст.». Головні напрями Концепції: 1. надання всім громадянам гідного житла; 2. вдосконалення процесів управління людськими поселеннями; 3. ефективне планування і управління землекористуванням; 4. інтеграція процесів надання населенню елементів інфраструктури: водопостачання, каналізації, обробки рідких і твердих відходів; 5. забезпечення міських поселень стійкими системами енергопостачання і транспорту; 6. розвиток планування і управління людськими поселеннями в районах можливості стихійних потрясінь;

¹ Корпорація (лат. corporatio - об'єднання): 1) об'єднання, союз, суспільство; 2) у праві - сукупність осіб, що об'єдналися для досягнення якої-небудь мети; є юридичною особою (в США публічні корпорації - муніципалітети і приватні - акціонерні суспільства).

² Муніципалітет (лат. municipium - місто з правом самоврядування) - система виборних органів місцевого управління і самоврядування, складається з виборної колегії на чолі з мером і чиновницького виконавчого апарату. Головним джерелом доходів муніципалітету є місцеві податки з населення. У США і Великобританії муніципалітетами називають тільки органи міського управління. У Москві муніципалітет є органом місцевого самоврядування, що включає муніципальні збори і розділ місцевої адміністрації. Муніципалітет може бути власником муніципальних підприємств, житлового фонду; відає державними школами, санітарними службами, місцевою поліцією, іноді установами по медичному обслуговуванню і соціальному забезпеченню.

7. забезпечення діяльності будівельного сектора; 8. сприйняття розвитку людських ресурсів і нарощування внутрішнього потенціалу в цілях розвитку населених пунктів». Вирішуються ці проблеми на засадах інститутів КДПП.

Уніфікованого підходу до регулювання інститутів КДПП, на думку спеціалістів, придатного для різних країн з перехідною економікою, не існує. На обрання проекту Програми КДПП впливають різноманітні фактори – від типу системи права в державі до ставлення суспільства на передання об'єктів соціальної інфраструктури приватним інвесторам, особливо іноземним. З юридичної точки зору можливо два сценарії видів проектів Програм КДПП:

- 1) прийняття спеціального законодавства про КДПП;
- 2) регулювання проектів Програм КДПП на договірній основі.

Прийняття в Україні Закону «Про державно-приватне партнерство» стало важелем для початку пілотних проектів КДПП. Але вже на цей час стало зрозумілим, що необхідне доопрацювання законодавства і нормативних актів які регулюють земельні відносини, будівництво зношених на 90% доріг та інших історичних об'єктів нерухомості, системи державних закупівель. Для цього, на думку фахівців, необхідно створення правового корпоративного координаційно-публічного механізму з усіх аспектів КДПП у різних галузях та на різних рівнях державно-приватного управління, запуску декількох регіональних пілотних проектів КДПП із одночасним розвитком законодавства та нормативно-правової бази на державному рівні.

Такий підхід повинен мати успіх навіть в умовах існуючої правової системи та складної політичної ситуації.

МЕННОНИТЫ-ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ ЮГА РОССИИ И ГОРОДСКОЕ ХОЗЯЙСТВО (КОНЕЦ XIX - НАЧАЛО XX СТОЛЕТИЯ)

М. С. ЛЫСЕНКО, канд. ист. наук, доц. кафедры истории и культурологии Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, г. Харьков

Современное городское хозяйство нуждается в сотрудничестве государственных структур и частного предпринимательства. Положительный опыт такой взаимовыгодной работы был представлен немцами-предпринимателями юга Российской империи (по вероисповеданию меннонитами или протестантами).

Меннонитское предпринимательство появилось на территории городов на начальном этапе колонизации (XVIII в., в правление Екатерины II). На рубеже XIX –XX вв. лишь около 1% менонитского населения проживало в городах. Большинство менонитских династий, чья деятельность разворачивалась в южных городах Российской империи, сложились в первой половине XIX века.

Во второй половине XIX века меннониты оказались в иных экономических (весьма благоприятных) и политических условиях. Проживая в городах и являясь состоятельными и известными в городе людьми, они не

стояли в стороне от политики и жизни города. Большинство предпринимателей сотрудничало с муниципальными органами или работало в местной администрации. Немецкое предпринимательство проявило себя во многих городах Юга России. Наиболее крупные и влиятельные династии промышленников сложились на территории Екатеринослава (современный Днепропетровск), Александровска (Запорожье) и Бердянска.

Благотворительность не требовала от меннонитов большого вложения средств. Однако это был один из важных способов продемонстрировать государству свою лояльность. Особенно в период 1914-1916 гг., когда меннониты, как и другие представители немецкоязычного населения империи, подвергались преследованиям. Важно также принять во внимание такой фактор, как необходимость лоббирования своих производств (мукомольное дело, сельскохозяйственное машиностроение, текстильная промышленность и др.), их административную и политическую защиту, обеспечение благоприятных условий для их деятельности.

Одним из ярких представителей менонитской общины являлся Иоганн Эзау. Удачливый предприниматель, который продемонстрировал свою способность руководить. О деятельности и карьере Иоганна Эзау достаточно красноречиво свидетельствует «Формулярный список о службе», последняя запись которого относится к июню 1914 г. В 1895 г. Иоганн Эзау окончил Рижский политехнический институт, получив звание инженера-технолога. В 1901 г. он был избран гласным Екатеринославской Городской Думы. В этом же году Эзау стал членом Управы. За активную общественную деятельность он был отмечен званием Потомственного почетного гражданина (15 июля 1903 г.). В 1905-1909, 1913-1917 гг. Эзау также являлся членом Екатеринославской Городской думы и Управы. Эзау неоднократно избирался городским головой (в 1905, 1906, 1918 гг.). Его усилиями в Екатеринославе была усовершенствована водопроводная система, сооружены новые трамвайные линии. При его участии было принято окончательное решение об открытии университета (сегодня Днепропетровский национальный университет). За организацию Южнорусской областной выставки в 1910 г. Эзау был награжден орденом Св. Анны. Совместно с инженером Юргевичем он разработал проект гидроэлектростанции для города Екатеринослава.

Экономическая и общественная значимость менонитской общины в Екатеринославе сохранялась вплоть до 1918 г. независимо от политической ситуации и характера национальных отношений в государстве.

Немцами-предпринимателями, владельцами крупнейших торговых домов, являлись представители преимущественно четырех династий: Нибуров, Копов, Леппов и Вальманов. Это позволяло не просто обеспечить надежное партнерство, но и избежать утечки капитала. Несмотря на то, что процесс формирования предпринимательской группы в менонитской среде продолжался (особенно в период 1900 -1910 гг.), «молодые династии» не могли конкурировать с элитными.

Клановость была тем механизмом, который обусловил прочность позиций менонитского этнического предпринимательства на юге Российской империи. Специфическая система внутриклассовых взаимоотношений сформировалась посредством междинастических браков и финансово регулировалась участием в акционерных предприятиях, которые у меннонитов также имели замкнутый, конфессионально-клановый характер.

Немецкие предприниматели участвовали в городских проектах жилищно-коммунального хозяйства, в которых были финансово заинтересованы. Они часто входили в состав тех комиссий, которые затрагивали экономические интересы клана. Например, благоустройство территории, городской транспорт, электрификация, городские зернохранилища, порт и т.п.

В начале XX века предприниматели меннониты были широко известны не только в регионе, но и далеко за его пределами. Доходы их производств стабильно возрастали.

В Бердянске в 1880-х гг. благодаря содействию предпринимателей меннонитов были проведены электричество и водопровод. Бердянск постепенно превращался в большой торгово-промышленный и купеческий город. Безусловно, бердянский порт не мог соперничать с Одесским по уровню товарооборота. Но меннониты чувствовали себя неуютно в городах-гигантах. Они ощущали себя комфортно лишь в условиях сочетания экономических привилегий с возможностью оставаться «тихими» не только в селениях, но и в городах. В 1908 г. в Бердянске проживало 26,5 тыс. чел., из них 221 меннонитов. Суммарный капитал их предприятий в этот период составлял 1 млн. руб. Меннониты осознавали себя «колонией внутри города». Они имели свою школу, самоуправление, которые принимали во внимание их интересы. Меннонит-предприниматель Генрих Эдигер был городским головой Бердянска.

Таким образом, меннониты Юга России были значительными людьми в городах. Они влияли на процессы административного управления, городского хозяйства. Меннониты-предприниматели проявили себя как добропорядочные граждане, которые упорно трудились, настойчиво развивали бизнес, тем самым внося свою лепту в развитие города и региона в целом.

ЗМІСТ

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ЖКГ

Бабасєв В.М., Килимник І.І., Торкатюк В.І., Кулік В.І., Парамонова О.М., Фархат Нікбін Використання державно-приватного партнерства в системі управління ринком житлово-комунальних послуг	3
Бухкало С.І. Проблеми правового забезпечення утилізації полімерної тари та пакування у галузі ЖКГ.....	5
Бухкало С.І., Ольховська О.І. Можливості правового забезпечення підприємств енергетичного міксу як галузі ЖКГ.....	6
Перетятко А.Ю. Державно-приватне партнерство у сфері дорожнього будівництва в Україні: організаційно-правовий аспект.....	8
Килимник І.І. Проблеми правового забезпечення державно-приватного партнерства в галузі ЖКГ.....	11
Димченко О.В., Славута О.І., Панова О.Д. Перспективи реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ.....	13
Проневич О.С., Проневич С.О. Державно-приватне партнерство у сфері безпеки: стан публічного дискурсу та перспективи легітимізації...	15
Самойленко І.О. Шляхи нормативно-правового регулювання у сфері електроенергетики.....	19
Пруненко Д.О. Нормативно-правове забезпечення функціонування підприємств будівельної галузі.....	21
Грицьков Є.В. Характеристика антикризового нормативно-правового забезпечення підприємств будівельної галузі.....	22
Коляда Т.А., Флотська Ю.І., Лепенко Ю.В. Основні принципи здійснення державно-приватного партнерства в Україні.....	23
Торкатюк В.І., Стаднік Г.В., Бутнік Д.В., Курілко Л.В., Русланова Н.Г., Мельник О.Ю., Бубенко О.П. Пріоритетні напрями використання механізму державно-приватного партнерства в контексті сприяння регіональному розвитку.....	25
Димченко О.В., Торкатюк В.І., Бубенко П.Т., Безцінний О.О., Мураєв Є.В., Кравцова С.В., Вороновська Л.П. Фінансово-економічна ефективність впровадження державно-приватного партнерства в Україні	26
Торкатюк В.І. Державно-приватне партнерство як інструмент формування інноваційної економіки України.....	28
Торкатюк В.І., Шумаков Ф.Т., Світлична Т.І., Соболева Г.Г., Гнатенко О.Ю., Дріль Н.Ю. Теоретичні аспекти впровадження державно-приватного партнерства в регіонах України.....	30

Торкатюк В.І., Соколов Д.В., Железнякова І.В., Прижкова О.Ю., Шило А.С., Вишетравська А.С., Бутнік Ю.Ю., Кучма А.Ю., Кухтін К.В.	
Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства в Україні.....	31
Науменко А.В. Щодо розвитку державно-приватного партнерства в Україні.....	33
Коляда Т.А., Попов Ю.Р. Ознаки державно-приватного партнерства.....	35
Міхно О.І., Гончаренко Н.О. Державно-приватне партнерство як правовий інститут в системі права України.....	36
Бровдій А.М., Курмаз Т.А. Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства.....	37
Бровдій А.М., Іванів Х.І. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства.....	39

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ГАЛУЗІ ЖКГ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Светличная Ю.А. К вопросу о модернизации жилищно-коммунального хозяйства.....	41
Гарбариніна В.Ю. Проблеми та шляхи успішного впровадження проектів державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства на регіональному рівні.....	42
Решетило В.П. Принцип єдності централізованих і децентралізованих засад у реалізації соціальної політики.....	44
Димченко О.В., Кайданник О.Б. Проблеми побудови ефективного механізму управління комунальними підприємствами на засадах державно-приватного партнерства.....	45
Штефан С.І. Пріоритетні напрями реалізації регіональної політики реформування ЖКГ.....	47
Килимник І.І. Практичні проблеми в галузі ЖКГ та шляхи їх вирішення.....	48
Мовчан А.М. Проблеми енергозбереження на міському електричному транспорті.....	50
Бачо Р.Й. Роль лізингових компаній у фінансуванні житлово-комунального господарства.....	52
Бібік Н.В., Ребрун Р.А. Ефективності житлово-комунального господарства.....	54
Горобець Н.О. ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» у частині забезпечення права на недоторканність житла фізичної особи.....	55
Садикова Я.М. До питання про захист житлових прав в порядку цивільного судочинства.....	57
Одаренко Т.Є. Основні напрямки розвитку транспортної інфраструктури Харкова.....	58

Федорова А.Ю., Чечуйко В.В. Внедрение смарт технологий в управление ЖКХ город.....	59
Федорова А.Ю., Чечуйко В.В. Применение смарт технологий для управления ЖКХ города.....	61
Торкатюк В.І., Шутенко Л.М., Бутнік С.В. Проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства України в сучасних умовах.....	63
Торкатюк В.І., Коненко В.В., Шахова О.В. Особливості співробітництва держави та приватного сектора як засобу забезпечення житлово-комунального господарства фінансовими ресурсами.....	66
Торкатюк В.І., Коненко В.В., Бібік Н.В., Тараруєв Ю.О., Штерн Г.Ю., Пан М.П., Вороніна О.С., Костюк В.О., Юр'єва С.Ю., Жван В.В. Аналіз сучасного стану залучення приватного капіталу в житлово-комунальне господарство України в умовах фінансової кризи...	67
Кухтін К.В. Деякі аспекти шляхів вирішення кризових проблем в галузі ЖКГ м. Харкова та Харківського регіону.....	69
Козіна А.А., Сальников М.В. Використання геоінформаційних систем у сфері ЖКГ на прикладі електроосвітлення міста.....	71
Бровдій А.М. Окремі проблеми управління багатоквартирним будинком	73
Вірченко В.В., Далека В.Х. Державна політика щодо електротранспорту та головні проблеми його розвитку.....	74

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ПОСЛУГИ У ГАЛУЗІ ЖКГ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Телятник С.В. Поняття і сутність послуг у житлово-комунальному господарств.....	77
Міхно О.І. Послуги у галузі житлово-комунального господарства як об'єкт цивільних правовідносин.....	78
Кобзар Ю.І. Правова характеристика договорів про надання житлово-комунальних послуг.....	80
Івасішина Н.В. Особливості фінансово-господарської діяльності об'єднань співвласників багатоквартирного будинку щодо надання житлово-комунальних послуг.....	82
Івасішина Н.В. Обслуговування земельних ділянок співвласників багатоповерхових будинків як різновид послуг у сфері житлово-комунального господарства.....	84
Безугла Ю.Є. Економічні заходи для надання якісних житлово-комунальних послуг.....	86
Фоменко А.В. Практичні проблеми ціноутворення підприємств житлово-комунального господарства.....	87

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ДОГОВІРНІ КОНСТРУКЦІЇ, ЯКІ ОПОСЕРЕДКОВУЮТЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО (ДОГОВІР КОНЦЕСІЇ, УГОДА ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ)

Момот Т.В., Солодовнік О.О. Процедура «STEP-IN» в угодах про публічно-приватне партнерство: безпековий аспект.....	89
Коляда Т.А. Правове регулювання проведення концесійного конкурсу..	90
Коляда Т.А., Коляда І.В. Концесія як форма державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства: до постановки проблеми.....	92
Федотова Ю.В. Форми реалізації проектів державно-приватного партнерства та перспективи їх застосування в житлово-комунальному господарстві України.....	94
Васильєв О.В. Сумісне використання інфраструктурних об'єктів при державно-приватному партнерстві.....	96
Торкатюк В.І. Аналіз теоретичних основ та сутності функціонування державно-приватного партнерства.....	97
Торкатюк В.І., Мозговой С.В., Бутенко Т.Е., Ксифілінова О.М., Салтанова А.С., Шокурова Н.В., Левченко С.А., Мапей О.В., Сосонна В.В., Ряб'єв А.А., Хуайген Чен Можливості державно-приватного партнерства для покращення умов розвитку регіонів України	99
Торкатюк В.І., Аліреза Аболхасан Використання потенціалу державно-приватного партнерства для вирішення фінансових проблем житлово-комунального господарства.....	100
Прохорова В.В. Договірні конструкції, які опосередковують державно-приватне партнерство у галузі житлово-комунального господарства.....	102
Козіна А.А. Договір концесії як перспективний інструмент реалізації державно-приватного партнерства в Україні.....	105
Міхно О.І. Правова характеристика договору концесії.....	107

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ І КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Міхно О.І. Щодо визначення змісту управління майном, що знаходиться у державній власності.....	110
Островський І.А. Моделі державно-приватного партнерства і проблеми модернізації житлово-комунального господарства.....	112
Тимофієва С.Б. До питання про принципи та методи управління комунальною власністю.....	113
Пиркова О.В. Рейдерство та антирейдерство у земельних відносинах: теоретичні аспекти.....	114
Домбровська О.А. Деякі аспекти управління об'єктами державної та комунальної власності.....	116

Цзянбо Юй Управління фінансово-економічної безпеки підприємств: нормативно-правові та практичні аспекти.....	117
Ткаченко Р.Б. Проблемы устройства мансардных этажей в существующей застройке.....	119

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ В СЕКЦІЇ КОРПОРАТИВНА ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Кутоманов Д.Е. Право на управление обществом как одно из корпоративных прав акционера.....	121
Кутоманов Д.Е. Трудовой аспект участия акционера в управлении акционерным обществом.....	123
Коваленко Л.М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: перспективи розвитку.....	124
Остапенко В.М. Методичне забезпечення формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства.....	126
Матющенко С.С. Выгоды от государственно-частного партнерства.....	127
Мамонов К.А., Конопліна О.О. Стимули та перешкоди впровадження державно-приватного партнерства у галузі ЖКГ.....	129
Кухтін К.В. Корпоративне державно-приватне партнерство в Україні.....	131
Лысенко М.С. Меннониты-предприниматели юга России и городское хозяйство (конец XIX – начало XX столетия).....	132

Наукове видання

***ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА***

***Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції***

(1-28 лютого 2015 року)

За загальною редакцією *О. І. Міхно*

Матеріали конференції опубліковані за авторською редакцією

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*

Підп. до друку 18.03.2015 р.
Друк на ризографі
Тираж 150 пр.

Формат 60*84 1/16
Ум. друк. арк. 9,0
Зам №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014